

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 6 · TEMMUZ-AĞUSTOS 2015 · 8 TL

* ...ben edebiyattan ibaretim.

ISSN 2148-6824

#KAFKAOKUR

2	Dünyanın Kıyısından Sarkan Yazar: Tezer Özlü CANSU TOK, Hiçbir yerden gelmiyorum. Kendimden başka...	35	hüzünlenme fülya ordu, şiir
11	Yaşamın Ucuna Yolculuk TEZER ÖZLÜ	35	Kırmızı Rugan SEYDANUR KANTOĞLU, Şiir
12	Tezer Özlü'nün Kafka'nın Mezarını Ziyareti YAŞAMIN UCUNA YOLCULUK	36	Kısa Metraj CANSU CİNDORUK, Deneme
14	Bir Zuhal Tekkanat Röportajı! Röportaj: OYA ÇINAR	37	Adem ile Havva GÖRKEM YAŞAR, Şiir
17	An GÖKHAN COŞKUN, Anlatı	39	...en iyisi susmak, susamıyor da insan! LEYLA ERBİL, Alıntı
17	Kendime Ait Bir Oda ESRA PULAK, Aforizmalar	40	Şeyben ESER ERDOST, Öykü
18	Güzel Tehlike GÜLŞAH KÖKSAL ÇEKİCİ, Metis, Foucault	42	Şemsiye FEYZA ALTUN MERİÇ, Öykü
19	Kediler, Kızlar ve Balthus EFKAN OĞUZ, Deneme	44	...Bir Yönetmenin Portresi: Nuri Bilge Ceylan ENGİN POYRAZ, Sinema
21	Bizden Öte, Sizden Ziyade: Barış Manço SELNUR GÜNEŞ, Mançolajı	46	Sır SELCAN AYDIN, Anlatı
24	Eksiksiz EZGİ AYVALI, Öykü	47	Basınc MERVE ÖZDOLAP, Deneme
26	KESKİN, AKIN, UZUNER, ADIVAR SÖZLER	48	Dea'ya Mektuplar NUR NEŞE ŞAHİN, Deneme
28	en kolay özetle; bütün geçmiş geçmemiş aşklar dilan bozuel, anlatı	50	- 4004* DİLARA ULU, Deneme
29	Hey II MUSTAFA SİLİCİ, Anlatı	51	Yazar Hevesi ESRA UÇAR, Deneme
30	Benden Mavi DİDEM ESEN, Öykü	52	Instagram Sizden Gelenler
32	Vincent Willem Van Gogh ve Yıldızlı Gecelerin Sonu FİLİZ EĞİN KOLATA, Sonat	53	Son Şeyler İçerik Adına
33	Günce LÜTFİ USLUER, Öykü		

Yazlarınızı, çizimlerinizi ve çalışmalarınızı editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

KAFKA OKUR

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Kafka • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 6 • Temmuz - Ağustos 2015 • 8 TL

İmtiyaz Sahibi
Gökhan Demir

Editör
Gökhan Dem
Gamze İyem

Düzeltileri
Görkem Yaşar
Fatih Cerrahoğlu

Kapak Resmi
Tülay Palaz

İllüstrasyonlar
Tülay Palaz
Leyla Kanber
Sernur İşik
Halil Kosovalı
Songül Çolak
Erhan Cihangiroğlu

İletişim
editor@kafkaokur.com

Abonelik
bilgi@kafkaokur.com

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı
Görsel Dizayn Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Bulvarı Deposite İş Merkezi
A5 Blok K:4 no:405 İkitelli OSB /
Başakşehir, İstanbul
Tel: (212) 671 91 00
Faks: (212) 671 91 00
Matbaa Sertifika No: 16269

Dağıtım
Kültür Dergi Dağıtım
Tel: (216) 495 9044
Tel: (216) 495 9045

©Her hakkı saklıdır
Bu dergide yer alan yazı, makale,
fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik
ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin
olmaksızın kullanılamaz.

Löser Spalten war Vomn... e... in lec... eine... (der fließt sie durch nachte, er... gen... "...ben edebiyattan ibaretim" Franz Kafka

DÜNYANIN KIYISINDAN SARKAN YAZAR: TEZER ÖZLÜ

cansu tok sayfa 2

Bu denli ölümle, ölülerle iç içe yaşayan Tezer Özlu denince ilk akla gelen de yaşamın ucundaki hayatı olur. İlk intihar girişimini on sekiz yaşında deneyimler.

"Ölüm düşüncesi izliyor beni. Gece gündüz kendimi öldürmeyi düşünüyorum. Bunun belli bir nedeni yok. Yaşansa da olur yaşanmasa da. Beni kendimi öldürmeyi denemeye iten bir kaygı..."

Tezer Özlu'nun Franz Kafka'nın Mezarını Ziyareti

tezer özlu sayfa 12

Prag kentinde Maiselgasse'de miyim, yoksa Ankara'da Tuna Caddesinde mi. Ya da düş mü görüyorum. Ya da zamanın hangi akişindayım. Bir yolcu muyum. Bir arabanın içinden yorgun gözlerle Kafka'nın evine bakan bir yolcu. Hangi yolculuğumun hangi anındayım.

Matmazel, Ne Kadar Güzelsiniz Benimle Evlenir Misiniz?

oya çınar sayfa 14

Olağanüstü bir aştı. Bir kitap önerirdi bana mesela. Ben zaten okumayı çok severdim ama o önerdiği için o kitabı sabaha kadar okur bitirdim. Bu, aşkımlın ona derinliği... Aramız çok iyiidi fakat biz çok kıskanıldı. Eskiler, yeniler, hepsinin gözü üzerimdeydi. Kadınlar ona çok hayrandı, dediklerine göre ben de güzel bir kadınmışım. (Gülüyorum) Eski fotoğraflarına bakıyorum bazen, fena değilmişim diyecek.

Bizden Öte, Sizden Ziyade: Barış Manço

selnur güneş sayfa 21

Askere çağrılması ile saçlanna ve bıyıklarına veda eder. Askerden döndüğünde bir konser verecektir. Bu yüzden bir peruk ister. Çünkü çocuklar onu saçlarıyla tanıydı ve konsere çıktığında küçük dostları "Barış Ağabey'imiz gelmiş!" diyebilmelerdi. Bu ince ruhu ile sevgisini zamanla tüm yaş gruplarına ilmek ilmek işledi. Herkesle aynı boydaydı. Çocuklara mikrofon tutarken onların seviyesine iner, yaşıtların hikâyelerini dinlerken gözlerine bakardı.

Eksiksız

ezgi ayvalı sayfa 24

Ağır ağır, kafasını kaldırmadan yaptı bütün bunları. Yine aynı ağırlıkla mutfağa gitti. Masayı tamamen boşaltana kadar iki kez daha gidip geldi böyle. Son sefer mutfağa girdiğinde, elindeki tepsi parmaklarının arasından kayıverdi Hikmet Bey'in. Donup kaldı oracıkta. Ayakta... Elleri iki yanında sallanırken, ağını açıp, gözleri dolu, derin derin nefes almaya çalıştı.

Vincent Willem Van Gogh ve Yıldızlı Gecelerin Sonu

filiz eğin kolata sayfa 32

Seçtiği yolda başarısızlığa uğrayarak rezil olmak korkusuna kapıldıça hastalığı iyice nüksediyor. Bu hastalık, gün geçtikçe, dostlarını ve çevresindeki herkesi ondan ayıracak, onu deliliğe ve ölüme sürükleyecekti.

...BİR YÖNETMENİN PORTRESİ: NURİ BİLGE CEYLAN

engin poyraz sayfa 44

Tsrkovski ve Bergman sinemasına benzerliği ile anılan Ceylan sineması, bunun dışında, doğrudan Ceylan'ın göz bebeği olma halinde. Her şeyden film yapılacağına inanan bir yönetmenin yirmi yıllık filmografisinde tamamı ile kendisini ve içinde yaşadığı yalnızlığı anlatmış olacağını düşünmek, çok da abesle iştigal olmasa gerek.

Artık gitmeyeceğim. Nereden geldiğim sorusunu yanıtlamak istemiyorum. Hiçbir yerden gelmiyorum. Kendimden başka...

- TEZER ÖZLÜ -

DÜNYANIN KİYİSİNDAN
SARKAN YAZAR: TEZER ÖZLÜ
Yazan: Cansu Tok

Göçmen ve Devrimci Bir Ruh

Kalıplara sığmayan, hayatı boyunca bütün sınırlardan sıkılmış, sınırları içinde sınırsızlığı kurmuş; düzene, toplumun yapısına, askere, aileye, şehirlere, devletlere, cinselliğe vurulan bütün ketlere, yaşamın önüne çekilen sınırlara karşı çıkmış, göçmen ve devrimci bir ruh Tezer Özlu. Onu, hayatı boyunca kaçtığı kalıpların arasına sıkıştırmak biraz acımasızca geliyor bana. "Türk edebiyatının lirik prensesi", "nostaljik prenses", "gamlı prenses", "kurban, sistem kurbanı"... Bütün bu sözler Tezer Özlu'yu araştırdığınızda ilk karşınıza çıkan kelime gruplarını oluştursa da kitaplarının, yazılarının arasında yolculuğa başladığınızda bütün bu kelime grupları anımlarını yitiriyor. Karşınızda yaşam ve ölümün ince çizgisinde her iki uca da koşa koşa giden, her ikisini de siyah ve beyaz gibi birbirinden ayırmayı tek bir renkte birleştiren, bir prensesten ziyade ruhunda koca bir devrimciyi barındıran, dünyanın kiyisinden hiç korkmadan sarkan, yaşamını "gitmek" üzerine kuran ve ölümden öteye bile gitmeyi başarabilen bir yazar duruyor. Tezer Özlu'nun yazdığı kitapları okumak, Tezer Özlu'yu okumak oluyor. Çünkü o, okuyucularına tüm çıplaklıyla hayatını açıyor. "Yabancısı olmadığım bir tek olgu var. O da kendi varoluşum. Belki tek mutluluğum bu. Tek bağıntıım. Kendimi kavrayamazsam, tüm varoluşum yitmiş demektir." diyen Özlu kendini yazıyor otobiyografik romanlarında, böylece varoluşunu Türk edebiyatına sonsuza kadar kazmış oluyor.

Çocukluğun Soğuk Geceleri

En sevdiği yazar Cesare Pavese'den tam otuz beş yıl sonra aynı gün Kütahya/Sümav'da dünyaya gözlerini açan Özlu, öğretmen anne babanın üçüncü ve son çocuğu olarak ailesinin işi geroğlu; Simav, Ödemiş ve Gerede'de geçerler çocukluk günlerini. Doğduğu yıl olan 1943'ten, 1954'e kadar bu şehirler arasında geçen hayatı, on bir yaşına geldiğinde ailenin İstanbul'a taşınmasıyla bir süreliğine yerlesik duruma geçer ancak onun ruhu göçebedir ve o, çocukken yaşadığı kasabada İstanbul'dan Ankara'ya hareket eden kesik burunlu otobüsleri izler, o otobüste seyahat eden insanlara büyük bir özlemle bakar ve bu özlem küçük yaşılarından itibaren içinde uzak dünyaları tanıma isteğinin ilk kırılcılarını yakar. "Dört bin nüfuslu bir Anadolu kasabasında dünyaya bakmayı öğrendim. Altı yaşındaydım. Dünyanın sonsuz büyülüğünü hissettim ve gitmem, çok uzaklara gitmem gerektiğine inandım." diye yazar kitabında.

İlk romanı olan "Çocukluğun Soğuk Geceleri", bizlere içinde büyüdüğü aile ortamıyla ilgili ipuçları verir. Çok sevdiği

yazarlardan biri olan Kafka'nın babasıyla yaşadığı sorunlar kadar fazla ve içinden çıkış olmasa da sorunları, Özlu de babasının evde askeriye benzer bir düzen kurmasından şikayetçi olduğunu belli eder satır aralarında. Küçük burjuva bir sınıfı ait olmaktan hoşlanmadığını yazarken, onu asıl rahatsız eden, insanların ayırtırdığı sınıflandırmaları. Taşradan İstanbul'a geldikleri yıllarda ailesi kadar kolay kabullenemez kent yaşamını. Onun akı, taşra bahçelerinin erik ağaçlarının altındaki durgunlukunda kalır. Küçük evlerinde abası Sezer ile paylaşır yattıkları somyanın ortası içine göçmuş çukurunu ve ilk öpücüğünü de yatağını paylaştığı kişiye verir. "Bizi bıraksalar. Ben onun dizlerinde yatsam. İçgündülerimizle gövdelerimizi tanışak. Birbirimizi sevsek. Doğanın geliştireceği sevgi içinde büyüğümüz. Ana karnındaki çocuk gibi..." diye düşünür. İlk masum öpücüğünün ardından ileriki yıllarda toplumun cinsellik üzerinde kurdüğü yargıları hiçe sayıp, yaşadığı cinsel deneyimleri belki de en çıplak haliyle yazabilme cesaretini gösterir romanlarında.

İlk gençlik günlerinde, İstanbul'da yaşadıkları küçük evde ağabeyinin özel

odasından, duvarlarında bulunan kitaplardan ve o kitaplar arasında Attila İlhan'ın Sisler Bulvari şiirini ne kadar çok sevdığından bahseder. Yeni yeni genç kızlığa adım atan birinin,

*"Sisler Bulvari'na akşam çökmüştü
Omuzlarımıza çoktan çökmüştü
Kesik birer kol gibi yalnızdıktı
Dağlarda ateşler yanmıyordu
Deniz fenerleri sönmüştü
Birbirimizin gözlerini arıyordu"*

mışralarında hissettiklerini düşündürür okuyucularına. Aslında Özlü'nün o günlerden sonraki yaşamı da biraz olsun Attila İlhan'ın şiirinin son satırlarına benzer:

*"Sisler bulvari ayaklanıyor
Artık kalbimi susturamıyorum"*

Tezer Özlü de içinde bitmek bilmeyen bir ayaklanmada ne kalbini ne de kafasının içinden geçenleri susturur kırk iki yıllık ömründe.

Yaşamın Ucuna Yolculuk

Ablası Sezer Duru'dan bir sene sonra o da Avusturya Lisesinde eğitimine başlar. Rahibelerin verdiği bir eğitimle, Batı ve Doğu kültürünün çatışmaları arasında, sorgulamalarla geçer okul sırasındaki yılları, ancak yaşamının devam eden bölümünde bu çatışmalar zenginliğe dönüşür ve çok iyi bildiği Almanca sayesinde Ingmar Bergmann, Ossip Piatnizki, Heinrich Böll, Hans Magnus ve Franz Kafka'nın bazı eserlerini Türkçeye kazandırır. Çocukluğun Soğuk Geceleri'nde bahsettiği o yılları, "Bu kitapta bir şoku anlatmak istedim: On bir yaşındaki bir Türk küçük burjuva ailesinin çocuğunun, yirmi yaşına dek, okumak için gönderildiği İstanbul kentindeki çeşitli yabancı okullardan biri olan Avusturya Okulunda karşılaştığı Batı kültür ve eğitiminin yarattığı şoku." sözleriyle anlatır. Ailenin içine işlemış edebiyat sevgisini daha yakından tanıması ve içine dalması da yine Avusturya Lisesi yıllarına denk gelir. Dostoyevski, Tolstoy, Çehov, Steinbeck, Hemingway, Camus ile bu yıllarda tanışır ancak bun-

ların dışında kalan üç yazarın -Italo Svevo, Cesare Pavese ve Franz Kafka-yeri, hayatı boyunca ayrı olur. Onların peşinden sürüklendiği bir hayat yaşar. 1983 yılında Almanya'da Marburg Yazın Ödülü'nü kazandığı Yaşamın Ucuna Yolculuk romanında bu çok sevdığı üç yazarın ölümlerinin peşinden gidişini anlatır. *"Bütün yaşama cesaretini ölülerden alıyorum. Alıntılarında yaşadığım ölülerden. Bu kahrolası dünyayı, yaşanır bir dünyaya dönüştürmeyi başarmış ölülerden. Dünyanın her ihtiyacı olan olguya vermiş, söylemiş, yazmış ölülerden."*

Bu denli ölümle, ölülerle iç içe yaşayan Tezer Özlü deyince ilk akla gelen de yaşamın ucundaki hayatı olur. İlk intihar girişimini on sekiz yaşında deneyimler.

"Ölüm düşüncesi izliyor beni. Gece gündüz kendimi öldürmeyi düşünüyorum. Bunun belli bir nedeni yok. Yaşansa da olur, yaşanmasa da. Beni kendimi öldürmeye iten, bir kaygı..."

Karanlık bir gecenin geç vaktinde kalkıyorum. Herkes her geceki uykusunu uyuyor. Ev soğuk... Çok sessiz davranışa özen gösteriyorum. Günlerdir biriktirdiğim ilaçları avuç avuç yutuyorum. Kusmamak için üzerine reçelli ekmekeyiyorum. Genç bir kızım. Ölü gövdeinin güzel görünmesi için gün boyu hazırlık yapıyorum. Sanki güzel bir ölü gövdeyle öç almak istediğim insanlar var. Karşı çıkmak istediğim evler, koltuklar, halılar, müzikler, öğretmenler var. Karşı çıkmak istediğim kurallar var. Bir haykırış.. Küçük dünyanız sizin olsun. Bir haykırış.. Sessizce yatağa dönüyorum. Ölümü ve yokluğu uzun süre düşünmeye zaman kalmıyor. Şimdi gözümün önündeki görüntüler, renkli kırları andırıyor. Korkacak bir şey yok. Kırlarda koşuyorum. Sanki bir deniz kentinde yaşamıyorum. Hep kırlar... Esintiyle birlikte eğilen otlar arasında bir başımayım. Birazdan, ölüm beni alacak."

Yazdıklarını yapsa da ölüm onu hemen almaz yanına. Gözlerini bir psikiyatri kliniğinde açar. O klinikten ayrılrken hastalar ona, "Gidemezsın ki!.. Buradan

çıkılmaz! Gideceğini sanan, delidir!" derler, buna rağmen hastaneden çıkar ama bu sözün anlamını yıllar içinde farklı farklı kliniklerde gözlerini açtığı zamanlar anlar. Manik depresif (Bipolar Bozukluk) teşhisile defalarca o kliniklerde kalır ve oradan öyle kolayca çıkmadığını hayat ona gösterir. Kaç kere aldığıni sayamadığı elektroşokları Leyla Erbil'e yazdığı mektubunda guyotine benzetir. Ölume koşa koşa gittiği gibi yaşamı da kucaklar Tezer Özlü, bu iki zıt kavramı birbirinden hiç ayırmaz. Çocukluğun Soğuk Geceleri romanında birkaç sayfa evvel intihar girişiminden bahsederek, birkaç sayfa sonra Şişli'de kaldırıldığı hastanede hemşirenin annesine "Acaba kendini balkondan atar mı?" diye sormasını garipser. "Hayır. Balkondan filan atlamam. Aksine yaşamı çok seviyorum. Yüzlerce yıl yaşamak istiyorum." diye geçirir içinden. Manik, yani çok mutlu, coşkulu zamanlarıyla; depresif, yani mutsuz, intihar eğilimli zamanlarının karışımı Tezer Özlü'ye hayat ve ölümün ayrılmaz beraberliğini hissettirir. "Yaşam mutlak tutkularla dolu. Yaşamı sevmekle birlikte ölüme alışmak da büyüyor, gelişiyor. Güzellikler kazanıyor. Bu sevgiyi nasıl rahatlıkla uğurluyorsam, yaşamı da o denli rahat, o denli güzel uğurlamalı. Sevgilerimi doyumlama devretmeliyim. Esintilerin yumuşaklığı, Akdeniz yağmurunun yoğunluğu gibi..." diyerek yaşamı da ölümü de birbirinden ayırmadığını anlatır. Hislerini bu denli yoğun yaşayan, yaşamı uğurlarken sevgilerini doyumlama devretmeyi arzulayan bir insan için aşk da vazgeçilmezleri arasında yerini alır. Türk edebiyatının, cinselliği en çıplak, en ari biçimde anlatabilen kadın yazarlarının başında gelir. İlk cinsel birlikteliğini, eşleriyle yaşadıklarını, aldatmalarını, aldanmalarını kendile konuşur gibi yazar. Okuyucusundan kendisini saklamaz, aksine bir cam gibi, açık ve nettir; bu sebeple Tezer Özlü'yu okumak, Tezer Özlü'yü birçok yazara göre daha iyi tanımlaktır. İlk evliliğindeki mutsuzlukları, hastalığına yeniden sürüklendiği de satırları arasındadır; son evliliğinde yaşadığı mutluluklara rağmen yüregindeki yeri ayı kalan ikinci eşi de.

1962 - 1963 yıllarında otostopla Avrupa'yi gezer. Avrupa seyahatinin son durağı olan Paris'te yağmurlu bir günün ardından Café Select'te; Adalı Ağaoğlu'nun kardeşi, tiyatrocu ve yazar Güner Sümer'le tanışır ve o gece birlikte olurlar. Otel odasında başlayan bu yakınlamalar Sümer'in Paris'teki çatı katındaki odasında da devam eder ama Özlü içinde bu ilişkiden hep kaçmaya çalışır ve aradan zaman geçip tekrar bir araya geldiklerinde Tezer Özlü başka bir adamdan gebedir. "Çocuğumu alındığım gün, bana kırmızı karanfiller getirdi. Sabaha dek elimi tuttu. Demek, onun için büyük bir sevgiyim. Böylesi bir sevgiye gereksinme duyuyor muyum? Hayır. Yalnızca bir erkeğe gereksinme duyuyorum. Üç, dört yaşımdan beri bir erkeğe gereksinme duyuyorum ve artık yanında bir erkek olmadan uyuyamıyorum. Bu adamla yalnızca eksiksiz bir boşalma duyuyorum ama sonunda salt bir boşluk... Bir anda karamsarlığa düşüyor, mutsuzlukla baş başa kalyorum. Seviş-

me yolculuğu, coşkusu; ölüm isteğiyle bitiyor. Bunun için ondan kaçmaliyim. Ama ailemle de kalamam ki..." Güner Sümer'e karşı içinde hep kaçma isteği olmasına rağmen kendisini porselen tabak, tahta sandalye, kilim gibi ev alışverişleri yaparken bulur. Nikâhları sırasında, nikâh memurunun söylemeklerini bir guldürü izlermiş gibi izler. İçinden, "Kalk, çıkış, git!" dese de 1964 yılında imzayı atar. Ardından, Güner Sümer ile birlikte Ankara günleri başlar. Sümer, Ankara Devlet Tiyatrosunda çalışırken; Tezer de dergilere, gazetelere yazilar yazıp çeviriler yapar. Ankara Devlet Tiyatrosunda Sümer'in yönettiği Brendan Beehan'ın Gizli Ordu oyununda rol alır. İyi başlayan Ankara günleri, aslında hiçbir zaman tam sevemediği kişiyi daha yakından tanımasıyla her geçen gün daha kötüye gider. Sümer'in Paris tutkusunu, her gece içtiği içki, tutucu ailesinin yargılmasını saygıyla karşılaması, Özlü'yü ondan iyice koparır. "Neden bunalmımları çözemiyoruz? Neden dost

olmadan, erkek - kadın, karı - koca olmaya çabalarız?" diye sorar kendine. Takvimler 1968 yılını gösterdiğinde ruh sağlığının gitgide kötüye gitmesiyle birlikte, Sümer'den ayrılmış İstanbul'a taşınır. Dokuz sene sonra Sümer henüz kırk bir yaşında vefat ettiğinde, "Ölüm sessizliği çok genç buldu onu. Karı koca olamadık. Gerçek dost da olamadık. Bir kitapta okumuş, bir filmde izlemiş gibiyim beraberliğimizi. Bir konserde dinlemiş gibiyim. Severek animsanan bir kitap gibi bile değil. Paris'in Select kahvesinde başlayan, Şişli'nin bir özel sinir kliniğinde turuncu çiçeklerle biten beraberliğimizi... Uzun yaşamın bir küçük kesiti... Dünyasındaki insanlardan biriydim. Onunla birlikte hiçbir şeyim ölmeye. İnsan ölümünü kendi kendine ölüyor." diye yazar ardından Sümer'in.

Tezer Özlü, Sümer'den boşandığı yıl, yönetmen Erden Kiral'la ikinci evliliğini gerçekleştirir. 1968 senesinden 1981 senesine kadar süren bu evlilikte Tezer'in tek bir şartı olur. "...bu adamlı, beni doktor ve kliniklerin eline bırakmasın diye evlendim. Evlenirken ondan tek isteğim bu oldu. Hastalanırsam evde kalmak, plaklarımla, kitaplarımla, sevdigim bir iki eşyaya olmak ve çay içebilmek istiyordum." Ancak Tezer Özlü'nün hastalığı yeniden nüksedince ablası Sezer ve eşi Erden Kiral onu kliniğe yatırmaktan başka çare bulamaz. 1972 yılına kadar zaman zaman evinde, zaman zaman da İstanbul'da farklı hastanelerin kliniklerinde tedavi altında geçirir günlerini. 1972 yılında hastaneden ayrıldıktan sonra, göğüs kanseri teşhisi konana kadar, bir daha uğramaz kliniklere. Onu iyileştirenin hastanede gördüğü tedavi olduğunu düşünmez. "Beni iyileştiren, ne şok ne de ilaçlar. Beni iyileştiren, bu kliniklere bir kez daha kilitlenme olasılığının verdiği büyük ve derin korku." diye yorumlar iyileşme sebebini. Yazdığı yazıların birçoğunda kliniklerde yaşadığı ürkütücü olaylarından, doktorların hastaları kullanmasından, hemşirelerin, hademelerin umarsızlıklarından ama en çok da elektroşokun üstünde yarattığı o korkunç etkiden bahseder. En nihayetinde iyileştiğten bir sene sonra, 1973 yılında bir kız çocuğu

dünyaya getirir. Kızına mücadeleşine hayran olduğu Deniz Gezmiş'ten yadiğâr bir isim verir, artık onun da bir Deniz'i vardır.

Evliliği süresince dergilerde yayımladığı yazıları derleyip "Eski Bahçe" ismiyle ilk kitabını 1978'de, ilk romanı olan "Çocukluğun Soğuk Geceleri"ni ise 1980'de yayımlar. Tarihler 1981'i gösterdiğinde Almanya'dan kazandığı bir bursla kızını da alıp Almanya'ya taşınır. Bu taşınma, zaten sorunları olan evliliğin bitişini hızlandırır ve boşanma gerçekleşir. Leyla Erbil'e yazdığı mektubunda, "Herkesi benle aldattı, ben de onu herkesle aldattım. Benim boşanamam nedeniyle her şeyi rahatlıkla konuşabildik, açıldık. Bu boşanma, ikimizin ilişkisini bir araya gelsek de gelmese de her türlü yalandan arındırdı." diye yazar. Yalandan arınmış ilişkileri sonraki yıllarda aradaki bağın kopmasına engel olur ve yakın dostu ve yayıcısı Ferit Edgü'nün yazdığı, Erden Kıral'ın yönettiği "Hakkâri'de Bir Mevsim" filminin Berlin Film Festivali'nde Gümüş Ayı ile dönmesinde çok fazla uğraşı olur.

1981 senesinde tanıtıçı İsviçre asılı sanatçı Hans Peter Marti ile birbirlerine aşık olurlar, beraber birçok şehre seyahat ederler. Evlenmek istediklerinde aralarındaki yaş farkından dolayı

Türk hükümeti zorluklar çıkarır, en sonunda 1984 yılında İsviçre'de evlenebilirler. En yakın dostu Leyla Erbil'i Hans Peter ile "Bu adam benim ölümüm Leyla. Bak, bak bu benim ta kendim! Kafatasım bu, kendim ölümüm." diye tanıştırır. Aslında, diğer evliliklerinde yıllarca bulamadığı huzuru, en nihayetinde Hans Peter ile yakalar. Bu beraberlik sırasında kendini bildiğinden beri en sevdiği üç yazar olan Pavese, Svevo ve Kafka'nın öldükleri şehirlere iki haftalık bir yolculuk yapar. Bu yolculuğun sonunda 1983 yılında Almanca yazdığı "Bir İntiharın Peşinde" isimli roman çıkar, Türkçeye "Yaşamın Ucuna Yolculuk" ismiyle kendisi çevirir kitabını. Sene 1985'i gösterdiğinde yaşamının sonuna yaptığı yolculuğun son durağına gelmiştir. Göğüs kanseri teşhisi konur ve bu hastalık aynı zamanda uykuya dalmış eski hastalığını da uyandırır: derin bir depresyonun içinde bulur kendini. Bir romanında, "Kimseyle yaşılmak istemiyorum, kendimle bile." demesine rağmen, hayatının son günlerinde Hans Peter'dan onu yalnız bırakmamasını ister. 1986 yılında ise yaşamının sonuna gelir.

"Herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda yaşamımitti. Bilmiyorum nerede, ne zaman. Ve işte o bittiği yerde başladı. Acının sonunda... Aci ile..."

İç Dünyası, Mektupları

Tezer Özlü, Leyla Erbil'e yazdığı mektupların birinde: "İnsan, mektuplarını kendi iç dünyasına en yakın olarak yazabiliyor." diyerek kaleme alır. Otobiyografik romanlar yazdığı ve kendini hiçbir şekilde sakınmadığı için aslında

onun iç dünyasına girmek çok zor olmaz ancak belli anlarda kaleme alınan bu mektuplar, Özlü'nün mutluluklarını, üzünlülerini ama en çok da özlemlerini yansıtır. Romanlarında, öykülerinde köksüz, şahsiz, yaşadığı her şehrde ayak uydurabilen bir kadın gibi gözükmek, mektuplarının çoğu bölümünde İstanbul'a duyduğu özlem yürek burkar. Türkiye'nin içinde debelendiği siyasi karışıklık, onu İstanbul'a dönmemekten alıkoyma, "Burası bizim yurdumuz değil ki... Burası bizi öldürmek isteyenlerin yurdu." diye yazar mektubunda Leyla Erbil'e.

Tezer Özlü'nün vefatından sonra Leyla Erbil ona gönderilen mektupları düzenler ve yayımlatır. Çünkü iki dost birbirlerine eşlerini anlatacak bir roman yazmanın ve mektuplarını yayımlatmanın sözünü vermişlerdir. Leyla Erbil'le küçük yaşılda tanışmalarına rağmen, dostlukları Tezer Özlü'nün Erden Kırал'la evlenmesiyle güçlenir. Çift boşandıktan sonra, Özlü Almanya ve İsviçre'deyken de bu dostluk mektupları devam eder. Çoğu "Sevgili Leylacığım" diye başlayan mektuplarda, Leyla Erbil'e duyduğu sevgiden, yaşadığı hayattan, kızı Deniz'den, Hans Peter'dan, Erden Kıral'dan bahsedildiğini, en çok da yazarların çekirtilidğini, edebi sohbetlerin yapıldığını görürüz. A., B., Ç. gibi kod adları kullanılarak isimleri verilmeyen ama her yaz kitap çıkardığı için, kendini edebiyatçı zannettiği için eleştirilen birçok yazar ile ilgili yazışmalar, iki ünlü edebiyatçının başka yazarları tatlı cekeşirmeleri olarak gözden kaçmaz.

Tezer Özlü'nün mektuplaştığı bir kişi ise hem çok yakın dostu hem de yayıcısı, yazar Ferit Edgü'dür. Ferit Edgü'ye yazdığı bir mektubunda, "Bahçemde yetiştiğim güller her akşam öpüp kokladığım gibi senin mektubunu da öpüp kokladım. Yaş mı, baş mı, içinde bulunduğumuz koşullar, dağınıklığımız mı bilmiyorum, duyarlılığı artırmıyor. Bir göz yaşı eksik. Belki o da var, için için akıyor." diye yazar.

Özlü ile Edgü'nün bir diğer mektuplaşması ise "Yaşamın Ucuna Yolculuk" ki-

tabının yayılmasına sürecinden önce yaşanır:

"Sevgili Tezer,

"Bir İntiharın Izinde" yürüyorum on geçerid. Bu gece (az önce) 5. bölümü bitirdim (85. sayfa). Bugün, ilk elli sayfayı basımevine verdim. Bir an önce çıkışın istiyorum. Hiç değilse bir tane, yanında bulunsun Berlin'e gelirken.

"Bir İntiharın Izinde" müthiş bir kitap. Çok müthiş bir kitap. (Başka sözcük bulamıyorum.) Yıllar var ki böyle bir metin okumadım. (Tabii, Türkçe metinlerden söz etmiyorum.) Bana gençlik yıllarında Rimbaud'u, Lautreamont'u, daha sonra Kafka'yı, Rilke'yı, Hölderlin'i keşfettiğim günleri yaşattı.

Cök ender yaşanan kimi aşklar gibi... Öyle bir aşk yaşamışındır ki 'Bir daha artık böylesini yaşayamam.' dersin. Aşk sözcüğüne anlamını veren; bedeninin tüm hücrelerinde, sinirlerinin her atomunda duyduğun bir duygudur. Sonra bir gün, bir rastlantı; yeniden aynı heyecan, aynı coşku, aynı yoğunlukta yaşayan anlar... İnanamazsin. Bir düş- teyim sanırsın. Kitaplar da benim için böyledir. Eski aşklara dönemezsin ama eski kitaplara dönebilirsin. (Kitapların ölmeliği buradan mı gelir?) Bu nedenle de yıllar var ki, gene eski aşklarımı okuyorum: Dostoyevski'yı, Kafka'yı, Rimbaud'u... İlk kez, yıllar var ki ilk kez, bugüne deigin okumadığım bir kitap, yeni bir kitap, daha kitap bile olmamış bir metin, bende böyle bir duyguya yarattı.

Birkaç yıl önce, çocuğunuun soğuk geceleri için düşünüp de söyleyemediğim, dile getiremediğim buydu işte: O malzemenin öykülemeye deigin böylesi bir çığlığa dönüşmesi gerektiğini düşlemiştim. İçine sıçayım edebi türlerin, romanın, öykünün, şirin, içine sıçayım! Bana yaşamın ucuna yapılan yolculuklar gereklidir. Bu yolculuğun türü olur mu?

Kitabına ne güzel yakışırı "Yaşamın Ucuna Yolculuk". Ama sen "İntiharın Izı"ni seçmişsin. Hele alt başlık, (Pavese

Üzerine Çeşitlemeler) kendi kendine bir haksızlık. Belki başlangıcta bu izi sürmek istedin. Ama sonra, südügün iz, bir de baktın ki (yazıp bitirdiğinde baktın mı?) kendi izin. Üstelik intiharın değil, yaşamın izi... İnsanlarla dolu yalnızlığın izi... (Bu "insanlarla dolu yalnızlık", Kafka'nın bir sözü mü yoksa benim mi, çıkaramıyorum. Belleğim öldü. Birçok noktada, yaşamın birçok kesitinde, gerçekten, Beckettimsi bir ölüükte...)" diye yazar bir mektubunda Ferit Edgü. Tezer Özlu'nün de kitabına verilen bu yeni ismi beğenip onaylamasıyla, okuyucunun karşısına "Yaşamın Ucuna Yolculuk" adıyla çıkar romanı.

-Sana ne oldu? Sensiz yaşayamam. -Yaşarsın. Herkes herkessiz yaşayabilir.

Çocuğunuun soğuk geceleri, tezer özlu

Neden Yazılır?

Tezer Özlu kısa ömrüne üç kitap, gazete ve dergilerde yayımlanan yazılar ve mektuplar siğdırır. Leyla Erbil'e yazdığı mektupların birinde, "Şimdilik hiçbir şey yazmıyorum, not bile alıyorum. Biliyorsun, bizim içimizde bir kitabın olması yıllar sürer." deyişi, "Bu üstün yetenek daha fazla eser üretebilir miydi?" sorusuna cevap verir niteliktedir. Her yaz bir kitap çıkarmak, ona göre değildir çünkü yazarlığı çok ciddiye alır ve ona göre yazarken yaşam birçok alanda durur, yavaşlar. Bu durgunluğun içinde ölüm kadar sevdiği yaşamı kucaklayamayacak olmanın verdiği tedirginilik belki de onu zaman zaman yazarlarından uzak tutan. "Yazmak istiyorum. Ama her zaman yaşamın günlük hareketliliklerini yeğliyorum." demesi bu yüzden garip gelmez okuyanlarına.

Özlu'nün kaleme aldığı her satırda derin bir sonbahar havası vardır. Hafif bir rüzgar eser; sarı, turuncu ve kırmızı yapraklar hıçkırtıyla bulundukları ortamdan uzaklaşır ve baş göge kalktığında gri bir gökten damlacıklar, insanın yüzüne dolsruşur. Hava kapalıdır ve her yer hem ölüm hem yaşam kokmaktadır. Birandan var olurken, bir yandan hiç olur Özlu'nün yazdıklar. Özlu'yu okumak, sonbaharı okumak gibidir. Peki, okuyucularına bunları hissettirirken; neden yazar Özlu?

"Neden yazılır? Dünya acılı olduğu için yazılır. Duygular taşıtı için yazılır. İnsanın kendi zavallılığından siyrılması çok güç bir işlemdir. Ama insan bu, bir kez bu zavallılıktan siyrılmaya görsün, o zaman yaşamı kendi egemenliği altına alabilir. İşte böylesi bir egemenlik, bir iki kişiye daha anlatmak için yazılır ya da kendi kendine kanıtlamak için. Çünkü insanın kişisel özgürlüğü, kendi dünyasına egemen olmasıyla başlar. Dünyasına egemen olan insan, acıları coşkuya, bunalımı yaratmaya, sevgisizliği sürekli aşka dönüştürebilir. Ben, dünyaya egemen olmayı edebiyatla öğrendim."

Tezer Özlu'ye Göre Pavese ve Kafka

Tezer Özlu'nün hiç kuşkusuz en sevdiği yazar, Pavese. Leyla Erbil'e yazdığı bir mektubunda, "Pavese benim için çağdaş yazarların en büyüğü. Her olgunu öylesine derin bir acıyla örmüş ki..." der. "Yaşamın Ucuna Yolculuk" romannında Kafka, Svevo ve Pavese'in mezarlarının izini súrer. Pavese'in intihar ettiği odada kalır. Onun bir romanına kahramanlık eden Nuto'yu Torino'da bulur, Pavese ile arasında böylece çok daha sağlam bir bağ kurar. Kırk iki yaşında intihar ederek ölen Pavese ile aynı gün doğması gibi, aynı yaşıta da hayatı gözlerini yumar. Özlu, her anında defalarca Pavese okuduğundan, okuduklarını tekrar okuduğundan bahseder kitaplarında.

Türk edebiyatının "Dişi Kafka'sı" Tezer Özlu, "dünyanın en derin acısını" öykülerine, mektuplarına yansittığını düşündüğü Kafka'nın Prag'daki mezarı

başında çocukluğunu, ailesiyle olan iletişimisizliğini hatırlar. Çünkü Kafka da aynı kendisi gibi babasının baskısıyla, dönemin siyasi ortamının gerginliğiyle ve içe dönük yaşamıştır hayatını. Kafka ile ilk kez "Dönüşüm" kitabıyla tanışan Özlu için, bu tanışıklıktan sonra Kafka okumak vazgeçilmez bir tutku halini alır. Onun için Kafka, "İçinde yaşadığımız gerçekler absürt, absürt de gerçek olduğuna göre (ben bunu böyle algılıyorum), mutlak, Kafka dünyanın gerçekliğini tanımadımıza, dünyaya dayanmadımıza yol gösteren en önemli yapıtların yazarıdır."

Deniz'in Gizli Kalmış Defteri

Kızı Deniz, 1985 yılında kendi el yazısıyla hazırladığı soruları bir defterde annesine verir. Kim bilir belki de anne-kızın birbirini daha yakından tanımak için yaptıkları bir oyundur bu. Henüz on iki yaşında bir genç kızın bütün naifliğini taşıyan sorularına, anne Tezer Özlu de bütün samimiyetle cevap verir. Yıllar sonra, o defter ortaya çıkar. İşte, o defterdeki soru ve cevaplardan bazıları:

- En sevdigin kitap?
- +Pavese'in "Genç Ay" romanı
- En sevdigin dergi?
- +Edebiyat dergileri (hepsi battı, çıkmıyor)
- En sevmedin insan?
- +Bütün faşistler.
- Hasret nedir?
- +Hasret, eğer kavuşulmazsa en güç duygudur.
- Aşk nedir?
- +Aşk, birisinin, gece ve gündüz sınırlımeden yanında olmak istemek, ayrılmışca onu özlemek ve ona sadık olabilektir.
- Üzüntü nedir?
- +Üzüntüacidir. En üzücü olay, başkalarını üzmetir.
- Başından inanılmayacak, garip ya da komik bir olay geçti mi? Anlatır mısın? (Yazar mısın demek istedim.)
- +Başından çok garip olaylar geçti. En garip olay; sevdigim halde, Erden'den severek boşanmam.
- Beni nerede tanıdin?
- +Karnımda.

-Başbakan olsaydın... Ne yapardın?
+Ülkeyi kalkındırır, herkese refah ve eşitlik getirmeye çalışırım.
-Şimdiye kadar bir şey kazandın mı?
(Para hariç)
+Seni ve yazdığım üç kitabı, bir de İsviçre pasaportu.

Tezer Özlu'den Yaşam Manifestosu

"Sordukları zaman; bana ne iş yaptığımı, evli olup olmadığımlı, kocamın ne iş yaptığı, ana babamın ne olduklarını sordukları zaman, ne gibi koşullarda yaşadığımı, yanıtlarımı nasıl memnunlukla onayladıklarını yüzlerinde okuyorum. Ve hepsine haykırıkmak istiyorum. Onayladığınız yanıtlar yalnız bir yüzey, benim gerçeğimle bağdaşmayan bir yüzey. Ne düzenli bir iş, ne iyi bir konut, ne sizin "medeni durum" dedığınız durumsuzluk, ne de başarılı bir birey olmak ya da sayılmak, benim gerçeğim. Bu kolay olgulara, siz bu düzeni böylesine sapadığınız için ben de eriştim. Hem de hiçbir çaba harcamadan... Belki de hiç istedigim gibi çalışmadan... İstedığınız düzene ayak uydurmak o denli kolay ki..."

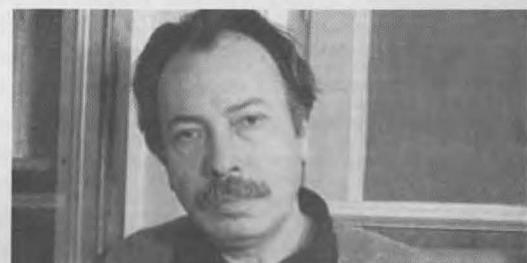
Ama insanların gerçek yeteneğini, tüm yaşamını, kanını, aklını, varoluşunu verdiği iç dünyasının olgularının sizler için hiçbir değeri yok ki... Bıraklıyorsunuz, insan onları kendisiyle birlikte gömsün. Ama hayır, hiç değilse susarak hepsini yüzünüze haykırıkmak istiyorum. Sizin düzeninizle, akl anlayışınızla, namus anlayışınızla, başarı anlayışınızla hiç bağdaşan yönüm yok. Aranızda dolaşmak için giyiniyorum. Hem de iyi giyiniyorum. İyi giyinene iyi yer verdığınız için... Aranızda dolaşmak için çalışıyorum. İstediğimi çalışmama izin vermediğiniz için... İçgündülerimi hiçbir işte uygulamama izin vermediğiniz için... Hiçbir çaba harcamadan bunları yapabiliyorum, bir şey yapıldı sanıyorsunuz.

Yaşamım boyunca içimi kemirttiniz. Evlerinizle... Okullarınızla... İş yerlerinizle... Özel ya da resmi kuruluşlarınızla içimi kemirttiniz. Ölmek istedim, dirilttiniz. Yazı yazmak istedim, aç kalırsın, dediniz. Açı kalmayı denedim, serum verdiniz.

Delirdim, kafama elektrik verdiniz. Hiç aile olunmayacak bir insanla bir araya geldim, gene aile olduk. Ben bütün bunların dışındayım. Şimdi tek konuğu olduğum bu otelden ayrılırken, hangi otobüs ya da tren istasyonuna, hangi havaalanı ya da hangi limana doğru gitmeliymi bilmediğim bu sabahta, iyi, başarılı, düzenli bir insandan başka her şey olduğumu duyuyorum."

Tezer Özlu'nun Varoluşçuluğuna Küçük Bir Bakış

"Derdim yok benim, mirasyedi gibi param da var. Patronum da karım da çocuklarımda yok; sadece varım, hepsi bu. Bu dert öyle belirsiz, öyle metafizik bir şey ki utanıyorum doğrusu." diye yazar Bulantı'da varoluşçu felsefenin ilk akla gelen ismi Jean Paul Sartre. Varoluşçuluk felsefesi, iki büyük dünya savaşını arka arkaya yaşamaktan duyulan bıkkınlığa ve bu ortamdan doğan basıklara karşı bir tepkiden doğar. Varoluşçuluk; insanın varlığı, özgürlüğü, onu saran dünyayı, tek gerçek olduğu hálde, bir türlü anlayamamasından doğan umutsuzluk ve bezginlik içinde; hayatı tatsız, saçma bulmasını içerir. Diğer adıyla egzistansiyalizm, bireyin varoluşunu özünden üstün tuttuğu için aynı zamanda topluma bir karşı çıkışı da içerir. Felsefi temelde varoluşçuluk denince ilk akla gelen isimler Kierkegaard, Nietzsche, Husserl olurken; edebi temelde Sartre, Kafka, Albert Camus, Simone de Beauvoir olur. Bu isimler özellikle 1900'lü yılların ortalarında bu akımla dünyayı tanıttırırken, Türkiye'de varoluşçuluk ilk kez edebiyat dergilerinde yerini alır. Ankara'da aylık olarak yayımlanan Mavi dergisi, daha sonra ismi varoluşçu yazar ve şairler arasında anılacak olan birçok kişiyi bir araya toplar. Dergide yer alan Güner Sümer, Ferit Edgü, Ahmet Oktay, Orhan Duru ve Demir Özlu gibi yazarlar Attila İlhan'ın önderliğinde kendilerinden önceki edebi akımı eleştirmeye başlarlar. "Mevcut edebiyat, Sait Faik dışında tükenmiş, işlevsizleşmiş bir edebiyattır. Yeni bir soluğa, yeni bir biçim ve biçimde gereksinim vardır. O. Akballar, B. Necatigiller dönemi, kapanmıştır." der Ahmet Oktay

13. 1. 1886

Künstler unbekannt
Plakat für Damenschiffahrt auf dem oberen Zürichsee, 1897
Plakatsammlung des Kunstgewerbemuseums Zürich

Sergili deyla içigüm,
iç olmana çok sevindim.
Fotoz için dua ediyorum.
Çok mitluelüklerle laşık
bir kişi. Kendim de hasta-
lığın neden olduğu dep-
remde ve üzüntülerini yen-

ted in Switzerland

yıllar sonra. "1950 Kuşağı" olarak anılan bu akımın takipçilerinden Demir Özlü, Sartre'dan oldukça etkilendiği "Bunaltı" kitabını da bu yıllarda yayımlatır. Türkiye'de varoluşculuk akımının başlangıcı deyince ilk akla gelen yazarlardan özellikle Demir Özlü, Ferit Edgü, Güner Sümer ve Orhan Duru; bizi bir yazara doğru sürüklüyor. Hepsinin hayatında önemli yeri olan bir yazar daha vardır. Abisi Demir Özlü, yayımcısı ve aynı zamanda yakın dostu Edgü, ilk eşi Sümer ve kardeşi Suna'nın eşi Orhan Duru...

Bu ortamın içinde nefes alıp veren Tezer Özlü'nün başka bir akıma katılması belki de imkansız olmuştur. O da diğer isimler gibi Türk edebiyatının varoluşçu yazarlarının arasında ismini var etmiştir. Varoluşçu yazarların kitaplarında genellikle öne çıkan en belirgin özellik, dramatik yapıya ve karakter yaratmaya yönelik klasik roman anlayışından vazgeçilmesidir. Tezer Özlü de romanlarında somut olaylardan ve çatışmalardan

bahsetmez. Klasik romanda yer alan çatışmalar ağı, bu kitaplarda bulunmazken; onun yerini bireyin kendiyle olan var olma çatışmaları alır. Bireyin içinde bulunduğu dünyaya atılmışlık ve burada tek başına oluş fikri, bunun getirdiği özgür birey düşüncesi, amma velakin onun da sonucunda gelişen yalnızlığın verdiği bunalım, sıkıntı; varoluşçu felsefeyi temellerini atarken, Tezer Özlü'nün yazdığı dergi yazıları ve romanlarında da sık sık karşımıza çıkar. Özlü'nün Çocukluğun Soğuk Geceleri, çocukluk yıllarda inanmakla mutlu olan bireyin inanmaktan vazgeçişini ve varoluşla ilgili düşüncelere derin bir dalışıdır. Özlü de çocukluğunun soğuk gecelerinden yaşamanının ucuna doğru yolculuk yaparken savaşlarla, darbelelerle karmaşıklasan yaşam; ister istemez, onu 'kendi üzerine' düşünmeye zorlamıştır. Varoluşunu sorgulamaya başlayınca, Sartre'in varoluşculuk felsefesinin temel noktası olan bireye yavaş yavaş ulaşmış, bunu zenginleştirerek

tüm çıplaklııyla da Türk edebiyatına kazandırmıştır.

En çok kendi varlığını sorgulayan Tezer Özlü, kısa yaşamında dünyanın kıyısından sallanır; bir var olur, bir yok olur. En çıplak haliyle anlatır kendini. Yaşama darbe vuran her şeye karşı çıkar. O, dünyanın kıyısında sallanırken, "Özgürlik" diye bağırrır. Zaman zaman sallanlığı salıncaktan atmak ister kendini. Korkmaz, çekinmez.

Tezer Özlü, hayata gözlerini yummuş olsa da dünyanın kıyısında, üstünde kimseyin olmadığı bir salıncak, sallanmaya devam eder. Salıncak, her sallanlığında bir var olur, bir yok olur. İşte, Tezer Özlü okumak, o salıncığın gidip gelişine bakmak gibidir. Özlü artık o salıncakta oturmama da...

Ukō ūzai

Ukō ūzai

Tezer Özlü

Yaşamın Ucuna Yolculuk

Yaşamım boyunca uykuyu beklediğim kadar hiçbir şeyi beklemedim. Ancak anlamsızlık ve acı sonsuz bir gelişigüzelliğe vardığı günlerde derin derin, uzun uzun çok yorucu uykuları uyudum. Yorgun, isteksiz ve umutsuz uyanıncaya dek.

Tezer Özlu'nün Kafka'nın Mezarını Ziyareti

Yaşamın Ucuna Yolculuk

"Yaşamın sonu hiçbir zaman bana irak gözükmedi. Her yüzde, her solukta, her büyüğünde, her yaşılananda, her sarılmada, her sabatta gördüm yaşamın sonunu. Çocukken bile, buğday tarlalarında, yaz gecesi mehtabında ve çocukluk gecelerinin derin karanlığında gördüm yaşamın sonunu, ama ben giderken, ben ya da tren görünümlerinin içinden, kentlerden, köylerden, tarlalardan, dağ sıraları önünden, ardından, bir göl kıyısından, bir nehir yatağı ya da gri bir deniz yüzeyi boyunca ilerlerken, yol alırken, tanımadığım insanlar hızla gidiş yolunun aksı yönde yitip giderken, her görüntüyle birlikte ardımda ben den uzaklaşırken, yitip giderken, işte ancak o zaman uzaklaştim yaşamın sonundan."

Aynı dünyanın en derin acısını Kafka çektiği için mi rahatsın onun mezarı yanlarında?

Koridordan trenin yol aldığı kesite bakıyorsun. Tek tek yapılar, yollar belirdi bile. Henüz sabah soğuk, gökyüzü aydınlanması başlamak üzere. Ama erken doğmayacak güneş, ilkin bulutlar olacak. Trenin koridoru serin. Söylediği gibi alacakaranlık içinde büyük bir kitle var işe gitmek için yollara çıkmış. Yorgunum. Tren istasyona varıyor bile. O uyuyor. Sigara paketinin üzerine birkaç sözcük yazıp iniyor. Çantamı istasyonda bırakıp bir araba ile kentin sabahına giriyorum. Sabah, daha saat altı olmadan, Kafka'nın doğduğu evin karşısındayım. Yapının yan duvarında Kafka'nın ince yüzü metal bir heykel olarak işte karşımıda. Birden yorgunluğum gidiyor. Ama beklenmedik bir sabahın maviliğinde birden Kafka'nın evinin önünde olmayı, bu üç katlı büyük taş yapıya bakıp duruşunu hiç kavrayamıyorsun. Uzak ülkede, durgun kentlerde onun anımlarıyla geçirdiğin yıllar, daha derin, daha etkin, düşüncelerini daha çok yönlendirmiş, daha benliğine işlemiş süreçler. Yoksa yaşadığımız her an böylesine geçmişin ağır anılarıyla mı güçleşiyor.

Prag kentinde Maiselgasse'de miyim, yoksa Ankara'da Tuna Caddesinde mi. Ya da düş mü görüyorum. Ya da zamanın hangi anındayım. Bir yolcu muyum. Bir arabanın içinden yorgun gözlerle Kafka'nın evine bakan bir yolcu. Hangi yolculuğumun hangi anındayım. Oysa hiç yolculuğa çıkmam. Her an ve her yerde, daha önceleri ve şimdi hep sürekli bir yolculukta değil miyim. Böyle yaşamadım mı. Böyle yaşamıyor muyum. Böyle yaşamayacak miyim.

Ambassador Otelindesin. Eski mobilyalar, tavandan sarkan avizeler, bembeyaz masa örtüleri, siyah giysili yaşı garsonlar eski

bir geleneği sürdürüyor. Dünyayı "Ateşçi" olarak algılamaktan öteye gidebildin mi?

Şimdi Anadolulu bir kadın, tarlada giydiği giysiler içinde Birinci Kaertner Ring'de karşından karşıya geçiyor.

Hradschin'e çıktığında güneş artık kent üzerinde yükselmiş. Alchimistengasse yükseklikleri iki metreyi bulmayan evlerden oluşuyor. Yirmi iki numarada bir yıl yakın çalışmış, öykülerini yazmış. Bugün ev kapalı. Yarın burada olmayacağınsın.

Bir süre sonra yokuşları inip, nehir kıyısından geçip, sokaklarda dolaşır, eski Yahudi mezarlığına giriyorsun. İlk adımlarında kent

içinde gizlenmiş küçük bir mezarlığa girdiğini düşünüyorsun. Gelişigüzel kesilmiş, büyük, gri, kahverengi mezar taşları öylesine sık ve düzensiz yükseliyor ki. Dağınlık içinde, sakin atılmış, şekil verilmemiş, her biri bir başka eğriliğe. İç içe. Mezarlık çevresini gene gri yapıların arka cepheleri çevreliyor. Evler terk edilmişcesine bakımsız. Galata çevresinin evleri gibi. Kimi camlar kırık. Mutlak içlerinde oturanlar var. Açık camlardan evlerin içindeki karanlık sessizliği algılıyor. Burası her zaman böyle gölge olmalı, diye düşünüyorsun. Ve mezarlığın havası, dışının, kentin havasından daha nemli. Parke taşlarıyla kaplı caddelerin havasından. Sen mezarlığın içine doğru ilerledikçe, mezarlık kendini açıyor, açıyor, genişliyor, giderek büyüyor ve insanı kendi sonsuzluğu içine çekiyor. Daha derinlerine gidilirse, insanı bırakmayacak izlenimini veren canlı bir mezarlık. Çıkıyorsun. Kapı önünde küçük bir tahta taburede yaşı bekçi oturuyor. Karşındaki küçük tahta kulübede de turistlerin mutlak ellişinde bulundukları kent planı ve broşürler satılıyor.

— Kafka'nın mezarı nerede?

— Burada değil, diyor.

— Buradaki en yeni mezar taşı 17. yüzyıldandır.

— Evet, diyyorum. Gördüm. 14. yüzyıldan mezar taşları gördüm.

— Metroya binin. Straschnitzer yönüne gidin. Oradaki Yahudi mezarlığında yatıyor Kafka.

Sokaklar geçiyorsun. Canlı sesler kulağına varıyor. Kemerler altında yürüyorsun. Seslerin geldiği kapidan giriyorsun. Karanlık bir birahane de herkes durmadan bira içiyor. İş önlükleri üzerinde, herkesin elinde büyük bir bira bardağı, yarışarcına bira içiyorlar. Bütün günlerini içerek geçiren, gene de çalışabilen insanları hep kıskanırım. Belli bir sarhoşluk içinde yeryüzüne dayanmak daha kolay.

Yavaş yavaş yürüyorsun. Metroya geldiğin an bozuk paran olmadığını görüyorsun. Geç, işaret veriyor turnikede bekleyen kız. Paranın bu kente hiç önemi yok. Elektrikli merdiven üzerinde müthiş bir derinliğe iniyorsun. Son durakta herkesle birlikte gene derinliklerden gün ışığına çıkıyor. Karşıya geçiyorsun. Mezarlık kapısı açık. Hemen kapının karşısında bir ok hangi yöne gideceğini gösteriyor: Dr. Franz Kafka.

Yaşamın sonu hiçbir zaman bana irak gözükmedi. Her yüzde, her solukta, her büyüğünde, her yaşlananda, her sarılmada, her sabahta gördüm yaşamın sonunu. Çocukken bile, buğday tarlalarında, yaz geceşi mehtabında ve çocukluk gecelerinin derin kararlığında gördüm yaşamın sonunu, ama ben giderken, ben ya da tren görünümülerin içinden, kentlerden, köylerden, tarlalarдан, dağ sıraları önünden, ardından, bir göl kıyısından, bir nehir

yatağı ya da gri bir deniz yüzeyi boyunca ilerlerken, yol alırken, tanımadığım insanlar hızla gidiş yolunun aksi yönde yitip giderken, her görüntüyle birlikte ardında benden uzaklaşırken, yitip giderken, işte ancak o zaman uzaklaşım yaşamın sonundan.

Neden buradaki yeşil, yabansı sessizlik şimdî sana içinde yaşamak zorunda bırakıldığı dünyayı unutturuyor. Aynı dünyadan en derin acısını Kafka çektiği için mi rahatsın onun mezarı yanباسında. Hiçbir yere gitmek istemezcesine. Babası, ardından da annesi aynı mezara gömülmüş. Şimdi Viyana'da Kafka'nın babasına mektubunu düşünüyorsun. Yaşamı süresince baskısı üzerrinden kalkmayan babanın, mezarda da onun üzerine yattığını. Ne garip, dün mezarı başında bunu düşünmemiştir. Aksine belki biraz da rahatlatıcı bulmuştu yalnız yatmayışını. Nazi kamplarında öldürülmüş kız kardeşler ile Milena'yı düşünmüştün. Kafka'nın bu kamplara girmemesi içini sevinçle doldurmuştu. Genç yaşı veremden ölümesi onun için en büyük acılardan kurtuluş da demekti.

“Ölüm gelecek ve gözlerini alacak, o ölüm ki bizleri sabahtan aksama dek izleyen, sağır, eski bir acı ya da anlamsız bir angarya olarak.”*

Sessizlik ve yaban yeşilliklerin bürüdügü mezarlıktan çıkışken, ağabeyimin sözlerini algılıyor. Berlin'in Aralık gecesi buz gibi soğuk. Kar, asfalt üzerinde donmuş, Zoo istasyonundan çıkışınca, yan köprü altındaki durakta 66 numaralı otobüsü bekliyoruz. O, Wansee'ye gidecek. Kentin Batı yakası sınırlarındaki göl kıyısına. Bahçenin derinliğindeki büyük, sessiz, yalnız yapıya.

— İstanbul'da mezarlarımızı hazırlamalıyız, diyor birden.

— Nereye gömüleceğim beni hiç ilgilendirmez. Ölü gövdemin ne olacağını düşünmek bile istemem. Toprakla mı, suyla mı birleşeceğι, yoksa kül mü olacağı, diyyorum.

Sözleri, o gece bana gereksiz bir melankoli gibi geliyor. Öylesine soğuk bir Berlin gecesinde bir de insanın kendi mezarını düşünmesi...

Şimdi Prag'da, yazarımın mezarları doğrultusunda çıktığım yolculuğun başlangıcında onun sözlerinde haklı olduğunu düşünüyorum. Ama gene de İstanbul kentinde bir mezarım bir olsun istemiyorum.

Otobüse biniyor. Pencere önünde bir yere oturuyor. Ben, kentin gece yaşamına dönüyorum. Soğuk ve karanlığın içine.

*Pavese

Matmazel, Ne Kadar Güzeliniz Benimle Evlenir Misiniz?

BİR ZUHAL TEKKANAT RÖPORTAJI!
Röportaj: OYA ÇINAR

"Sizinle raki içmek istiyorum." dedim. Şaşırıcı bir an, duraksadı biraz. Sonra o mavi gözlerini çakmak çakmak gözlerime ditti ve "Ne zaman?" dedi. "Neden, hangi münasebetle?" değil, sadece "Ne zaman?" "Siz ne zaman uygunsanız..." dedim. "Yeter ki 'evet' deyin. "Evimde ağırlamak isterim o zaman seni." dedi. "Önümüzdeki hafta sonu, buyur gel."

Gittim. Bir köpeği, üç kedisiyle yaşıyor Zuhal Tekkanat. İki odası, müze gibi, bütün duvarları Cemal Süreya fotoğrafları ve şiirleriyle dolu bir evde... Hiçbir şeyi atamayan, atmaya kiyamayan bir kadın. Biriktirmiş. Aşkının hatırlasını, yazdığı mektupları, eski tarihi gazeteleri, dergileri... Birinin yazdığı bir hayran notunu, oğlu Memo'nun kıyafetlerini, Cemal Süreya'nın kalemini, eve gelen çiçekleri, her şeyi... Koca bir hayat; orada, öyle, somut halde duyarım gözlerinizin önünde. Sadece hatırları değil, o hatırların işaretlerini de taşmış boynunda. Hiçbir nesne sadece "nesne" değil. Kalem, sadece kalem değil; Cemal Süreya'nın kalemi. Masa, sadece masa değil; üzerinde şiirler yazılan, "Bak, dün okudum, bir sürü yeni gezegen bulunmuş." diye notlar alınan bir masa. Bazı insanlar öyledir hani. Neyin yanında dursa onu yeşertir, ona can verir.

Bir müddet suskuluk oluyor önce aramızda. "Ne düşünüyorsun tam şu an?" diye soruyor bana. "Üç gündür elimde 'Onuç Günü Mektupları' var. Evidim okudum, çevirdim okudum. Orada bir yerde, Cemal Süreya bir kahvede size mektup yazıyor. Tam o esnada kahvede bir halk türküsü çalışıyor. Cemal Süreya satır aralarında size durmadan türkünün şu sözlerini yineliyor: 'Can alıcı bakışları gözünde gözünde...' Gözleriniz..." diyorum. "Gözleriniz..." Sağanak bir yağmurun habercisi gibi bulutlar geçiyor gözlerinden Zuhal Tekkanat'ın. Ağlamıyor ama, tutuyor hepsini. Dedim ya, o, biriktiren bir kadın! Ve ben başlıyorum sormaya:

1938'de doğmuşsunuz. Cumhuriyetin ilk yılları... İlk gençliğiniz nasıl geçti bu günlerle kıyaslayınca? Çünkü hep o dönemlerin daha çağdaş olduğundan bahsedildir. Böyle bir mü kayese yapabilir misiniz?

Hayır, değil. Hiç değildi. Çok daha sıkışırdı. Ödümüz patlardi bir şey konuşmaya. Ben size söyleyeyim. İlkokul 5.sınıftayken ben, yönetim değişti. Bir devir bitti başka bir devir başladı. O yaşta bir çocuk, siyaset nedir, nereden bilir? Demek ki izliyormuşum bir şeyler. Sokaktan geçiyorlar bir gün. Camı açıp el sallıyorum onlara. "Hoş geldiniz" diyorum, yeni devrime! Tabii bu hemen dikkate alınıyor. Ertesi gün müfettiş geliyor sınıfı. "Dün" diyor, "bu pencereden kim el salladı?" Her şeyin daha iyi olması için çok büyük çabalar veriliyordu ama çok sancılı bir süreçti. O çocuk yaşımdan beri gördüğüm bir şeyle sarıldım ve adımlarımı hep onlardan yana attım. Ama kolay olduğunu kimse söyleyemez. O gün de zordu, bugün de zor!

İlk şiirinizi ilkokul 3. sınıfta yazmışsınız.

Doğrudur. Edebiyata hep tutkum vardı. İlkokul ikinci sınıfta başladım hatta. Kar mı yağıyor, onun şiirini yazdım. Sokakta bir köpek mi gördüm, onun acısını yazdım. Ne bileyim, yağmuruya yazdım. Ama el işlerine de çok yatkındım. O yüzden Olgunlaşma'yı düşündüm.

Derken, ilk kitabınız 'Gibi' çıktı 1965'te.

Evet, sonrasında da zaten Yelken dergisi için Mübeccel İzmir'i'den sonra birileri beni tavsiye etmiş. Oraya başladım. Bir yıl kadar Yelken dergisini yönettim. Sonra Yeni İstanbul gazetesinde bir süre sanat muhabirliği yaptım. Tam o dönemde, bir şekilde, Yaşar Kemal'le tanıştım ve görülmüş ve bu nedenle gazeteden kovuldum. Gittim, derginin sahibi Ruknnettin (Resuloğlu) Bey'e 'Boyle böyle oldu' diye durumu anlattım. "Sen üzülme, nerede çalışmak istiyorsun?" dedi. "Cumhuriyet'te..." dedim.

Böylelikle Cumhuriyet'e başladım. Epey bir süre orada devam ettim. Sonra tabii Cemal Süreya ile tanıştım ve hayatım değişti!

Nasıl tanışınız peki ? İlk gördüğünüz ânı çok net hatırlıyor musunuz? Neler hissetmiştiniz?

Erkek-kadın ilişkisi olarak düşünmedim açıkçası. Bir edebiyatçı, kültür insanı olarak düşündüm. Ama entelektüel anlamda çok büyük hayranlığım vardı kendisine. Dediğim gibi, o dönemde Cumhuriyet'te çalışıyorum. Doğan Hızlan ve Konur Ertok da bizim düzeltmenlerimizdi. Onlar Cemal'e demişler ki bir gün: "Ya bizim oraya yeni bir kız geldi, görsen fistık mı fistık!"

"Yapma ya!" demiş o da. Bu arada Ülkü Tamer, Tomris Uyar filan beraber dergi çıkarıyorlar o dönemde. Sonra Onat Kutlar'ın Şişli'de yönettiği 'Sinema Tek' vardı. İzlemeye çok giderdim. Orada bir gün karşılaştık. Ben "Papirüs dergisinde bazı eksiklerim var, onları tamamlamak üzere gelip rahatsız edeceğim sizi bir gün." dedim. O da "Hayhay hanımfendi! Bekleriz." dedi. Öyle ayrıldık.

Daha sonra bir gün, Edebiyatçılar Derneğinde Haldun Taner sayesinde bir açılış yapacaktı. Bende de Klasik Batı Müziği plakları vardı. Bana dedi ki "Hem gel bana yardım et, hem de plaklarını getir." Gittim, açılışı yaptık. İşimiz bitmeye yakın, Cemal Süreya, yanında iki üç kişiyle bana doğru yürüdü. Elimi siki ve "Matmazel, ne kadar güzelsiniz! Benimle evlenir misiniz?" dedi.

Herkesin içinde, küt diye...

Evet, aynen böyle oldu. Tabii o an çok şaşırdım ama bir an duräksadıktan sonra, dedim "Kusura bakmayın beyefendi, ben öyle bir şey düşünürsem size sormam, buna kendim karar veririm." Ama o beklemiyordu sanırım öyle bir cevap. O kadar insanın içinde olunca da bu, yüzü düştü ve hiçbir şey söylemeden arkasını dönüp gitti. O an gitti gitmesine ama hiç vazgeçmedi. Kaçan kovalanır gibi sanırım biraz da. Bilemiyorum. Belki de benim kendimi sürekli çekmem de o dönemde ona cazip gelmiş olabilir. O olsaydı ona sorardınız tabii bunları. Mehmet Şeyda kız kardeşimin eşiydi. O aramıza girip bizi yemekli görüşmelerle yakınaştırmayı sağladı. İlişkimiz başladıkтан altı ay sonra da bana Kapalı Çarşı'da bir yüzük ve bir pabuç aldı. "Haydi, şimdi eve git, annene beni söyle." dedi. "Ben Cemal Süreya ile evleneceğim, diye."

...ve evlendiniz.

Evet; ben 28 yaşındaydım, o 35 yaşındaydı. Aslına bakarsanız normal evlenme yaşı işte, ama ikimizin de ikinci evliliğiydi. Tabii o zamana kadar çok ilişkileri olmuştu Cemal'in. İki yıl sonra da bir çocuğumuz oldu. Tipki ona benzeyen bir çocuk... "Yaşadığım Yıllar" kitabında epey yazdım o dönemi. Çok güzel bir yedi yıldızımız geçti. Unutulmadı. Çocuğu büyütürken tabii, problemler oluyor. Çalışan insanlar arasında olagelir şeylerdi bir çoğu da.

Kötü hatırları unutmaya, iyileri akımda tutmaya çalıştım hep. Hala da onu yapıyorum. Biz iyi bir yedi yıl geçirdik.

Nasıl bir aşktı sizinki?

Olağanüstü bir aşktı. Bir kitap önerirdi bana mesela. Ben zaten okumayı çok severdim ama o önerdiği için o kitabı sabaha kadar okur bitirdim. Bu, aşkimin ona derinliği... Aramız çok iyidi fakat biz çok kıskanıldık. Eskiler, yeniler, hepsinin gözü üzerimizdeydi. Kadınlar ona çok hayrandı, dediklerine göre ben de güzel bir kadınımışım. (Gülüyorum) Eski fotoğraflarına bakıyorum bazen, fena değilmişim diyorum.

Birlikte en çok nelere güler, nelere öfke duydunuz?

Gündüzlerimiz ayrı geçti, akşamlarımız beraberdi. Her akşam bir küçük raki açılırdı, şiir ve edebiyat üzerine tartışmalar yapardık. Dilin yanlışları üzerine konusurduk. Çocuklu bir evlilik olduktan sonra, tabii aksamalar başladı. Bir süre sonra da zaten evlilik hayatı Cemal'e demode gelmeye başlamış olacak ki başka heyecanlar aramaya başladı.

Ne var ki "Biz hiç ayrılmadık, yazılmadı adlarımız mezar taşılarına" Cemal'in kendi dizeleridir. Aynılığı hukuka bağlamak gereklidir, gönüllere değil! Hukuka bağlı mı, bitiyor zaten. Hukukun dışında ölene kadar yanındayım. Resmi olarak ayrı olduğumuz halde, gitmiş Kadıköy Caferağa Muhtarlığına 'Oğlum ve eşimle yaşayacağım.' diye bildirmiş. Duygusalı Cemal çok. Gönül bağımız ölene kadar kopmadı.

Bazen birine kızma nedenlerimiz onu çok sevme nedenlerimizdir ya aynı zamanda, sizin duygularınız nasıldı bu anlamda?

Küsmeleri çabuk oluyordu, barışmaları da. Bir de konuşmasam da ne düşündüğümü suratımdan anlırdı. O yanını çok severdim. Ben bir şelyere öfkelenince de "Kiymetimi bilmiyorsun benim" diye söyleyirdi. "Hanımlım hanım! Sen Cemal Süreya Üniversitesini bitirdin." der, gülerdi sonra.

'Elif Sorgun' adını da birlikte bulmuşsunuz. Şirlerinizi başka bir isimle yazma ihtiyacını neden hissettiniz? Tek neden, o dönemde memur olmanız mıydı? Yoksa bir kadın olarak tam anlamıyla istediğiniz gibi yazamayacağınızı düşünmüştür misiniz bilincaltında bile olsa?

Aslında ilk buluş hikayemiz tamamen memur olmama bağlıydı. İki ayrı dergide yazıyorum. Cemal de Papirüs dergisini çıkarıyor o zamanlar. O da beğendiği şirlerimi basıyor orada. Memur olunca bu bir şikayet konusu, suç unsuruydu. Oralardan da telif

aliyordum čunkü. Bir gün evde oturuyoruz. Duvarda asılı, kocaman bir haritamız vardı. Çok severdik ona bakıp gitmek istedigimiz yerlerin hayalini kurmayı. İşaretler koyardık oralara. Bir gün gene oturduk bakıyoruz haritaya öyle. Cemal'in aklına geldi ilk. Tabii o deneyimli olduğu için benden daha iyi biliyordu o konuları. 'Bak' dedi, öyle birden, durup dururken. "Karacaoğlan'ın dizeleri var hani: 'İncecikten bir kar yağar tozar Elif Elif dey' Adını Elif koyalım. Bak, orada da Yozgat'ın Sorgun İlçesi var. Soyadına da Sorgun diyelim. Beğendin mi?" dedi. "Beğendim." dedim. Bir iki telafuz ettik. Hoşuma da gitti. Başka bir isimle yazmak, bana senin söylediğin anlamda bir özgürlük getirmiš midir? Onu çok net değerlendiremiyorum açıkçası.

Aşk bu kadar tutkuluken, sosyal ve entelektüel paylaşımlarınız bu kadar derinden; ne oldu da "Onuç Günü Mektupları"nı doğuran trene bindirdi sizi hayat? Ne zaman, nasıl kopmaya başladınız?

Ben SSK'da çalışırken Şişli Ot Meydanı Hastanesinde büyük bir ameliyat geçirecektim. Boynumdan... Ama yüzde doksan dokuz sakat kalma ihtimalim vardı. Ben kabul ettim ve yattım hastaneye. Öyle olunca da Cemal'e şunu söyledim. "Sağlıklıken sevdik, sevildik tamam ama bundan sonra iki büklüm olacağım. Bunu kabul etmek benim için zor. İki büklüm, acınan bir sevgili olmaktansa, özlenen eski bir dost olarak kalmayı yeğlerim." Nedenini tam açıklayamıyorum ama reddettim bunu. Tíkki bugün senin karşına bastonla çıkmayı reddettiğim gibi. Bacaklarım çok ağrıyor. Bastonla rahat ediyorum ama gücsüz görünmek... Bilemiyorum ki!.. Netice olarak Cemal bu söylediğimlerimden çok alılmış ve üzülmüş. Ben hastanede olduğum süre boyunca her gün bir mektup yazıp getirip çekmeceme koyuyordu. Tabii benim onları o zaman ne okuyacak ne değerlendirecek halim var. Yazdığı mektupların içeriği de bir şekilde benim bulduğum o durumun onda yarattığı korku ve bana duyduğu hayranlığın ifadeleri... Hala, bugün okuyan herkes, "Sizin yerinizde olmayı ne çok isterdim..." diyor bana.

"Onuç Günü Mektupları"nı kitaplaştmaya nasıl karar verdiniz?

Cemal'in arzusu o da. Bir gün istedî benden o mektupları.

"Ben ölüsem sen, sen ölüsen ben, mutlaka kitaplaştracağız bunları." dedi. Ben hastaneden çıktım, çok şükür ki sakat kaldım. Cemal gitti tabii bastırmadan. Ben, oğlumuz Memo'yla yaşamaya başladım. Can Yayınlarından Erdal Öz'le görüştüm bir gün. Mektupları gösterdim. Baktı, okudu ve "Hemen basıyoruz." dedi. Cemal bir ay sonra vefat etti, kitabı da göremedi. Şimdi Turgut Çeviker tarafından da 14 mektup bulundu. O da birleşti ve basıldı.

"Zuhal'ım! Hayat... Hayatımsın! Sana hiç hayırlık etmedim." diye başlıyor o mektuplar. Bugünkü aklınız ve duygunuzla, buna tüm kalbinizle inanıyor musunuz peki?

Evet! Bu sözler çok doğrudur. Aradan yıllar geçti. Düşünün ki Onuç Günü Mektupları hala baskı yapıyor. Niye? Okuyucuya da geçiyor o duygunun gerçekliği. Ben bunu buna bağlıyorum. Hem mutluyum hem mutsuzum. Şimdi yok! Eh, araya ayrılıklar da girmiš. Oğlum 21 yaşında gitti, Cemal 59 yaşında. Ben 76 yaşıdayım ve hala yaşıyorum. Allah'ın gücüne gitmesin tabii ama; buna içerliyorum bazen. Sonra diyorum demek ki bunda bir şey var. Benim yapmam gereken şeyle var. Onları yaşatmalıyım. Memo'nun kitabını yazacağım daha. Bir de Cemal Süreya'nın adına bir yer edinebilirsem... Derneğin kirاسını ben şimdi emekli maaşımla ödüyorum ama benden sonra ne olacak? Orası gerçek bir kültür merkezine dönüşsün, şiir atölyeleri, yazarlık atölyeleri kurulsun, Cemal Süreya adı orda hep yaşasın. En büyük arzum!.. Bir de "Ah!.. Keşke hiç ayrılmaması..." diyorum.

Pişman misiniz?

Pişmanım. O da çok pişmanlık duydù sonra. Ama arada yaşıananlar... Çok üzücü şeyle yaşadık tabii. Ölümünden birkaç ay önce bana sordu: "Soyadını değiştirdin mi?" diye. "Değiştirdim." dedim. "İyi halt etmişsin!" dedi. Kızdı bana. Üzüldü. Gençlik... Çok gurur yaptım tabii o zaman için bazı şeyle. Bir gün Enver Ercan, Cemal'e soruyor. Diyor ki: " Üstat! Pek çok kadınla konuşsun, görüşün, yaştanın oldu. Hiç unutmadığın bir ad var mı aklında?" Cemal'in cevabı şu oluyor: "Evet! Oğlumun anası..." Bu da yeter bana!

Ona ithaf ettiğiniz bir şiir var mı peki? İki satır da olsa son olarak o dizelerle seslensek...

Cemal Süreya'nın "Dört Mevsim" şiiri meşhurdur. Ben de ona "Beinci Mevsim" ile karşılık verdim. "Yeni yıl kartların, üç aydır ugramadığın posta kutusundan taşıyor... Yedi kırlangıçtan birinin sana nasıl hayırlık yaptığıni anlatacağım. 13 Aralık 9 Ocak arasında birleştirdiğin serüveni ve minik kuşun sana nasıl benzendiğini anlatacağım."

An

GÖKHAN COŞKUN

Dünyanın diğer ucuna da gitsen yanında götürdüğün bir şey var. Ondan kurtulamıyorsun. Bazen yolda olma hissi güzel geliyor. Ama anlık bir his. Çünkü gemi bir limana varacak ve gidiyor olmanın hissettirdiği

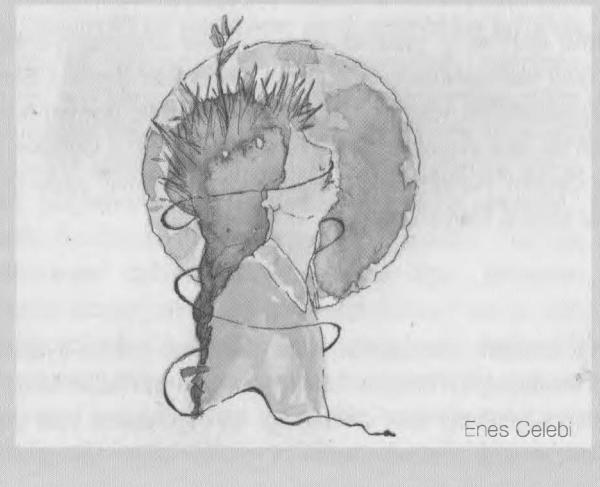
hafifleme-rahatlama-kurtulma karışımı o anlamsız keyif bitecek. Biteceğini biliyorsan da sahip olduğun "An" en kıymetli şey oluyor. En basit izahı kaybetme korkusuyla elindekine daha çok sarılma psikolojisi. O an anlıyorsun ki mutluluk "An'a ait. Küçük bir çikolata parçasının verdiği

haz, yarınlık kavanozun dibini görene kadar kaşıkladığın hızla aynı değil şu hayatı. İlk öptüğündeki gibi çarpmıyor yüreğin uzun uzun öperken. Bir film izleyip "Bazen gitmek gereklidir" diyorsun. İşte mutluluk o "An'a ait. Otobüs terminalinde içtiğin son sigaraya. Kulaklığında umutlu melodiler, bir elinde yeni bir kitap, diğer elinde o haftanın tüm mizah dergileri camdan dağları izlediğin "An'a. Mola yerinde yediğin gözlemeye. O "An" mutlusun işte. Sonrası yok. Çünkü vardığında anlıyorsun ki dünyanın diğer ucuna da gitsen yanında götürdüğün bir şey var.

Kendime Ait Bir Oda

ESRA PULAK

- Ne vakit yere sıkı bastım, o vakit yerden yükseldim. Hayal ettiklerimi gerçekleştirebilmek için ihtiyacım olan tek şey, kendime ait bir odaydı; kalbim'di.
- "Hiç", "Çok"tu aslında
- Keşke aşıklar yönetseydi ülkeleri...
- Beni arama, kendini bul.
- Ve o'na baktım ve ruhum titredi.
- Zihni, kalbin içinde erit.
- Yüreğime kuş kondu.
- Belki de buyum ben, bu kadarım; iki ayaklı bir üzüm.
- Sevmeyi unutursam, sen bana hatırlatırsın.
- Sen, ruhuma gelen en güzel şeysin.
- Akıl gerçeklerin, kalp hikayelerin sözünü dinlemeyi severdi.
- Her birimiz, kendi yaşamımızın sanatçılarıyız.
- Henüz farkında değildi belki, ama o benim bugünü, bense onun geleceği idim.

Enes Celebi

Güzel Tehlike

GÜLŞAH KÖKSAL ÇEKİCİ

Metis, Foucault'un Bonnefoy ile yaptığı söyleşiyi basmış "Güzel Tehlike" adıyla. Tek solukta okuyup, bol satır altı çizdiğim bir kitap bu oldu bu da. "Hapishanenin Doğuşu", "Deliliğin Tarihi", "Cinselliğin Tarihi" gibi kitaplarını çok severek okuduğum bu yazar hakkında hemen hiçbir şey bilmiyormuşum meğer.

Bir yazarı okuma, anlama ve yorumlamada, O'nun yaşam öyküsünden haberdar olmanın büyük etkisi olduğunu düşünürdüm hep. Bu tezim, okuduğum bu söyleşi sayesinde biraz daha güçlenmiş oldu kendi içimde. Çünkü çalıştığı konular anlam kazandı. "Neden klinik? Neden delilik? Bu filozof hangi amaç ve sebeple bu konular üzerine oturup çalışma ihtiyacı duymuş olabilir?", diye sorup dururdum kendi kendime. Meğer cevap, yine, düşünürün yaşam öyküsünde saklımış... Ailede doktorluk geleneği varmış; baba da doktormuş, amcalar da, dedeler de... Küçük burjuva bir aileye doğmuş olan filozofun evine girip çıkanlar da, mütemadiyen, tıp çevresindenmiş. "Hep başkaları hastaları olur sanırdım küçükken", demiş Faoucault, "başkaları hasta olur, biz tedavi ederiz diye düşünürdüm."

Yine, içinde bulunduğu çevrede, delilik ve psikiyatri bilimi çok aşağılanır ve yok sayılırmış. Kendisi de başta, Deliliğin Tarihi'ni bu şekilde yazmayı planlamamış. Çevresinin psikiyatriye karşı olumsuz tutumu, onda başka türlü bir ilginin uyanmasına yol açmış. Kısa bir psikiyatri tarihi; tıbbi ve hekimleri anlatan kısa bir metin yazmaya kalkmış. Karşısında yoksul bir tıp tarihi bulunca da, iş, klinik, delilik vb. üzerine enine boyuna çalışma yapmaya varmış.

Filozof, yazmayı seven biri de değilmiş başlarda. Sevgisi zamanla gelişmiş. Yine de kendisini bir yazar olarak kabul etmemiş hiçbir zaman. Bunu söyle ifade etmiş:

"Roland Barthes'in yazarlar ve yazmanlar arasında yaptığı ve artık ünlü olan ayrima çok inanırmı. Ben yazar değilim. Birincisi bende hayalgücü yok. Yaratma yeteneğim sıfır. Roman konusu olacak bir şeyi hayatı tasarılayamamışım. (...) Öyleyse ben, yazar değilim. Kendimi hiç tereddütsüz yazmanlar, yazısı geçişli olanlar sınıfına katıyorum."

****

Yazma isteğinin kendisinde otuz yaşından sonra uyandığını, altıncı sınıfa geçtiğinde bile, kalemi gerektiği gibi tutamadığı, yazı işaretlerini gerektiği gibi çizemediği için kendisine özel yazma ödevleri verildiğini, edebi denen bir cinsten eğitim almış olduğu

halde, metin açıklama, tez yazma gibi zorunlulukların kendisini yazmayı sevmekten iyice uzaklaştırdığını ifade ediyor, ve "yazmanın kutsal büyüsü ile büyülenmiş biri" olmadığını ekliyor sözlerine.

Peki, nasıl oluyor da yazıya bu kadar mesafeli durmuş bir insan, böyle, ciltler dolusu "eser" bırakıyor arkasında? Otuz yaşından sonra ne oluyor da, "söze" bu denli haşır neşir geçmeye başlıyor hayat; kalemi kağıttan kaldırımsızın geçiriliyor tüm عمر?...

Aslında yanıt basit; yazan tüm insanların ortak gereklisinde gizli yanıt: "konuşma isteği". İnsan ne zaman bu isteği doyuramaz ve susmak zorunda kalır? Ya kendi toplumu ve çevresi içinde farklı şekilde düşünüp konuşmaya başlarsa, ya da dilini bilmediği bir ülkeye gidip orada yaşamak zorunda kalırsa. Foucault, ikinci nedenden ötürü yakalıyor bu arzuya. İsveç'e gitmeyen bir dönem, ve orada kendi dilini konuşamaz oluyor. Başka bir dille (İngilizceyle) kendini ifade etmeye çalışırken, kendi gözüne komik görünüyor hali, duygularının karşılığını başka bir dilde aramaya başlamadan zorluğunu ve boşunaklığını görüyor. Kendi dili üzerinde düşünmeye sevk ediyor bu süreç kendisini. Şöyle dile getiriyor bu durumu filozof:

"Bu dilleri (İsveççe ve İngilizce), iyi bilmemem haftalarca, aylarca, hatta yıllarca asıl söylemek istedığımı söylemekten alıkoydu beni. Söylemek istediklerimin ağızından çıkar çıkmaz gözümün önünde kılık değiştirdiğini, basitleştirdiğini, adeta küçük, komik kuklalara dönüştüğünü görüyordum."

Kaliteli, düzgün, içerikli şeyler duyamadığımız ve bu isteği doyurmadığımızda, farkına bile varmadan kitapların dünyasına adım atmış halde buluyoruz kendimizi; konuşmaktan yoksun kaldığımızda ise, kağıttan ve mürekkepten oluşmuş bir evrende... Bir telafi, kurtuluş, bir ödünleme biçimi oluyor kişi için "okur-yazar"lık.

"Anadil" olgusu çok önemli bir yer tutuyor söyleşide. Foucault, "tek gerçek vatanın, insanın ayağını basabileceği tek toprağın, sığınabilecegi tek evin, çocukluğunuzdan itibaren öğrendiğimiz dil olduğunun altını çiziyor" ve "çünkü" diyor, "söylemin kendi kıvamı, kalınlığı, yoğunluğu, işleyışı vardır. Ekonomik yasalar gibi söylemin de yasaları vardır. Antılar gibi var olur söylem, teknikler gibi, toplumsal ilişki sistemleri gibi olur.", diyor.

Kediler, Kızlar ve Balthus

EFKAN OĞUZ // Sanat

"Eskiden insanları şoka uğratmayı isterdim fakat şimdi bundan sıkılıyorum." Bu sözler; Fransa doğumlu, Polonya asıllı ressam Balthus'un 1934'te Paris'te düzenlenen ilk sergisinde "The Street" (1933) isimli resmine atfen yaptığı bir yorumdan alınmıştır. Tablo, etrafi binalarla çevrelenmiş bir sokakta birbirine bakma- dan yürümekte olan dokuz insanı resmetmektedir. İnsanları şok eden kısmı ise sol tarafta Asyalı olduğu düşünülen genç yaşta bir kızı kucaklayan adamın bulunması ve kızın yüz ifadesinden bunun iyi niyetli bir hareket olmadığını anlaşılması. Ressam bu sergide bir resim dahi satamamış; bununla beraber eleştirmenler Balthus'un çalışmalarını "dehşet verici" ve "hastalıklı" gibi sıfatlarla yermiştir. Bunun üzerine Balthus, bir süreliğine resim yapmaya ara vermiş ancak Thérèse isimli bir genç kızla tanışmasıyla sanatına dönmüştür.

Birçok resminde Thérèse'i model olarak kullanan ressamın en bilindik tablolarından biri "Girl With a Cat" adlı eseridir. Bu tablosunda, diğer çoğu eserinde olduğu gibi, erotik bir biçimde resmedilmiş ergenlik çağında bir model ve neredeyse ressamın imzası haline gelen bir kedi figürü mevcuttur. Balthus'un eserlerinde yaygın olan ergen kız ve kediden oluşan bu kompozisyon hakkında iki yorum yapılabilir: İlki, 1934'te olduğu gibi, etik dışı ve kötücül bir niyetle çizilmiş kız figürleri olduğu; ikincisi ise öncekinin tam aksine, bu figürlerin ressamın kendi iç dünyası ve nihayetinde kendi hayatına dair bir metafor olduğu. Kedi figürü de yine iki şekilde yorumlanmaktadır: Birincisi, kedilerin Balthus'un 11 yaşında kaybetmiş olduğu Mitsou adlı kedisine atfen çizildiği düşüncesi; ikincisi ise klasik birçok çalışmada alışılanın aksine, kadınısı cazibeyi artırmak için değil, erkeğin arzusunu hissileştirmek için kullanıldığıdır. Aslına bakarsanız 1968'de Tate Galerisi'nde düzenlenen Balthus sergisi için ressamın gönderdiği telgrafta: "Biyografik bilgiler olmasın. 'Balthus, hakkında hiçbir şeyin bilinmediği bir ressamdır; şimdi resimlerine bu gözle bakalım.' yazılsın. Saygıları..." dediğini düşünürsek, resimlerin metaforik ve 'Yeni Eleştiriçi' bir düzlemde yorumlanması daha uygun düşmektedir; fakat yine de René Wellek'in de iddia ettiği gibi, sanatçıların eserleri çoğu zaman hayatlarından ve içinde yapıldıkları bağlamdan ayrı düşünülemez. Buna mukabil, Méditerranée restoranının promosyonu için yapılan "The Cat of La Méditerranée" tablosunda kedi kafalı figür, denizden çırpıp önündeki tabağa gelen balıklara karşı duyulan arzuyu sembolize etse de sol arkada görülen yarı çıplak kadın figürü, yiyeceğe karşı duyulan arzunun kaynağında yer alarak, duyulan bu hissin bir parçası olmuştur. Aynı zamanda kedilerin rahata ve hazır yiyeceğe çabuk alışmasına ve dolayısıyla kedisi Mitsou'ya da bir

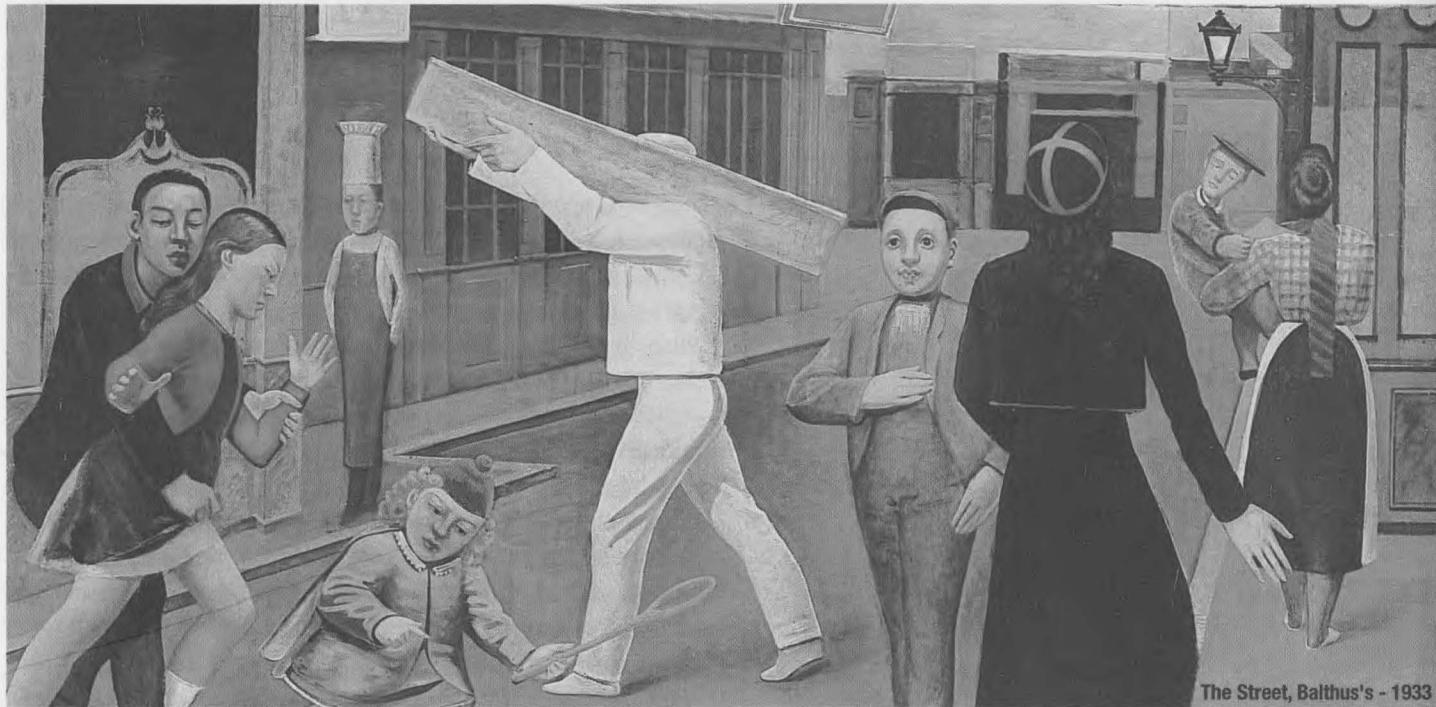
"Bir yerde herkes birbirine benzeyorsa; orada kimse yok demektir." Michel Foucault

"Konuşmanın artık mümkün olmadığı noktada yazmanın gizli, zorlu, biraz da tehlikeli tilşimini keşfederiz" diyen Foucault için yazmak ne anlama geliyor? Zorunluluk mu? Biraz öyle, evet, ama o çok daha güzel bir şekilde tanımlıyor bu durumu; "varoluşunu aklamak." "Günün mutluluğu için bu aklama kaçınılmazdır" ve, "yazmak mutluluk vermez, var olma mutluluğu yaziya bağlanmıştır" diye ekliyor peşine.

Her gününü yeni bir başlangıç kabul etmek ve varoluşunu her yeni günle birlikte aklamak zorunda hissetmek kendini, "yazmak zorunda olmak"la eş değer bir anlam taşıyor yazar için. Bunu paradoksal, anlaşılması (belki anlatılması da) zor bir durum olarak gördüğünü söylüyor ve bana göre, söyleşinin en güzel cümlelerini kuruyor bu bölümde:

"(...) nasıl olur da" diyor, "sabah masasına oturup belli sayıda boş sayfayı doldurmak gibi beyhude, kurmaca, narsist, kendi üstüne kapanmış bir jest günün kalanı üstünde böylesine hayırı bir etkide bulunur? Sabahleyin böyle bir şey oldu diye veya gündüz böyle bir yapabildik diye, nasıl olur da şeylerin gerçekliği uğraşlar, açıklma, arzu, aşk, cinsellik, iş- büsbütün çehresini değiştir? Benim için anlaşılmaz olan bu. Yazma zorunluluğu en azından bana kendisini işte böyle duyuruyor" diyor.

Bütün bunları "büyülenmiş" olmadığı iddiasını kuvvetlendirmek adına söylüyor –olsa da, o bal gibi, büyüsünü dile getirmeye çalışan bir yazar görüntüsü çiziyor aslında.

The Street, Balthus's - 1933

göndermedir. Bu nedenle resim, figüratif ve reel olmak üzere iki katmandan oluşmaktadır. Tablonun bir restoran için yapılması da günümüz reklamcılık anlayışının temelleri konusunda bize fikir vermektedir.

Müstehcen içerik üzerine 1996 yılında verdiği bir demeçte Balthus: "İnsanların neden resimlerimdeki kız figürlerini lolita olarak gördüklerini anlamıyorum. Küçük modelim (Thérèse) benim için dokunulmazdır. Bazı Amerikalı gazeteciler çalışmalarımı pornografik bulduklarını söylediler. Demek istedikleri nedir? Şimdilerde her şey pornografik... Reklamlar pornografik... Ben hiçbir şeyi pornografik olsun diye yapmadım, belki 'The Guitar Lesson' dışında." demiştir. Bu demece koşut biçimde, modeli Thérèse Blanchard'ın aslında ressamın bir oto-portresi olduğuna dair teoriler de Yeni Eleştircilik başlığı altında değerlendirilebilir. Bunun sebebi ise Balthus'un kedisi Mitsou'yu 11 yaşında kaybetmesi ve yine 11 yaşında olan Thérèse'i de bu kedi ile birlikte resmetmeye başlamasıdır. Thérèse'in bazı tablolarda ne redeyse androjen görünümü olması da bu durumu desteklemektedir. "The Cat of La Méditerranée" tablosundaki kedinin de insana benzemesi ve bir maskeden ibaret olması ihtimali, aslında ressamın tüm çalışmalarının tamamen kendisinin bir yansması olduğu görüşünü güçlendiriyor. Bu durumda Balthus'un çalışmalarının "şok" değerinin yüksek olması, Banksy'nin "Sanat rahatsız olanı rahatlatmalı, rahat olanı rahatsız etmelidir." sözüyle açıklanabilir. Zira Balthus'un da yapmaya çalıştığı şey tam olarak budur. Hatta daha da ileri gidersek Oscar Wilde'in "Kötü insan, masumiyete hayran olan kişidir." düşüncesi de yine bu temaya uygundur diyebiliriz. Her ne kadar masumane bir platformda görmek istesek de resmedilen yarı-bilinçli modeller aslında bize

masumiyetin, yetişkinlikten önce gelen bir tür geçiş süreci olduğunu hatırlatmaktadır. William Wordsworth'ün "Kalbim Yerinden Hoplar" şiiri, eserlere karşı hissedilen o karmaşık hissi ve Balthus'un çocukluk üzerine görüşlerini ifade eder niteliktir:

Kalbim yerinden hoplar gördüğüm zaman,
Gökyüzünde bir ebemkuşağı.
Böyleydi başlangıcında ömrümün,
Şimdi de böyle, artık büyüm, adam oldum;
Yaşlandığında da böyle olsun
Ya da bırakın öleyim.
Çocuktur insanınbabası.
Arzulayabildim günlerimin
Birbirine doğal bir inançlılıkla bağlı olmasını.

Wordsworth'ün bu şiiri Nuh Peygamber'in hikâyesiyle türlü paralellikler içermekte. Tıpkı tufandan sonra çıkan gökkuşağı gibi, şairin hayatının başlangıcı da bir gökkuşağı ile olmakta ve günler birbirleriyle tutarlı bir şekilde ilerlemektedir. Fakat şair "Çocuktur insanınbabası" söyleyle, aslında erişkin bir bilincin çocukluk üzerine kurulduğuna işaret etmekte. Bu durumda masumiyetimiz ve inancımız kaybolmamakta, sadece üzerine binalar dikmektedir. Wordsworth, yine birçok çalışmasında değindiği gibi, doğaya hayran bir şekilde, çocukluğundaki masumiyeti unutmak yerine ölmeyi yeğlemektedir.

Balthus da bu durumu bize daha çiğ bir Apollon-Dionysos ikileminden sunmaktadır: Dolayısıyla, Balthus'un figürleri zamansızdır ve hep değişim zamanlarını anımsatmaktadır; ifade ettikleri dilemmanın her iki ucunu da temsil etmektedir.

Bizden Öte, Sizden Ziyade: Barış Manço

SELNUR GÜNEŞ

Bir bebek ağıtı yankılanır, tarihî Zeynep Kamil Hastanesinde, 1943 yılının ilk gününde. Tosun mu tosun bir bebeğin çığlığı... Tosun Yusuf Mehmet Barış Manço'nun dünyaya söylediği ilk şarkı, 'Ben geldim!' deyişi...

Evet, Tosun! Çünkü doktorları bile şaşırtacak kadar kilolu bir bebekti. Evet, Yusuf da var. Çünkü o doğduğu vakit ailede ölen amcasının adı Yusuf idi. Bir de Mehmet... Çünkü Mehmet, dedesinin adıydı. Ve Barış!.. Çünkü İkinci Dünya Savaşı'nın yaraları sarılmaya çalışılırken, dünyanın bir Barış'a ihtiyacı vardı. İlkokul çağında ismi sadeleştirildi ve bundan sonra Mehmet Barış Manço ismini kullandı.

Annesi, dönemin Türk Sanat Müziği sanatçılarından, Rikkat Uyanık ile babası İsmail Hakkı Bey ayrıldığı için babasının yanında büyüyen Barış, sakin bir çocukluk yaşıyor. Ancak gençliği o kadar da sakin geçmeyecektir.

Ortaokul dönemlerinde, bir sinema filmindeki şarkılar ile müziğe olan ilgisi daha da artar. İlkel aletler; tarağa kâğıt sıkıştırıp mızıka yapmalar, şiselere pirinç doldurmalar, marangozda gitar tasarlamlar da bu döneme aittir. Sonradan sonraya iş heves olmaktan çıkar. Ülkede enrüman satışı olmadığından, ilk gitar gümrukten kaçak getirilir ve ilk grup kurulur: Kafadarlar! Ve sonra ilk beste gelir: Dream Girl.

Galatasaray Lisesinde eğitim gördüğü dönemlerde önce onu büyütlen Gülpembe'sini yani babaannesini, güz yağmurları ile uğurlar. Daha sonra da babasını kaybeder. Lisenin ardından, yeni bir yaşam için, hayalleri için; Türkiye'de daha fazla kalamayacağını anlar. Yirmi yaşındayken çalışmış para biriktirir ve otostop ile çıktıığı yolculukla dünyanın kapılarını aralar. O günden sonra tabiri caizse dünya vatandaşı olup çıkiverir Manço. Bu yüzdendir ki ona daha çok Barış Çelebi derler. Zaten tüm şarkılarını da yollarда yazdığını ifade eder. Bazen direksiyon başında, bazen cam kenarı bir otobüs koltuğunda, bazense bir trenin köhne bir vagonunda... Dağların, yolların, bazen denizlerin ve akarsuların kulak verildiğinde bizlere çok uzak diyalardan, bazense ta içimizden ne hikâyeler getirip anlattığını gösterir şarkıları ile.

Önce Paris'e gitse de orada okuyamayacağını çok geçmeden anlar: "Paris çok büyütü, ben çok ufaktım." Oradan Belçika'ya geçer. Müziği zaten yapıyor olması, onu yeni bir sanat dalını öğrenme hevesine iter. İç mimari eğitimi alır ve bu bölümü birencilikle bitirir. Yine o yıllarda Fransa'da ilk plajını çıkarır.

**Kırıldı kanadım kolum ne yerim var ne yurdum
Gurbet ele düştü yolum yuvasız kuşlar misali
Selvi boyolum senin için katlanırım bu yazgıya
Böyle yazmışsa yaradan kara toprak yeter bana**

Can Bedenden Çıkmayınca, Barış Manço

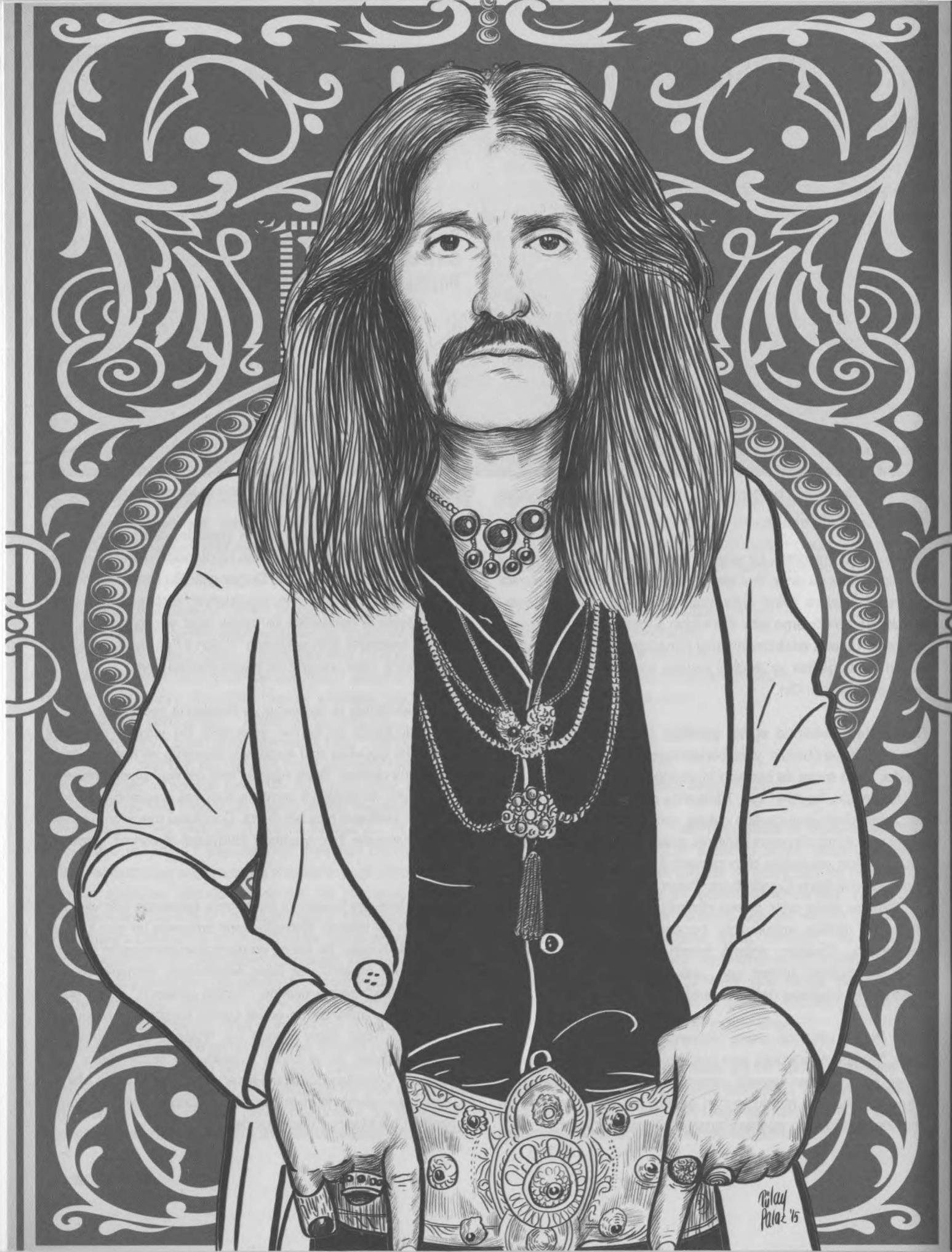
Size bir sırr vereceğim, 'müsaadenizle çocuklar'

Manço'nun fizikal değişimini, esasında yaşadığı olayların doğrudu bir sonucut. 60'lı yıllarda Hollanda'da bir trafik kazası geçirmesiyle, ağız çevresi, büyük bölgessinden çenesine kadar kesilir. Büyük bırakmasının en temel sebebi, bu izi kapatma ihtiyacıdır.

Ardından saçları... Yetmişli yılların başında, risk alarak, Türkiye'de henüz pek denenmemiş olan hippi modelini kendine uyarlayarak yurda döner. Ve Dağlar Dağlar gelir. Bu şarkısı, Manço'nun dönüm noktası olur. Giyimiyle, yüzükleriyle, saçlarıyla, sahnedeki kendine özgü el hareketleri ile başta biraz yadırgansa da kısa zamanda kelimenin tam anlamıyla "7'den 77'ye" herkese sevdileri kendini. Tabii onu en çok, küçük dostları sever.

Askere çağırılması ile saçlarına ve büyüklerine veda eder. Askerden döndüğünde bir konser verecektir. Bu yüzden bir peruk ister. Çünkü çocuklar onu saçlarıyla tanıyordu ve konsere çıktığında küçük dostları "Barış Ağabey'imiz gelmiş!" diye bilмелilerdi. Bu ince ruhu ile sevgisini zamanla tüm yaş gruplarına ilmek ilmek işledi. Herkesle aynı boydaydı. Çocuklara mikrofon tutarken onların seviyesine iner, yaşlıların hikâyesini dinlerken gözlerine bakardı.

Müziğinin zirvelere tırmandığı bu yıllarda, hayatında tatlı ve güzel değişiklikler de yaşanır. Yetmişli yılların ortasında bir gün kapısını genç bir kadın çalar. Bu kadın, komşusunun arkadaşıdır. "Telefoni kullanabilir miyim?" der. Barış Manço'nun "Benimle evlenersen edebilirsin." cevabı üzerine "Neden olmasın?" diyen güzel kadın, telefonu kullandıktan sonra bunun karşılığında Manço'ya para vermek ister. Barış Manço ise "Nasilsa evleneceğiz, ne parası?" dedikten iki yıl sonra evlenirler. O güzel kadın, Lale Manço'dur. Çocukları Doğukan Hazar Manço ve Batıkan Manço ile, artık baba unvanına da sahiptir. Yıllar sonra evliliğini şu cümle ile özetter Lale Manço: "Barış içinde 23 yıl!"

"Estağfurullah, ne haddimize!"

1983'te, "Kazma" şarkısı ile katıldığı Eurovision şarkı yarışmasından elenmesinin ardından aynı yıl "Estağfurullah, Ne Haddimize" albümünü yapar ve 1984'te Eurovision'a tekrar üçüncü şarkısı ile katılır. Bu kez finale kalmasına rağmen yarışmadan çekilir. Aynı yıl yaptığı "24 Ayar Manço" albümünün isminin gizemi de böylece çözülmüş olur.

"Sözüm meclisten dışarı dostlar!

Bugünlerde kendimi hıyar gibi hissediyorum.

Hani dilim dilim doğrasalar beni

Marmara, Ege, Karadeniz ve hatta Akdeniz

Cack olur diyorum."

Amacı zaten tam anlamıyla budur: Tüm kültürlerin, dillerin sentezcisi olmak. İngilizce şarkılarında dahi hissettiğimiz 'bizim oralardan' ezgiler, bu sentezin ürünüdür. Tarihimize, başka tarihleri, Doğu'yu, Batı'yı ve bunların tam da ortasındaki 'bizim' kültürümüzü birbirleriyle harmanlar.

Kafadarlar, Harmoniler, Les Mitigris, Moğollar gibi birçok gruptan sonra son durak: Kurtalan Ekspres. İsmini hemen hemen tüm Türkiye'yi gezen bir tren hattından alan grup, Manço'nun askerden dönüşü ile en parlak dönemlerini yaşamaya başlar. Barış Manço sesini her yaşa, dünyanın her karışına iletmek ister. Gittiği her yerde "Ben de buradayım!" diyebilmek... Bu yüzdendir zaten gezdiği her şehrin nüfus tabelasının sonuna "1" eklemesi.

7'den 77'ye

Müthiş öngörü yeteneği, onu TRT'nin kapısında tam on beş yıl bekletir. Yurtdışından gelirken getirdiği ses ve görüntü cihazlarını neden getirdiğini çevresindekiler dahil hiç kimse anlamaz. Onunsa aklındaki, yıllar sonra yapacağı "7'den 77'ye" efsanesidir. TRT, bunu yıllarca riskli

Ben ne çağdaş Türk ozanı, ne çağdaş Dede Korkut ne de günümüzün Nasrettin Hoca'sıyım. Sadece 20. yüzyılda yaşamış ve o yüzyıla damgasını vurmaya çalışan bir Türk'üm. 20. yüzyılın Türk müziğini yapıyorum.

Barış Manço

görür, bu fikre sıcak bakmaz. Barış Manço ise bunun bir gün gerçek olacağından emin gibi bekler.

Ve Manço'nun TRT'ye götürdüğü bu teklifi, yıllar sonra TRT Manço'ya götürür. Projesi hayatı geçecektir. O cihazlar ile dünyayı gezer, beraberinde bizleri de gezdirir tabii.

İki yüzü aşıkın beste, o bestelerin farklı farklı dillerde yorumları, gezilmiş yüzelli ülke, on iki altın albüm ve kaset ödülü, "7'den 77'ye" projesi ile ikinci Kahvaltı, Adam Olacak Çocuk, Dere Tepe Türkiye, Dönence, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Sanatçısı unvanına layık görülmesi, sinema filmi; Baba Beni Eversene, Olympia'da konser veren ilk Türk müzisyen olması,

Çin'in on altı şehrine büyük konserlere çıkması ve orada süperstar unvanına erişmesi, ülkeler arası barış elçiliğini adeta üstlenmiş olması... Manço'nun saymakla bitmeyecek böyle çok fazla başarı öyküsü varken ben biraz onun 'içinden bahsetmek isterim, Barış Manço'ya Barış Ağabey tarafından bakmak... Çünkü biliyorum ki hepimizin Barış Manço'yla ilgili bir çocukluk ya da gençlik anısı vardı, yaşadığı ya da yaşamayı hayal etti. Fakat ya biz zamana biraz geç kaldık ya da Barış Ağabey çok erken gitti.

"Barış yolun sonunda, yürü demek boşuna. Hayat duruyor, dostlar! Ben dumuşum çok mu?"

Yıllar, hepimizden çok şey götürdü. Bizim nesildense çocukluğunu... 1999'da soğuk bir şubat sabahı birçoğumuz kalkmak istemedik yataktan. Televizyondan gelen sesler soğuk bir ürpetiyle kapladı çünkü içimizi. Can dostu Çomar'a, tatlı komşu Ayşe Teyze'ye, emekli Salih Öğretmen'e gerçekten de "Elveda!" demişti çünkü o sabah.

Bir gün o mikrofonda 'Bal Böceğim'i söyleyip 10 puan alma hayaliyle geçti pazar sabahlarımız. İlk aşkıma söyleyeceğimiz ilk cümle bir anda sokaktan geçen bir "Domates, biber, patlıcan!" yankısı ile böülünlüğünde ya da benzeri bir olayda adını anacaktık onun. Bir şarkısı ile alfabe ye işnan çocuklar değil miydi biz? Hazırlıksız yakalandık! Barış Ağabey, seninle yapacak çok şey vardı daha. Anlıyorsun değil mi?

Yine de gönlün rahat olsun, biz sen gittikten sonra bile:

**"Barış Ağabey, sütümü içiyorum,
İspanak yiyorum,
Arabanın arkasına oturuyorum,
Sözünü dinliyorum, seni hiç
unutmuyorum."* diyebildik. Çünkü
biliyoruz, kırk yılda bir bile gelmez 'Barış'
bibisi.**

Eksiksız

EZGİ AYVALI

Hikmet Bey her sabah olduğu gibi bu sabah da saat yediyi vurmadan uyanıdı. Biliyordu, bugün güzel bir gün olacaktı. Pençereden yatağına vuran güneş, göğsündeki ve dizlerindeki ağrıları hafifletmişti. Birkaç dakika öylece durdu. Sabah öksürüklerini, uzun zamandır ciğerlerinde yer etmiş hırıltıları bekledi. Gelmediler. Dolaptan, sevdığı açık mavi gömleği çıkarıp yatağına üzerine bıraktı. Acele etmeden, ağır adımlarla mutfağa gitti. Çaydanlığın altını yaktı. Banyoya girip, her gün yaptığı gibi özenle tıraşını oldu, kokusunu sürdürdü. İncelmiş beyaz saçlarını ıslatıp, yine onlar kadar ince kilları olan büyük bir fırçayla taradı. Üzerini giyinip dolabın önündeki boy aynasında kendine bakarken, güllümsediğini fark etti. Hemen arkasından da ne kadar uzun süredir gülmüsememiğini...

Çay demini aldığında, Hikmet Bey verandaya geceden dökülen yaprakları çoktan süpürmüştü bile. Masayı silerken gözlerini bahçe kapısından alamadı. Kalbinin çarpmasıyla hareketlerinin ritmi bir olarak; içeri girip radyonun sesini açtı, orta sehanın üzerini gelişigüzel toparladı, mutfağa koştu. İyi ki açık kapıdan bahçe çıktılarını görebiliyordu. Bir yandan kapıyı kontrol edecek, bir yandan buzdolabındaki yiyecekleri mutfak masasının üzerine boşaltacaktı. Salamı kesti. Yumurtaları kaynattı. Kapıya baktı. Peynir çeşitlerinden tabağa birer parça koydu. Zeytinyağını, zeytinlerin, dilimlediği domateslerin, bir parça yeşilliğin üzerinde gezdiriken, bir yandan da bardakları hazırladı. Tam üç kez tepsiyle mutfağa gidip geldi ama hala gelen giden yoktu.

Şimdi eksiksiz bir kahvaltı masasının başında oturuyor Hikmet Bey. Çaya, kızarmış ekmeklere dokunmuyor, gözlerini yola dikmiş, kırıdamadan duruyor. Her zaman olduğu gibi dizlerini ovoşturuyor bu sabah. Kuş gibi hafif hissediyor hala ve hala yüzünde boy aynasındaki gülmüseme duruyor. Yoldan bisikletiyle geçen yirmili yaşlarının başında bir kız eve doğru bakıyor. Yavaşlayarak yaklaşıyor, duruyor kapının önünde:

“Günaydın Hikmet Amca”

“Günaydın hanım kızım, nasılsın?”

“İyiim. Bizimkileri ziyarete geldim.”

Masaya takılıyor gözleri kızın. Hikmet Bey'in tam karşısında duran boş sandalyeye, boş bardaşa, boş tabaşa bakıp yüzünü ekşitiyor:

“Çarşıya iniyorum Hikmet amca, bir şey lazım mı?”

Hikmet Bey, yüzündeki bütün çizgileri derinleştirten ve kızın yüreğini sıkıştıran bir gülümsemeyle kafasını sallıyor:

“Yok güzel kızım, hiç eksiyim yok bugün.”

İkisi de bir şey söylemiyor bunun üzerine. Kız pedalları ağır ağır çevirerek uzaklaşıyor. Hikmet Bey'in gözleri kapıda, bekliyor.

Bekliyor.

Saat on biri vurdu. Hikmet Bey, Türkçesini beğenmediği genç adamın programı başlamadan kalkıp radyoyu kapattı, her sabah yaptığı gibi. Geri gelip verandaya çıkmadan, kapının önünde durdu bir süre. Dudağının kenarındaki çizgiler aşağı doğru büklümüş, omuzları düşmüş son kez baktı bahçe kapısına. Kenarda duran tepsiyi aldı ve masaya dönüp, içinden sadece bir parça örgü peyniri aldığı peynir tabağını, iki kez doldurup boşalttığı çay bardağını, yalnızca bir dilim azalmış ekmek sepetini ve bozulmamış diğer tabaklardan sıyrılabildiğini dizdi tepsiye. Ağır ağır, kafasını kaldırmadan yaptı bütün bunları. Yine aynı ağırlıkla mutfağa gitti. Masayı tamamen boşaltana kadar iki kez daha gidip geldi böyle. Son sefer mutfağa girdiğinde, elindeki tepsi parmaklarının arasından kayverdi Hikmet Bey'in. Donup kaldı oracıkta. Ayakta... Elleri iki yanında sallanırken, ağını açıp, gözleri dolu, derin derin nefes almaya çalıştı.

Yere düşen bardak kırıldı. Yumurta çatladı, biraz sallanıp durdu halının kenarında. Salatalık dilimleri mutfak masasının altına doğru dağılırken, peynirler mutfağın her yerine saçıldı. Yuvarlanmaya devam eden bir siyah zeytin tanesi, küçük halının üzerinden geçip krem renkli bir kadın ayakkabısına çarpınca durabildi ancak. Zeytinin üzerinde bastı fark etmeden Hikmet Bey, karısına sıkı sıkı sarılırkı.

“Geldin! Reyhan... Geldin sonunda!”

Ne diyeceğini, ne yapacağını bilemedi. Zorla ağızından çıkan kelimelerle uzun uzun konuşmak, yıllardır içinde biriktirdiği her şeyi anlatmak istiyordu. Bir yandan kadının saçlarını okşuyor, bir yandan ellerini, boynunu, yüzünün her çizgisini hasretle öpüyor.

“Çok bekledim karıcığım. Öldü dediler. Neden gelmedin?”

Yaşlı kadın, kocasının yanaklarından akan yaşları silip, “Geldim sevgilim.” dedi sadece.

Songül Çolak

"Aç mısın? Çok bekledim seni. Yorgun musun? Geldin işte."

Sandalyeyi çekip oturttu karısını Hikmet Bey, çözülen dizleriyle yere çöküverdi o an. Karısının bacaklarına yüzünü dayayıp iki buçuk yılın biriken hıçkırıklarını boşalttı oraya. Ağladı.

Ağladı.

Genç kız bisikletinin sepetini poşetlerle doldurmuş, sokağa giriyor. Uzaktan Hikmet Bey'in evine doğru bakarken yanında gördüğü, neredeyse bütün direklerde asılı duran ve her pazar Hikmet Bey tarafından yenilenen ilanı hatırlıyor. İlanda atmış yaşlılarla bakımlı bir kadının gülümseyen vesikalık fotoğrafı vardı. Alzehimer hastası olan Reyhan Tekin'in iki buçuk yıl önce kaybolduğunu bildiriliyordu altındaki yazı. Görenlerin insanlığı namına ilçe jandarmasına ya da numarası yazılı olan Hikmet Tekin'e haber vermesi isteniyordu.

Genç kız eve yaklaşıkça aklından Hikmet Bey'in karısını arayan hallerini geçiriyor, yalnızca tatillerde denk geldiği, okula dön dürüğünde unuttuğu halleri; geçen yıl, kasabaya 10 km uzak barajda bulunan kadın cesedini, Hikmet Bey'in haykırlarını... Evin önüne gelip iniyor bisikletinden. Pastaneden aldığı, içinde un kurabiyesi olan küçük paketi sepetten çıkarıp bahçe kapısından içeri giriyor. Elindeki paketi göstererek: "Hikmet Amca" diyor, "Kurabiye aldım, tazecik yeriz."

Verandaya yaklaşıkça hala kahvaltı masasında oturmakta olan Hikmet Bey'in çuval gibi buruşmuş bedenini görüyor. Bahçe kapısından ayırmadığı cansız gözlerini, iki yana düşmüş sisika kollarını, masada eksilmemiş yiyecekleri...

Radyoda genç bir adam, bozuk Türkçesiyle eski bir hikâyeye anlatıyor.

Hava alıkça sızlayan bir diş var içimde.
Susmam bundan, konuşmam bundan.
Ben zaten o ilk acıyla ölmemiğimde çok
güçenmiştim hayatı.
İnsan olmuşum ilk o zaman.
Ya da bozmuşlardı beni yenidoğandan.

Bozkırı uzanmış sereserpe
Gökyüzü maviliğinde
Dünya, onunla ben, ikimiz
Çok genciz daha çok genciz
Okul kaçağı tadında
Gülümsememiz.

Sanmak ile olmak arasındaki uçurumdan hep
nefret ettim! Sanmak, içinde umutlar, düşler ve
heyecanlar vaat eden çok boyutlu bir
kavramken, olmak gerçeğin sert, kalın, köşeli
ve katı üç boyutunu taşır yalnızca... Ne
mutludur o, oluşlarının içine sanışlarını da
katmayı başaran insanlara...

İnsanlar arasında herhangi bir anlaşmazlık ve
düşmanlık zamanla geçebilir ama bir tanesi kalır.
O da, karşısının yükseklik iddiası.

KESKİN

AKIN

UZUNER

ADIVAR

en kolay özetile; bütün geçmiş geçmemiş aşklar

dilan bozyel

"bu yine geçmişin baştan çıkarıcılığı olsa gerek.
şu anın geçmiş zaman olmasını bekle.
ne denli mutluyduk,
anlayacaksın."

susan sontag

ağızlarında dağla dağla,
ayyla bayila
yemişler pişmaniyeyi, çocukken.

biraz daha uçarsa onları da uçurur
diye koştururmuşlar uçurtma peşinde, biraz
büyükren.

lisede biri en arka sırada,
diğer en ön sırada izlermiş karatahtayı.
öndekinin öksürükleri taa o zamanki tebeşir
tozundanmış.

hayata atılmaya yemin etmişler kendi başlarına,
ailelerini üzmüşler aynı zamanlarda;
sonra da sevindirmişler yine benzer zamanlarda.

kendilerini kurmuşlar, yıkmışlar, baştan kurmuşlar,
özenmişler;
buluşma vaktine hazır etmişler.

yağmurun deli gibi yağdığı Eylül akşamında,
ıslanmaktan korkmayan salaklar tanışivermişler.

mutlu olmuşlar, mutlu etmişler, gülmüşler, öpüşmüşler,
susmuşlar, küfür bile etmişler.

bir süre sonra birbirine bırakın yetmeyi;
birbirine yaranamayan uyduruk çiftler gibi olmuşlar.

kolaya kaçmışlar, zorla ayrılmışlar.
meğer bir gün o günleri düşünüp
mutluluğu hatırlamak için
sevişmişler.

Hey II

MUSTAFA SİLİCİ

Emirhan Yılmaz

Hey! Haydi hiç tanımadığın bir adamı anlamaya çalış. Göz ardi etmeye müsait bir ayrıntının ne kadar önemli olabileceğini öğretsin sana.

Normal bir yatak, normal bir sigara, normal bir müzik, normal bir pencere, normal bir yağmur...

Akşam üstü... Oturduğum yerde akla gelenleri sıralayıp eyleme dönüştürmek için düşündükten ve bu eylemleri daha gerçeklestirmeden sadece dilek şart kipiyle çektiğinden hemen sonra, bütün bu gayretin gereksiz sonuçlarını hesaba katarak umutsuz bir şekilde, elimde birkaç ivr zivirla, salondan bir-iki adım ötedeki yatak odasına geçtim. Yatağın çift kişilik tanımlamasına karşın üstüne tek başıma uzanmam dışında göze çarpan ilginç bir detay yoktu. Belki o bile ilginç değildi. Yatak, sırtına alacağı kişi sayısıyla sınıflandırılmamış da olabilirdi ama karakter bakımından olma ihtiyatlı de vardı. Çünkü aynı tanımlama benim için de yapıldı.

Elim birkaç saat önce jelatinindeki ince hattı keserek o günkü güneşe kurban ettiğim ikinci pakete uzandi. Yeni yeni kararmasına karşın hava, ben yine onlarcasını içmiştim gün bazlı istatistikte. Bir dal sigara çekmemle onu dudaklarımı buluşturmadım bir oldu. Bilindik tat, bilindik hissiyat. Belki Hippocrates genellemelerinde bundan bahsetmedi ama hekimler ağız birliğiyle bu kadarının zararlı olabileceğini tembihliyorlardı. İşte bu akıma geldikçe daha da içesim geliyordu. Çünkü beni de zararlı bulanlar vardı.

Saatlerdir uyuyor numarası yapan telefonumu aldım elime. Dokunur dokunmaz "ce ee" yapan çocuklar gibi gözlerindeki ışığı benimkilere yansıtması bir oldu. Müzik arşivime girdim, kurcaladım ve "evet bu" kararlılığıyla seksenlerden bir şarkıyı açıverdim. Kim bilir o an o eski şarkıyı dinleyen kaç kişiden biriydim? Bir hayli azdık muhtemelen. Daha bir keyifle dinledim. Çünkü benim de demode olduğumu düşünenler vardı.

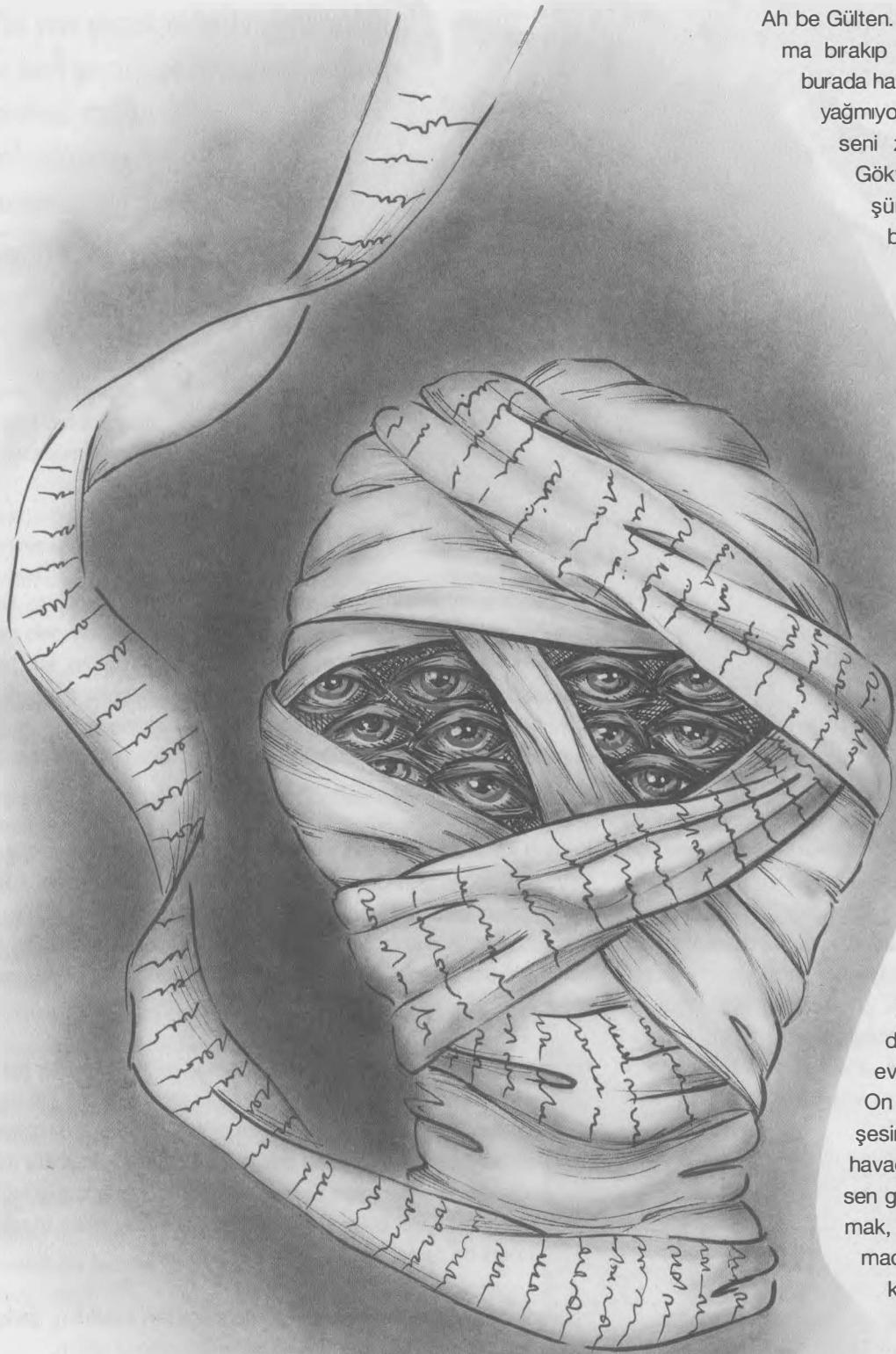
Kafamı kaldırdım o müthiş boşluğun içinde. Gözlerim pencereye iliştii. Her geçen gün dışarısı daha da görünmez oluyordu. Aylar önce gelen yardımcı yeni sildiğinde netlikten penceresizliği de tatmıştım ama durum şimdi sanki daha ben gibiydi. Daha bir inatla baktım dışarı. Çünkü benim de kirli olduğumu söyleyenler vardı.

Dışarıda romantizmin mihenk taşı yağmur yağıyordu. Pek aşka alâkası olmayan, ahmak İslatan bir hâli vardi aslında. Bir süre sokaktakileri izledim. Bir kavgaya tutuşulsa gariptir ki şemsiyesizler şemsiyelileri eşek sudan gelinceye kadar döverdi. Bu normal şartlarda olası olmayan durum, yağmurun zamansız olduğunu gösteriyordu. Hâl buyken İslananları daha bir keyifle izledim. Çünkü beni de zamansızlıkla yargılananlar vardi.

Normal bir şekilde yağmur dindi, pencereden çekildim, şarkıyı kapattım, sigaramı söndürdüm ve doğrulup salona gittim.

Benden Mavi

DİDEM ESEN

Ah be Gülten. Ah be güzelim. Beni böyle bir başıma bırakıp gitmek olacak şey miydi? Üstelik burada hava masmavi ve bulutsuz. Yağmur da yağmuyor. Aslında hep yağmurlu bir günde seni ziyaret edeceğimi hayal etmiştim. Gökyüzü senin için ağlayacak diye düşünmüştüm. Oysa senin gökyüzün benden mavi be Gülten.

Toprağının üstü ise yemyeşil. Güller de açmış. Benim hayatım solup giderken sen bu güllerle bana neyi kanıtlamaya çalışıyorsun ki? Yoldum işte hep sini. Güllerin dikenlerinden kanlar akıyor şimdidi. Küçükken düştüğümde de, hep ellerim kanardı. Ağlardım ama beni ağlatan, kanayan ellerim olmadı. Korkumdan ağlardım be Gülten. Hani bir daha hiç kimseyin elimi tutmaması var ya, işte hep bundan korkardım. Şimdi de korkuyorum. Birakip gittiginden beri senden daha ölüyüm be Gülten. İçimde kanımdan başka hiçbir şey kalmadı. Üstelik insan yaşarken ölmeye görsün, yeniden doğması da çok zor oluyor. İyi degilim Gülten. Hiç iyi değilim. Evimize döneli üç haftayı geçti. Biliyor musun evdeki bütün çiçeklerimiz kurumuş. On iki senenin yalnızlığı evimin her köşesine sinmiş. Kapıyı açtığım ilk anda havada uçusan tozlar, hafif bulutsu bir sen gibi beni sarmaladı. Senin sesini duymak, kokunu içime çekmek istedim. Olmadı. Elbiselerini aradım ama senden kalan her şeyi atmış olmamalıym. Hiçbirini bulamadım.

Ceyla Konbar

Pervazdaki çiçeklerimi zi, duvarımızı aşk gibi

saran o sarısağı hatırlarsın. Hepsini senin ellerinle nasıl da okşamak istedim bir bilsen. Tekrar yaşatabilir miyim diye her gün su verdim. Minicik bir yeşillik görmek için ne çok uğraştım ama olmuyanca olmuyor işte.

Geldim geleli perdelerimi de hiç açmadım. İçeriye bir parça bile güneş ışığı gırsın istemedim. Senin gelmeni, güneşe özlemle perdenin kanatlarını iki yana çekmeni, en uykulu günaydınınla bana fisıldamanı özledim.

Biliyorum aslında her şeyin suçlusu benim. Çok şımarttım seni. Annem hep söylerdi zaten. Bütün kadınların içinde orospuluk, bütün erkeklerin içinde de alicilik vardır diye. Etrafindaki mezar taşlarını okuyorum tek tek. Allahtan hepsi kadın. Erkek olsaları ne yapardım? Hiç bilmiyorum. Ah Gülsen, ah! toprağın metrelerce altındayken bile hala aklımdasın.

Sen bilmezsin ama seninle sokağa çıkmak benim için tam bir işkenceydi be Gülsen. Her an kuşku içinde, bir senin bakışlarını, bir yoldan geçen erkeklerin bakışlarını izlemeye çalışırken öylesine delirir öylesine çaresiz hissederdim ki kendimi. Ne zaman benden uzun, benden zayıf yakışıklı bir adam görsem kışkırlıktan çıldırırdım. Beni onlarla karşılaşlığını, onlar için beni terk ettiğini, onları öptüğünü hayal ederdim. Sonra da onların sana dokunduğunu düşünür kahrolurdum. Hepsini öldürmek gelirdi içimden. Her sokağa çıktığımızda olmadık bir sebep bulur seni döverdim. O adamları öptüğün dudaklarını patlatır sana dokunduklarını hayal ettiğim yerlerini morartırdım. Zaten ne malumdu o adamlara kuyruk sallamadığın? Yoksa niye sadece sana baksınlar? Oysa ilk günlerimiz ne kadar güzeldi. Bana sarılışın, gülüşün, o cilvelerin. Ah keşke hiç bitmeseydi. Issız bir sokak lambasının gölgesinde tek başına kalıvermek gibiymi yalnızlık. Senin yanında yalnızdım be Gülsen. Ne yaptımsa bir türlü yaranamadım sana. Bir türlü yetemedim Gülsen. Nedense sevemedin beni. Günden güne uzaklaşın benden. Yüzüme bile bakmaz oldun.

Erkeklik lafla olmaz be Gülsen. Sırf sana inat başka kadınlar bulduk. Sana benzeyen hatta senden daha güzel, daha genç kadınlar bulduk. Ne istersem yaptırdım onlara. Bir tanesi vardi ki gitmemem hep onunla kalmam için yalvarıldı. Sen ise sırtını dönüp uyurdun. Yaptıklarından hiç pişmanlık duymadım. Beni elinde tutmayı bilemeyen sendin. Artık kendime güvenim de geri gelmişti. Hatta bir gün iş yerimden bir arkadaşımın evine uğramıştim. Kendisi seyahatte olduğu için eve para bırakmamı istemişti. Kapıyı açan kadın öyle şuh, öyle güzel bir hatundu ki anlatamam. Beni içeriye davet etti. Kahve yapıp getirdiğinde göğüs

dekoltesi daha da açılmış gibiydi. Yanına oturdu. Bacakları bacaklarına sürtünüyordu. Karşında para istemeden beni arzulayan deli divane bir kadın vardi. Başka erkekleri değil sadece beni istyordu. Bir anda dudaklarına uzandı. Öpüşmeye başladık. Senin o adamları öptüğün gibi öptü beni. Ben de o adamların sana dokunduğu gibi dokundum ona. Seviştiğe, altımda kıvrandıkça sen olmaya başladı. Başka bir adamlı yatan sen. Öyle çok öptüm ki seni öyle çıldırışya zevklendim ki anlatamam. Ne zaman eve dönmüşüm hiç hatırlıyorum. Uzun süre seviştiğinle. Gece boyunca hiç durmadan seni doyurmaya çalıştım. Doymuyordun. Bir ara kocandan bahsetmeye başladın. Gülüyordun. Benden bahsederken gülüyordun. İşte ne olduysa o zaman oldu. Kendime geldiğimde parmaklarım boynunda kenetlenmişti. Sen ise altımda hareketsiz yatıyordun. Her şey bitmişti işte. Kendimi rahatlama hissettim. Bütün bunları hala bir sis bulutu içerisinde, öncesi sonrası, sonrası öncesine karışmış bir şekilde hatırlıyorum.

Teslim olduktan sonrası ise çok net değil. Sadece iş arkadaşımın üzerinde yürüdüğünü, beni yumrulkadığını, seni öldürdüğüm için lanetler okuduğunu hayal meyal anımsıyorum. Onunla ne işler çevirdiğini bilmiyordum ama nasıl olsa ben de onun karısıyla iş çevirmiştüm. Zaten aylar sonra kendime geldim. Biliyor musun? Bir görüş günü ablan geldi ziyaretime. Sanırım öldüğünü kabullenememiş bir türlü. Boşanmak istediğini söyledi. Bir sürü kağıt parçası uzattı. Ne diyeceğimi ne yapacağımı bilemedim. Karşında kahrından delirmiş kadıncığa daha fazla azap vermek istedim. Ablanı sonuça. Hala yaşadığına inanıyor, seni kaybettiğini inkar ediyordu. Tutunduğu dalı kesmek istemedim. Hiçbir şey olmamışcasına kağıtları alıp imzaladım. Yerinden bir kalkışı, elimden kağıtları bir alıştı vardi ki görmeliydim. Sanki sevinçle sana koşuyor gibiymi. Bir an onu kiskandığımı hissettim. Keşke ben de ablan gibi olduğunu, hatta yaşadığını unutabilseydim.

Neyse Gülsen, artık içim rahat. Bundan sonra beni bekleme. Madem gökyüzün benden mavi, kendimi affediyorum. Hissediyor musun bilmiyorum ama bir kedi mezar taşının üzerinde güneşleneniyor. Kedileri hep severdin zaten. Benden daha çok severdin. Sırf bu yüzden bu kediyi de yanında götürüyorum.

Vincent Willem Van Gogh ve Yıldızlı Gecelerin Sonu

FİLİZ EĞİN KOLATA

Yaşamın kötülükleri üstüne derinden kafa yormadan, saygıya yaraşır çok insan olduğunu düşündürü; evleri, yıldızları ve denizi sarımtırak bir dünyadaydı. Saf, erdemli ve güzel olan ne varsa bunları düşünerek, sabırlı ve hiçbir şey için acele etmeyen, imanlı bir kişi olarak yaşamaya çalışıyordu. Yapayalnızlık, yoksulluk, elem ve her şeyin en aşırı ucu söz konusu olduğunda bile kafasındaki "Tanrı" düşüncesini hatırlar ve Tanrı'ya inanıp güvenmeden yaşamın kolay olamayacağını, böyle yaşamazsa cesaretini yitireceğini düşünürdü. Ta ki kendi olmayı ve kendi hislerini keşfedene kadar, üniversitede bitirmek ve vaiz olmak istiyordu. Ona karşıymış gibi görünen her şeye rağmen amaçladığı hedefe günün birinde ulaşacağına her zaman inanıyor, sevgili kişilerin ve peşinden geleceklerin gözlerinde kendine duyulmasını umduğun sevgi ve inancı okuyabilmek için çabalıyordu.

Zamanla hayattan beklenileri ve istekleri değişti. Tek isteği küçük renk noktaları ile dünyasına parlaklık katmak; kömürlü suratlan, kemikli şeksiz elli, çizgili yüzleri tüm gerçekliği ile resmetmekti. İnsanın kendisi olabilmesi için başkalarının ondan istediği yapmayı bırakması gerektiğini düşünüyordu. Mesela; herkes üniversite bitirmek zorunda değildi. İnançlarının ve arzularının peşinden koşmanın da tek yolu bu değildi. Kendi aradığından ve isteklerinden vazgeçerse en acı yazgıları yaşayıp yok olacağını düşünmeye başladı. İnsanlar kendi yollarına gittiklerinde, en fazla, gelecekleri daha az karanlıktan daha çok karanlığa çıkıyor-

Kendi yolunu bulduğunda ise din adamlarının Tanrı'sı onun için bir kapı tokmağı kadar cansızlaştı. Kendisinin kafese kapatılmış bir kuş olarak yaşadığını anladı. Bahar gelince yapacağı bir şey olduğunu bilen ama yapabilecek durum ve güchte olmayan bir kuştu sanki. Böyle zamanlarda; uça bilen özgür başka bir kuş: "Şu tembel hayvana bak, keyfi yerinde görünüyor." diye düşünür ya, o da çevresi tarafından böyle görüldüğünü düşünüyordu. Ama kimse bilmiyordu; kafeste (hapiste) olan ne yaşar ne de ölürdü. İçinde olup biteni de kimseler göremiyor; neşesiz, umutsuz, sadece nefes alıyordu. Vincent, sadece kafesinden kurtulmak, özgür olmak ve özgür olduğu için onu anlamayan ailesi ve tüm sevdikleri tarafından bağışlanmak istiyordu.

Kafesinden çıkip, maddi yetersizliklerle, resim yapmaya başladı. Çalışmaları özgürlük ve ivedilik temeline dayanıyor, kıvrılarak yükselen biçimleri, vahşi sevinçle umutsuzluğun derinliklerine kadar uzanan yüce duygularının tam anlatımı oluyordu. Kendi yolunda büyük bir inançla başladığı firça darbeleri, onu sonsuza

kadar bırakmayacak melankoliyi beraberinde getirdi. Melankoliden ömrünün sonuna kadar kurtulmadı. Çünkü içinde; dostluk gibi, aşk gibi güçlü ve ciddi sevgilerin olması gereken yerde kocaman bir boşluk buluyor, moral ve enerjisini kemiren düş kırılığı içinde bir içrenme seli yükselp duruyordu. Kendini bile isitamayan kocaman bir ateş, ruhunu yakmaya başlıyordu. Çizdiği yolin çok başındaydı. Para kazanamıyor, sağlıklı beslenemiyor ve sık sık hasta oluyordu. Sonsuz bir yalnızlıkta, kafası yorgun, ruhu umutsuz ve gövdesi acılar içindeydi. Manevi enerji ve güçlü şefkat güdüsüyle donatılmışken bile çok acı bir çaresizlik çukurunun dibine düşmüş, kalbine dolan öldürücü bir zehri hissediyordu. Düşünüyordu; tüm güçlükleri, yaşılandıkça azalmadan çoğalan dertleri, acıları, düş kırıklıklarını.

Seçtiği yolda başarısızlığa uğrayarak rezil olmak korkusuna kaptırdıkça hastalığı iyice nüksediyor. Bu hastalık, gün geçtikçe, dostlarını ve çevresindeki herkesi ondan ayıracak, onu deliliğe ve ölüme sürükleyecekti.

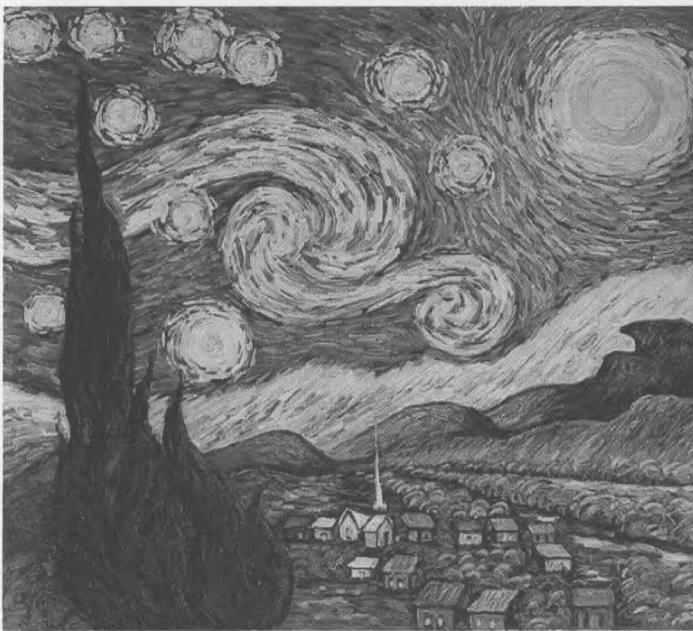
Hayatındaki nadir insanlardan biri de zavallı, hamile bir kadındı. Herkesin dışlığı, terk edilmiş o hamile kadının elini, üç paralık bir değere sahip her adam tutabilecekken, sadece o görmüş, o elli sadece o tutmuş, hayallerinden kazandığı bir dilim ekmek olarak gelen yardımı sadece o paylaşmaya cesaret edebilmişti. Bir kadını terk etmek mi, yoksa aldatılmış bir kadının elinden tutmak mıydı zor olan? O, kendisinin hiç tutulmayan elini uzatmayı tercih etti. Zayıfların korunmak yerine ayaklar altına alındığı, düştü diye ezildiği bir toplumda çaresiz bir kadını tek başına bırakamazdı. "L'amour et la femme" okuyor, sevgili ve sevildiği sürece hiçbir kadının yaşılanmayacağına inanıyordu.

Duygusal ve melankolik yaşamı, böyle yaşayan her insan gibi onu da sona yaklaştırdı. Bir türlü bitmeyen maddi ve manevi sorunlar, onu her geçen gün daha dibe itmeye devam etti. Hava-yı ve ruhunu sarıllann sardığı, bunalımlı bir günde kesti kulağını. O kesik kulağı, Saintes-Maries plajından gelecek bir dost sesini uzun süre bekledi. Ümidi yitirmediği; prıltılı gökyüzünün suya yansımısi ve plajda bekleyen, çiçekleri andıracak renklerdeki gemilerden belliyydi. Kendine verdiği zarar ve iyice bozulan ruh halı, insanları korkutuyor ve ondan uzak durmalarına neden oluyordu. Onu çevrelerinden uzaklaştırıbmek adına, yatırdılar bir odaya.

Akıllı hastanesindeki odasının duvarındaki resimler, tehlikeli bir şekilde yatağın üzerine doğru sallanıyor, karşı duvardaki boş ay-

Günce

LÜTFİ USLUER

na hiçbir şey yansıtmadı. İskemleler en çok sevdığı "Son Umut" tablosundaki sariya boyalıydı ve odasından aycıcekleri gözükmemiyordu. İnsanların onu tutmak istediği bu odanın duvarları içeri doğru eğildikçe, o da iç dünyasına gittikçe daha çok eğiliyordu. Ona değer veren ve resim malzemeleri almasını destekleyen kardeşi dışında tüm sevdikleri onu terk etmiş, o da dünyada güven içinde durabilmek adına sessiz sedasız bir yaşam kararı almıştı. Theo' nun evlenmesi, onu hastane günlerinde karamsarlığa daha çok itmişti.

Kendine ve herkese karşı dürüstü aslında. Kendi yolunu izliyordu ve dürüstlük en iyi yoldu. Fakat, sanatına olan inancı insanların umursamazlıklarıyla azaltıyordu. Patates yemenin gerçelliği gibi öndeymişti gerçekler ve hak ettiği değeri bulamıyordu. Böyle anlarda tek çekindiği, boşta gezinen bir serseri olarak görülmekti. Bu düşünceler içini kemiriyor, ruh hali sürekli devinimler geçiriyor; duyguları bir yükseliyor, bir düşüyor.

Dünyanın ona kapılarını kapattığını düşündüğü, yalnızlığı en derininde hissettiği ve anlaşılmadığı bir gündü. Kendini vurmadan hemen önce, gökyüzü resmindeki uçuşan bulutlar altın-da ıslanıyordu. Firça darbeleri ilk kez kendi kanı ile kıvrılıyor, dalgalanın duyguları gibi kabarıp sönyordu kalbi. İnsanı saran kaçınılmaz felaketlerin tasviri ilk kez doğa değil, onun ölmüş bedeniydi ve bu, sonu anlatan bir tablo hiç olmayacağı.

O kurşunla izdiraplarına son vermek mi istemişti, yoksa gerçekten onu bu kadar sınayan dünyayı firça darbeleriyle daha fazla güzelleştirmeyeceğine inanıp dünyayı mı cezalandırılmıştı? Ondan geriye, aklının uçlarından biraz dökülen birkaç kağıt parçası mektupları kaldı sadece. Resimleri ve hayatıla, ölümünden sonra değerini anlaşılan sanatçılar arasında yerini aldı.

Eski Türk filmleri kadar güzeldi: Onu görür görmez akıma gelen ilk cümle bu oldu. Bir de Zarifoğlu'nun şu dizesi: "Her an karanlığını giyinecek gibisin / Ne kadar uzun sürüyor / Ta içinden gözlerine gelmesi dikkatin"

İlk görüşte aşka inanır mıydım? Aşka, ilk görüşte inanırdım. Aşk, benim için kadına dair, o zamana kadar biriktirdiğim bütün anımların aynı anda uyanmasıydı. Bir sonraki görüş, bütün o anımların, gerçeklikle ilk muhaberesi olurdu, eh, bu da olsa olsa büyük bir sevgi olabilirdi.

Eski Türk filmleri kadar güzeldi. Bilirdim ki güzellik biraz simetri demekti. Sonra ben simetri yasalarını biraz duymuş gibiydim. Cansız varlıklar asimetrik olmaya yönelir; oysa canlılar genel olarak sağ-sol simetrisi sergilerdi, yerçekimi nedeniyle yukarı aşağı simetrisi, hareket nedeniyle de ön arka simetrisi pek olmazdı.

Geriye doğru anlaşılan ve ileriye doğru yaşanan karmaşık hikayemizde, ayak bileklerinin hemen üzerinde biten, yaz çiçekleriyle süslü kahverengi etek, bu bilgilerimin üstünü örtüvermişti. O an yapabileceğim iki şey vardı ve bunlardan biri hiç olası değildi. Eve gidip KPSS sorularına devam etmek ya da istikameti değiştirdip onu biraz daha izlemek.

Gider gibi yürüyordu. Bir yerden bir yere ulaşma biçiminde olmayan bir yürümeydi sanki. Sağ kolunda ipince bir bileklik vardı. Gözleri ne renkti tam anlayamamıştım. Güneş gözlüğü takmamıştı, bu iyiydi. Eski Türk filmlerinde gözler kalbin aynasıydı.

Mahallemeze sanat sevicileri taşınınca bakkallarımız, esnaf lokantalarımız, 'entel kafelerine' dönüşüvermişti. Günce olmuştu adı, oraya oturmadan hemen önce. Çay söylemediyi, benim hikayeme çay yakışırı. Zarif, ojesiz parmakları, ince belli bardağı yerçekimine meydan okurcasına kaldırımıydı. Sessizce alacağı yudum, bir Bach senfonisi gibi gelecekti bana. Bir entel kafesinde, sadece adıyla da olsa Bach anılmadan olmazdı. İlkimiz de çay söyledi. Artık biz de iki kişi değildik, ikimizdik. Aramızda, yeryüzü ölçü birimleriyle 3-4 metre, entel kafesi ölçü birimiyle iki masa vardı ve Günce'nin gözleri simsiyahi.

Selanik göçmeni olmaliydi. İstanbul'a üniversite için gelmişti. Saati, anneannesinden lise diploması hediyesiydi. Karşı yakadaki bir okulda edebiyat son sınıf öğrencisiydi. Marcel Proust okuyup Neşet Ertaş dinleyebiliyordu. Öyleydi, öyleydi.

Kısa düz siyah saçlarını elleriyle başka türlü nasıl bu kadar güzel arkaya atabilirdi.

Sesi güzel olmaliydi. Soprano... Türk'lere tizden eşlik ederdi. Ege turkülerini çok sevse de bizim oraların havalarını da bilir ve söylerdi. O kadar güzel Koyverdun Gittun Beni derdi ki insan oracıkta birinin onu hakikaten koyverip gittiğine inanabilirdi.

Tabii ki yalnızdı. Bir, geldiğinden beri saatine hiç bakmamış, telefonuyla ilgilenmemişi. İki, gözlerinde yalnız insanlara mahsus olan melâli görmemek elde değildi. Üçün artık bu bahiste pek önemi kalmamıştı. Kalmamıştı ya, bana da hiç tanımadığım bir insanla, üstelik bir cins-i latifle hemencecik tanışabilme vasfi bahsedilmemişti. Hem, mantıksız ve rahatsız edici değil miydi olası bir tanışma çabası? Bir insanın yalnız kalma hürriyetini elinden almak için neden uğraşır dururdu nev-i beşer? İctimai varlıklar olsak da her ictimanın bir yerinde yalnızlık da yer alındı. Alargadaki bir başına gemi, başka neden dakikalarca, saatlerce seyredilebilirdi.

Çaylarımız -bizi oracıkta birbirimize bağlayan, o bakır kırmızısı sıcak sıvı- bitmişti. Allah'tan ben, çaya ilişkin o kadim yasayı biliyordum. Toplu bir alanda, bitmiş en az iki bardak çay varsa ve çayı bitenlerden biri, yeni bir çay söyle ve yine şekerini hafif gürültülü bir şekilde karıştırırsa çayı biten diğer kişilerden en az biri de yeni bir çay söyle. Olurdu, olurdu. Olmazsa da bir çay daha içilmeliydi, şairin dediği kafiyesiz şehrîn tam orta yerinde. Günce de bir çay daha söyledi. Şüphem zaten yoktu. İki çay içimlik sürede, iki göz teması olursa... Bu oran orantı beni bir yere götürmezdi. Azalan verimler yasası neden çay için de geçerliydi ki?

İlk, orta okul, lise ve üniversite eğitimimden ve KPSS testlerinden, analitik düşünmeyi öğrenmiştim. Plan yapmalıydim. Çaylarımız bitmeden müstacelen bir planım olmaliydi. Çoktan seçme şansım neden yoktu bu bahiste? Kaç sık olursa olsun, doğru şikki derhal bulur işaretlerdim. Kağıt ve kalemler... İkisi de vardi. Plan demek; önce kalemler, sonra kağıt demekti. Bir ay yaratıcı yazarlık kursuna da gitmiştim. Devam etse miydim? Kimsenin yaratıcı yazar olmak gibi bir derdi yok gibiydi. Zamansız gelen manasız düşünceler... Eureka! Eurekaydı ya.

'Buldum' demek derlerdi, inanmayın derdim. Archimedes'in kızının adımı Eureka.

Kağıda bir şeyler yazacak, tuvalete gittiğinde masasına bırakıp ortadan kaybolacaktım. Ertesi gün, onun oturduğu masaya oturacak ve onu bekleyecektim. Gelirse... "Gelirsen yoluna güller sererim." diyordu Ferdi Tayfur. Gül, Günce'ye yakışmazdı. Akşam sefasi ya da manolya alırdım, sonra tabii. Kağıda ne yazmaliydi? Onu görünce aklıma gelen ilk şey olur muydu: "Her an

karanlığını giynecek gibisin/Ne kadar uzun sürüyor /Ta içinden gözlerine gelmesi dikkatin." dizeleri? Niye olmasındı? Zaten öyleydi. Hüznün bu kadar yakıştığı bir kadın görmüş müydüm?

Planım hiç de fena değildi. -Neden iş bulamıyorum? Olaylar karşısında çözüm odaklı davranışlı, analistik düşünüebiliyorum işte.- Günce, ilk çayla birlikte su da söylemiş, şişenin büyük bir kısmını içmişti. İki çay da ilave edersek... Sonra hava da serindi ve kadınların büyük çoğunluğu öğle vakti için giyinirdi. Serin hava basal metabolizmayı hızlandırır mıydı? Sanki öyleydi. Tüm bu veriler beni o kafeden ayrılmadan masadan kalkacağı sonucuna ulaştırdı. Kâkülleri ne kadar güzel... Hakikaten, kız kâkülü ne hâl eyliyordu adamı... İkinci çay biterken üçüncü göz temasına kavuşmuştum.

Hava serinliyor, zaman bizim için daralıyordu. Beklemekten başka çarem yok gibiydi. Gitseydim, padışahtan bir ferman getirseydim, o da yoktu ki... Arayanın yardımına atlilar, ordular yetişmiş. Öyle de oldu. Günce yerinden kalktı. Çantasının aksi istikametinde bir adım attı. Boyu ne uzun ne kısaydı. Sokağın karşısına doğru gülümseyerek baktı. İstemsizce ben de o yöne döndüm. Uzun saçlı, paçoz bir oğlan bize doğru geliyordu. O da gülümşüyordu. Bu devedikeni nereden bitivermiş? Arkadaşça öpüştüler. Arkadaşçaydı, sevgili gibi değil. Rengarenk giyinmiş, yalkazı gibi dikilmiş hırtı aramiza. Eli kolu ayrı oynuyordu dürzünün. Arkadaşydı. Okuldan... Günce, iyi kalpli bir insan olduğu için selamı sabahı pek kimseden esirgemezdi. Bu davar pek oturmazdı, birazdan giderdi. Tam bir Bora'ydı. Kısa Marlboro içер, paketi cüzdanın üstüne koyardı. Ben Bora'ya bildiğim bütün küfürleri sıralarken, o, çantasına doğru uzandı. İşte gidiyordu. "Bebeğim" dedi, "sana bir sürprizim" var. Bebeğim ne lan, kesin ilki bu oğlan, bebeğim der miydi insan arkadaşına? Hem, 'sürpriz' denirdi ona. Devam etti: "Geçen gün beğendiğin kitabı aldım." Kabartmalı, cicili bicili bir kitap çıkıverdi masanın üzerine. Günce'ye uzattı. "Aşkım yaa, aynen, çok beğenmiştim!" dedi nereden geldiği belli olmayan bir ses. "Harikasın." Bora uzandı, kızın ensesine bir öpücüük kondurdu.

Aklımda yine bir cümle ve bir dize belirdi. Eski Türk filmlerinde de bazen, filmin sonu kötü olurdu ve şair şöyle derdi:

"Yok bu şehr içre senin vasfettiğin dilber Nedîm
Bir perî sûret görünmüş bir hayâl olmuş sana"

hüzenlenme

fulya ordu

adına kiriliyorum bir yerlerimden
sabaha çıkyorum bir geceden daha
sesin onlarca bahçe dolusu şimdi
evsiz bir misafiri kabul ediyor gözlerin
bahçemden atılıyorum bir uyumak vakti

sana tüm selamlarını topluyorum ağızı süt kokan çocukların
biliyorum hasretsindir beyazlara ve yuvalara
esirgenmiş küçük bir göz odada hayaline dokunsam
incitirim bir yerlerinden diye korkuyorum

ellerine karaladığım pespaye bir kaderden geçiyorum
ne güzel tutuyorsun bir mahpus dolusu şimdi
gülüşlerinde devrik üzünlər görüyorum
ağlamayı unutmuş ezberin neyse ki

dağınık saçlarında örtülülmüş yatıyorum
boynumda kuru bir ayaz
kimselere duyurmadan nefes alsam
ve izin versen de sevsem biraz

bir cumalara bir hazırlanıra dikkat et geçen başından
bir an gelir bir yağmura düşersin saçlarından

saatleri getiriyorum ve havada dönüyor yıllarım
kokun şimdı yüz kere ve bin kere ve son defa güzel
gözlerinde oynuyor dört duvar arası mahkumlarım
yalnızlığı bir adı olur perdeler kelepçelenirse eğer

nasıl sevmiştin beni sen
bir ip bir tavan ve ellerin miydi?
bir gül bir bahar ve gözlerin miydi?

Kırmızı Rugan

SEYDANUR KANTOĞLU

Sizi yıllar önce miydi,
aylar önce mi,
günler önce miydi,
bilmiyorum

Bir kitabin arasında kurutmuşum hanımfendi
Papatyaydınız.

Saçlarınızda ölen rüzgarlar vardı,
tel tel dökülüyordunuz
Yıldızlar düşüyordu tırnaklarınızdan,
kırılıyordunuz
Gökyüzünüz yağışlıydı,
Yağmurlu bir tiyatro sonrasıydınız.
Kirpiklerinizden sökülüyordu
çok sevdığınız eldivenleriniz;
Beyaz ellerinizden
pamuk toplayan kadınların ördüğü
Saklamak için avuç içlerinizdeki çizgilerini
Ve parmak izi bırakmamak için üzerinde
bir umut cesedinin.

Durup göz torbalarınızı öylece yere bırakmıştiniz,
Telaşla karıştırıp, ipek bir mendil içinde
kaybettığınızı sandığınız o şeyi
Öylece gözlerime bırakmıştiniz.
Süzülüp gidişiniz vardı kıvrımında eteklerinizin
Kırmızı rugan bir zaman diliminden geçtiyordunuz,
Acı bir gülümseyışı çıkarıp ceplerinizden
etrafa saçtıyordunuz,
Ayaklarınız acıyordu, yine de gidiyordunuz.

Sizin yıllar önce miydi,
aylar önce mi,
günler önce miydi,
bilmiyorum
İzinize bir tren rayında rastlamış,
ardınza düşmüştüm hanımfendi
Anna miydiniz?

Kısa Metraj

CANSU CİNDORUK

Bir gemi geçerken köprünün altında... "Sen sevseydin bu şehir de severdi beni."

Her ne olursa olsun, bu dünyada birbirine denk hiçbir şey yoktu. Hep bir taraf daha çok sever, üzülür, özler... Vesaire, vesaireydi. Aşk bir mantık hatasıydı ve o, büsbütün doğru olduğuna inandığı koca bir yanlış düşmüştü. Aslında her insan, bir tek kendi sevgisinden sorumluydu. Sevdığın kadar sevmek filan, insanlığın var oluşuna aykırıydı. Hiçbir bekleniyi girmemeyi öğrendiği gibi, ağır ve sancılı bir şekilde, sabretmeyi de öğreniyor. Sonunda düşlerini süsleyen adamın durduğu yolu artık çıplak ayak yürüyordu.

Ne de olsa bir kez karar vermişti.

Elindeki gazeteyi masaya bırakıp derin bir nefes aldı. Bütün sayfalar kaos kokuyor, insanlar birbirlerini öldürüyordu. Okudukça şitti, bunaldi. Geceleri unutabilmek için gözlerini kapattığı nederti varsa hepsi böyle zamanlarda onu daha fena yokluyordu. Bir yudum su içip saatine baktı. Otobüsün kalkmasına daha yarım saat vardi. Havaalanını boydan boya yürüyen insanları izlerken uzaklara daldı. Uçsuz bucaksız bir aşk uğruna yarım bırakıp geldiği Ankara'yı düşündü. Kim bilir sonunu göremediği kaçınıcı hikayeydi bu? İstanbul'u dinledi, şairin dediği gibi, gözleri kapalı. Kalbinin sesinden başka hiçbir şey duymadı. Evet, belki de bir gecede karar verip yola düşmek bu zamana kadar yaptığı tek doğru şeydi ama bir eksiklik vardı. Acaba yaşayabileceği hayal kırıklıkları, bavulunu kapatmadan önce aklına gelmiş miydi?

Giderken "Hoşça kal" bile dememiş bir adamın peşinden gelenmeden önce bunları hesap etmesi gerekiydi. Farkındaydı. Aşkın insan bedenindeki ağırlığının, sevgiliye duyulan tatsaklığını... Her şeyin farkındaydı. Mehmet'e kalsa bütün kırgınlıklar açıklanabilirdi ama onun açıklamalardan çok Mehmet'e sarılmaya ihtiyacı vardı.

Bir sigara yaktı. Her insanın tanışması tesadüftür de Mehmet'in eli, yüzü, gülüşü ona ne diye bu kadar tanıdık gelmişti ki? Yıllarca aynı çatayı paylaşmış eski bir ev arkadaşı samimiyetiyle bakmışlardı ilk kez birbirlerine. İşte tam o gün, yıllar geçse bile Mehmet'in sıcak gülüşünden başka hiçbir şeyi hatırlamaya yaceağına dair söz vermişti. İlk karşılaşlıklarının sabahı, Ankara'nın en işıl işıl zamanıydı. Nedendir bilinmez, belki sadece o

sabah en parlak güneş doğdu diye, ansızın ve gereksizce, aşık olmuştu.

Kiyafetlerinin arasında, hatırlarına da yer vermişti bavulunda. Bir arkadaşı Taksim otobüsüne binip sondan önceki durakta inmesi gerektiğini söylemişti ama önemli olan, otobüsten indikten sonrasıydı. Kimse ona bu konuda bir tavsiyede bulunmamıştı. O da yine, kalbi nereye git derse oraya gidecekti. Ne de olsa İstanbul'a neden geldiği ortadaydı: Aylardır gecelerini uykusuz kılan, üzüntüsüyle sevinciyle kendisini tamamlayan tek adamı görmek içindi gelişti. Bu kadar zaman sonra yeniden "Merhaba" demek, doğru olur muydu?

Hala kararsızdı. Tamam, aynı şehirde nefes almak filan, bunlar olağanüstü şeylerdi ama Mehmet onu görmek istemiyor da olabilirdi. Otobüse bindiğinde bunları düşünmeyecek kadar yorgun olduğunu hissetti. Bir elinde aylar öncesinden kalma bir fotoğraf, diğer elinde bavuluyla, hep hayalini kurduğu gökyüzünün altındaydı. Ama kutup yıldızını göremiyordu.

"Ben geldim!" diyen ufacık bir mesaj göndermeyi bile gururuna yediremiyorken Mehmet'in kapısını nasıl çalacaktı? Koca bir aşk üzerinden tır gibi geçmişken, yeniden bir başkasını sevmesi şart mıydı? Gideceğini bildiği birisine lüzumsuzca bağlanmıştı. Mehmet'in terk edişiyle kırılan kanatlarını bir başkasının geri getirmeyeceğini çok iyi biliyordu. Denemişti. Her kimin "İyi geceler..." dilekleriyle uyursa uysun, "Günaydın!" bile demeden önce aklına Mehmet geliyordu.

Bugüne kadar, bir marifetmiş gibi, duygularını saklamıştı. Sevince susmuş, kızınca küsmüş, kırılınca belli etmemiştir de bu sessizlik ne işine yaramıştı? Herkes bu sessizliği yüzünden onun istikrarsız olduğunu zannediyordu. Aksine sadece Mehmet'i anlatmayı sevmiyordu. Herkese kendi aşkı özel gelirdi ya, ondan işte. Karşısında ellerinin titrediğinden, dizlerinin boşaldığından Mehmet'e bile bahsetmemiştir. Nasıl onu bir başkasına anlatsındı? Mehmet... Babasının ismiydi. Bir gün aşık olduğu adama da böyle hitap edeceğini tahmin bile edemezdi.

İnsanın kaybetme korkusu sevgisinden üstün geldiği zaman aklı karışırırdı. Kalbi aklına yenik düşmeden, evin yolunu tuttu. Bir kez daha düşünseydi Mehmet'ten bile vazgeçebilirdi. Yıkık dökük kaldırımları arşınladı. Uzun ve daracık İstanbul sokaklarında yürüdü. Aşk olmaya hazırlanan her kadın gibi, farkındalıkta uzak bir tedirginlik içindeydi. Apartmanın etrafında dolandı. Eğer içeri

Adem ile Havva

GÖRKEM YAŞAR

Ve Havva Adem'i gördü
Tahta sıraların üstüne
Döne dolana düşen
Ağlak ağaçların gözbebeği
Tohumlar ve döller içinde.
Dedi: Budur yanın
Budur kül
Budur Mansur...
Hayatları birbirine karıştı
Adem ile Havva'nın.
Yapraklarından soyunurken
Hiç utanmadılar dostluktan
Bir kan gecesiymi ki, evlere
şenlik
Bir düğündü yaşamak şimdil...
Akiyordu bir beyaz göle
kızılı
Akiyordu gözlerinden
Havva'nın.
Toprak inledi
Yer gürledi
Yanyordu bir ateş Adem'in
avucunda
'Kalem kurşun, kalem ağır'
Ve kıvrayıordu ince beli
aşkınl
Yanyordu bir ateş Adem'in
avucunda

Havva Adem'i gördü
Ve soyundu Havva
yapraklarından
Susamıştı, koştı Adem'in
gözlerine
Dayadı dudaklarını.

Dinlemediler.
Bir inanç karasıdır aldı
sevdayı sürdü
Tuttular peçesinden aydınlığı,

Alaşağı ettiler
Bir ölüm悲慟ler sevdaya
Masumiyet üzerine...

Adem Havva'yı cennetine
götürdü
Ve onlar
Yediler yasak elmayı

Bağırıldı Tanrı uzaktan:
Yasak! Yasak! Yasak!
Üç kere üç bin yıl geçti
Tanrı saatı ve Tanrı günüyle.
Bırakmadı Adem nefesini
Ve Havva gördü Adem'i
O öyle bir ihtişam ve
O öyle cennetin nuru...

Sarıldılar,
Geçti saatlerinden
Bir döşeklik ömrüleri

Ve Havva Adem'in ruhunu
gördü
Yasak meyveyi yediklerinden
midir
Ekmeği sevdaya
verdiklerinden mi
Aç değil susuzdu Havva,
Havva'nın avuçlarından
içiyordu Adem.

Havva...
Susuz Havva...

Ve Adem ruhunu gördü
Havva'nın;
Korktu,
Çekti perdelerini uyudu.

girerse Mehmet'i görecekti. Mehmet'i tekrar görürse onu daha çok özleyecekti. Eğer içeri girmezse Mehmet'i sonsuza dek unutacaktı. Yapamadı.

Hafızasından silinmeye yüz tutmuş o gözleri unutmaya kıyamadı. Telaşla merdivenleri tırmandı. Durdu. Tekrar derin bir nefes aldı. En fazla ne olabilirdi ki?.. Mehmet onu zaten defalarca kırmış, parçalamış, kağıt çöpü gibi ortada bırakmıştı. "Git" dese giderdi. Bu da ona çok koymazdı. Artık her şeyi göze alabilecek kadar cesur davranışmak zorundaydı.

Tam kapıyı çalacakken, kapı kendiliğinden açıldı. Siyah beyaz rüyalarından hatırladığı Mehmet, tam karşısında duruyordu. Geçmiş ve hatta geleceği ona sakince gülmüşti. Kelimeler diline dolandı. Öpmek için uzanınca dudakları, dokunmaya kıyamadı.

Sakin ve sıcak bir yaz sabahının sonsuz nesesiyle doldu içi.

Sabah, bir yaz sabahı bile değildi.

Ceyla Kojanbek Kanbaev

...en iyisi susmak, susamıyor da insan!

“Birisine anlatmak da ucuzlatıyor ya işi, ne bekliyorsun karşısındakinden, o acayı gidermesini mi? En iyisi susmak...”

Leylâ Erbil, Üç Başlı Ejderha

“Nedir asıl sorun diye düşünüyorum. Asıl sorun? Asıl sorun tek başına ayakta durabilmekte, yalnızlığı öğrenebilmekte mi? Asıl sorun sevgisiz yaşayabilmekte mi? Sevgisiz kalıp direnmeyi, sevgisiz kalıp gene de boyun eğmemeyi, dilenmemeyi öğrenmekte mi? Asıl öğrenmemiz gereken şey sevgisiz bir yaşam düzeni mi?

Gitmekle ne iyi ettin. Haklı olan senmişsin! Ben romantik, yanlış kitaplarla, kötü yaşam örnekleriyle aldatılmış, yaşamın anlamını kavramaktan yoksun, kibirlinin biriymişim. İnsan tek başına yaşamı karşılamak zorunda, bense ille de bir sevgiliyle el ele verip değiştirecektim dünyayı! Ne ham hayal, ne zırvalık.”

Leylâ Erbil, Mektup Aşkları

“Aslında bir aşka, olup bittikten sonra, en sonundan baktığında, geride aşk adıyla anılacak bir şey bulamıyorum; belki hoş bir duygucuk, kısa bir süre yaşanmış ama mutlaka sona ermiştir; geriye kalan buruk bir tebessüm, acılı bir anı, yitmiş bir aşk vehmi, görünmez olmuş! Oysa başlarken ne kadar inandıncıdır her şey. İki insanın, bir örgü gibi, tülden, hafif bir dantel gibi sannmışlıkların vardır aşk. Etin ete, ısının ısına geçiş; yitirdiği yansını arayan insanoğlunun bulduğunu sandığı parçasına rastladığında geçirdiği bir baygınlıktır aşk.

Sonu olmasa, sonu gelmese vardır, evet vardır. Bir düşünce olarak, nakşedilmiş bir bilgi olarak genlerimize, vardır; yoktur demeye dilimizin varmadığı; kiyamadığımız için yok olmasına, elbirliğiyle yalandan var ettiğimiz bir sözcük, olmasını hep istediğimiz ve isteyeceğimiz bir umuttur aşk, bu umudu çalmaya kimin gücü yeter yannın insanından?”

Leylâ Erbil, Mektup Aşkları

“Bekliyorsun. Ruhun enerjiyi bir yere akıtarak dirilmek istiyor olası mı bu? Neye, kime akitacaksın onu, kimi ortak edeceksin duygulanna? Sana, senin eziyetine kim katlanabilir? Yalnızlığı kabul edemedin mi? Dostun kimdi senin? Bekliyorsun, sürekli bekleyişleri art arda ekliyorsun; seni seyrediyorum ve ses etmiyorum çünkü bekleyişin süslü bir imparatorluğu vardır. Umut silinene kadar güçlü bir direnişle dikilirsın tahtında. Sonra düşüş başlar. Başladığın yere dönüş. Kara anaforu bulma isteğiyle delice labirentlerinde açının dört dönmetkirt dönüş yeniden başlamak üzere düşüse. Bir ömrün bekleyiş eziyeti içinde kıvrana bilmek uğruna başa dönüşün bekleyişile geçmesini düşünebiliyor musun? Bu acı arayıştan kim kurtarabilir insanı? Sevgili mi? Dost mu?

Boş inanç mı? Ülkü mü?”

Leylâ Erbil, Cüce

“İnsanlar, insanlar, insanlar. Şimdi salt insanlar ilgilendiriyor beni. Ne büyük bir zenginlik. Yeni bir insan tanıyınca başım dönüyor. Nasıl olduğunu, neler yapabileceğini anlayana kadar. Başımı döndürüyor gerçekten insanlar...”

Leylâ Erbil, Tuhaf Bir Kadın

Kafenin rahatsız edici gürültüsüne rağmen aramızda sıkıntılı bir sessizlik hüküm sürüyor. Aslında yapacağım şeyin çok basit olduğunu biliyorum. Ağızmdan fırlayacak bir 'Şey... Ben...' yeterli. Daha sonra -özne-yüklem çelişkisi olsa da- niyetimi belirtecek, gramer kurallarından bihaber bir cümle bozuntusu, işin geri kalanını kendisi halledecek. Sonra susulacak, gereği düşünülecek, bir mimik hareketi... Belki dudaklardan dökülecek karşı bir Şeyben atağı... Belki zaman talebi, ileri bir celse... Bilinmiyor işte. Mesele kadınlar olunca, verilecek cevaplar bilinmiyor.

Aylardır hayalimde büyütüp ilaheye çevirdiğim kızı tahtından itmemek için sürekli önmekteki fincana ve kafenin camlarını döven, karanlıkta kamufla olmuş gizli su mermilerine bakıyorum. Çare umduğum yağmur, kendi derdine düşmüş, acemi, kabuk düşmanı bir kanatlı yavrusu gibi hareketli... Kahve dolu sıcak fincan ise işaret parmağımı ayartan arsız, dudağıma dehdikçe de terleten dalgacı, çift karakterli bir aşşüfe...

Cesaretimi çağırıp, yavaşça başımı kaldırıyor; utangaç, yüzüne bakıyorum. Konuşma yetimi geri çağrıbilmek için bir hitaba ihtiyaç duyuyorum ama heyecandan olacak ki ismi birden aklıma gelmiyor. Zihin klasörünü tariyorum ama bulmaya muvafık değilim. Ona bir isim vermek de doğrusu içimden gelmiyor, "Kız" demek yetiyor şimdilik; bu onun zihnimde özelleşmesini engelleyip olumsuz bir cevaba karşı dosyasının yakılmasını kolaylaştırıracak.

Göz göze geliyoruz. Hafif bir tebessüm yalayıp geçiyor suratlarımıza ama birbirimize söyleyecek bir tek kelime bile bulamıyoruz ikimizde. O tatsız bitki çayını sipariş ettiği andan beri tek kelime konuşmadığını ayırmıyorum birden; sesini bir daha hiç duyamayacağımdan korkuyorum. Halbuki ne güzel, iç okşayan, sevecen, sıcak bir ton vardı o narin seste. Yazık ki sadece bir kelebek titreşim, ben daha ne olduğunu anlayamadan kulak zarımı yalayıp sönü.

Zaman geçtikçe varlığına alışıyorum. Artık yüzünü, bedenini (daha önce utancımdan bakışlarımı hep imgeler dünyasına gömdüğünden, inceleyememiştim onu) daha ayrıntılı tasvir edebiliyorum:

Kısa boylu bir kız her şeyden önce. Geniş basenleri, ilerde doğabileceğİ birçok çocuğun habercisi. Bacakları son derece kalın, ayakları ise vücutundan beklenmeyecek kadar minik. Göğüsleri, o kadar da Kibebe soyundan olmadığını belirtip gözlerimi suratına balmaya itiyor. Şekilsiz burnu, incecik dudaklar ve kü-

çük fare dişlerle göz tırmalamayan bir uyum yakalayabilmiş 'yüz' tablosunda; ama gözleri, tasvir edemeyeceğim bir güzellik mabedi gibi, resmin en can alıcı nesnesi. Sık ama cansız saçları ise tüm kafatasını sarmalayan hoş bir dantel çerçeve olmuş; fakat en çok hoşuma giden -çok gariptir ki- cildinin beyazlığı oluyor: Süt gibi yağılı, parlak, kırış kırış bir beyaz değil de kağıt gibi, tipki hastalanmış da -canımın içi- halsiz kalmış gibi düz, katı, ütüülü bir beyaz. Sürdüğü allığın suratını biraz daha beyazlaştırdığının farkında değil. Jilet kadar ince dudakları ise parçalanmış ruj öbeklerine bakılırsa badana tutmayan, nemli bir duvar...

Tahtı biraz tehlikeye düşse de benim için hâlâ bu anı delice isteyecek kadar, son derece güzel ve çekici.

***

Onu ilk defa gördüğümde, elimde şu an tuttuğum fincanın uzaktan bir akrabası vardi. Dışarıdaysa salınan ıslak perde, işe gitmek için çabalayan birkaç zawallı kocaman eteğiyle süpürüp alabildiğine ıslatıp sopalyordu. Yağmurun en şiddetli anında, ucuz şemsiyesine abanmış, yürümeye çabalyordu. Çabası mı beni etkilemişti, duruşu mu bilmiyorum; ama dikkatimi çekmişti. Köşeyi dönene kadar gözlerimle takip ettim onu. Kaybolup, nefti deniz rengini aldı bir süre sonra.

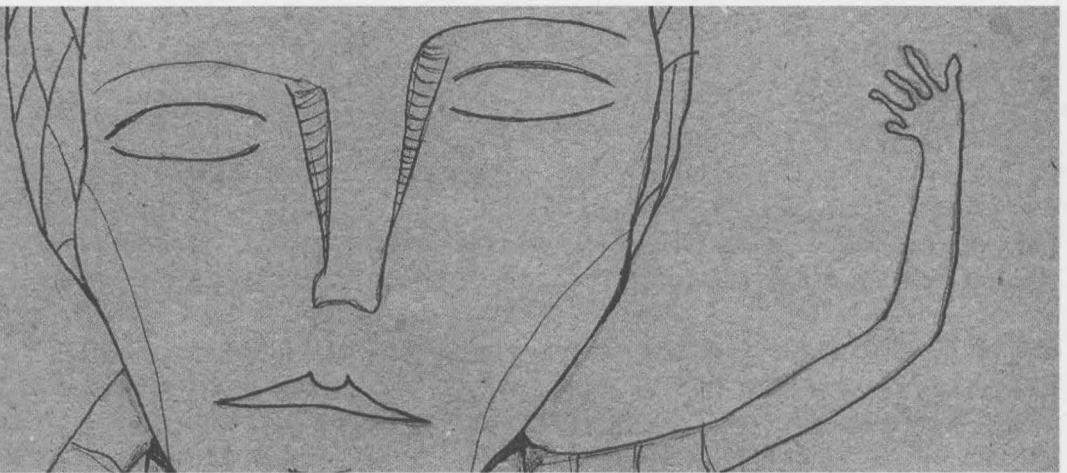
Birkaç defa daha gördüm onu. Sokağımızdan geçiyor, iskeleye kadar inip vapura biniyordu. Hatta bir kez aynı vapura binme imkânı bile buldum.

Artık günlerce, annemin sizildanmaları ve evlilik telkinleri arasında, elimde bir fincan filtre kahveyle camekanımda işe gidiş-geliş saatlerini bekliyordum. Sonra hissettirmeden, söz arasında; eşe dosta, konuya komşuya, çoluğa çocuğa sordum, sordurdum.

'Kız', öğretmendi. Sokağın başındaki bir apartman dairesinde tek başına yaşıyordu. Hiç evlenmemiştir, evlenmeye de niyeti yoktu.

İlgim gün geçtikçe artıp durdurulamaz bir boyuta vardi. Gözümün önünden hiç gitmiyordu artık. Bir gün aklımda kalmaması gerektiğine karar verdim. Harekete geçmeliydim; bunun fakat nasıl olacağını kestiremiyor, beni yanlış anlamasından korkuyordum. Beni adı bir sapıktan ayıran, başka bir şeyler olmalydı.

Bir şiir kitabı aldım önce ve içine bir not yazdım; sadece arkadaş olmak istedigimi söylüyordum, kötü bir niyetim yoktu. Evet,

şairler üç kâğıtçıydı; ama parayı onlar toplamıyorlar mı? 'Hep bana' olmaz! Biraz da halk için olmalı sanat, bu işi halletmeliler.

Kitabı kargoya verdim, nota yazdığım telefon numarasına gelecek bir şeyler bekleyip durdum birkaç gün. Gelen tek şey,argo firmasının bir başka kişiye paketi teslim ettiği bilgisi oldu. Dayanamadım, (önceden edinip aramaya cesaret edemediğim) telefon numarasına bir mesaj yazdım.

Paketi aldığımda ürkmüştüm. Evinin adresini, telefon numarasını bilen bir sapık, ona bir kitap gönderiyordu. Hislerine karşılık vermezse kim bilir neler neler yapardı. Onu korkutmak istememiştim halbuki, siz şahitsiniz. İşler iyice kötüleşmeden karşısına çıkmayı düşündüm ve öyle de yaptım. Daha doğrusu bedenimi öününe fırlattım. Bir iki tanışma sözü çökmüş olmalı ağızmdan, bilmiyorum. Kitapla ilgili de yüklemsiz bir cümle kurmuş olmalıyım, onu da hatırlıyorum ama o, hiç konuşmadı, sesini hiç duymadım; bunu iyi hatırlıyorum. Sonuçta, korku oyunu fazla uzun sürmedi. Güven duymasa da korkmasına gerek olmayan, zararsız bir 'takık'tım artık.

İlerleyen günlerde, sabahları birlikte iskeleye yürümekten başka bir şey yapmadık. Konuşmuyor, susuyorduk hep. Kafalarımız otomatikman günaydınlaşıyor, gözlerimizden tutkulu birer 'allah-aismarladık' fırılıyordu. Ben ona, sadece zavallı bir 'ayaktaş'ım.

En sonunda, onu bir akşam dışarı çıkarmak için birkaç kırık dökük soru cümlesi döküldü ağızmdan. Yine konuşmadı ama ikna olmuştu. Bunu gözlerindeki ince tebessüm çizgisinden anladım. Evet, ikna edebildim onu sonunda. Ettim, ettim ama...

***

Masamızdaki fincan şıklıklarından oluşan derin sessizliği bozan, o oluyor.

"Şey..." diyor, "Ben..."

Suratına acıyla bakıyorum, 'Ne vardi konuşacak şimdi! Ne güzel susuyorduk.' der gibi. Halbuki sesini duymak için can atan ben değil miyim? Vereceği olumsuz yanıtın canımı yakmasından korkuyorum. Bir an tökezleyip takılıyor ama ok yaydan çıkarıyor bir kere.

"Ben... Benim..." diyor yeniden, sonra susuyor.

Tanrıım, ne güzel bir ses...

Bu defa konuşmasını, daha fazla konuşmasını buyuran bakışları, suratında kırbaç etkisi yarattıktan sonra eski yerini buluyor. Tekrar şeybenledikten sonra:

"Benim... Benim rahmim yok!" diyor bir tevekkül yumağı gibi.

Sesi, kulağımdan tutup beni kendine çekiyor. Söylediklerinden çok, bu bir buçuk cümlelik ses çarpıyor beni. Gözlerimi yerden kaldırıyor; heyecansız, rahat, açık açık, doya doya 'Tablo'yu seyrediyorum bir süre. İçimde, merhametten başka tüm duygular kol geziyor.

Kendime gelince garip bir dinginliğin ortamı esir aldığı fark ediyorum. Dışarıdaki yayılım ateşinin sona erdiğini bakışlarıyla bildiriyor, iri iri bir çift elâ göz. Etrafındaki her şeyin, kararımı duymak için sustuğunu hissediyorum.

Suratına daha bir dikkatli bakıyorum Aslı'nın. Bir şey söylemek istediğimi iyice belli ederek de gözlerine odaklıyorum. Yüzüme geniş bir tebessüm yayılıyor önce ve:

"Benimle evlenir misin?" çıkarıyor ağızmdan pat diye.

"Şey... Ben..." diyor gözlerine oturmuş ince tebessüm çizgisile.

Yağmur, kaldığı yerden yağmaya devam ediyor.

Şemsiye

FEYZA ALTUN MERİC

Hava kararmak üzereydi. Bulutların arasından çakan şimşek aydınlatıyordu bir tek gri gökyüzünü.

Öyle bir yağmur yağıyordu ki yere düşen damlaların çıkardığı gürültüden sağır olacağının düşündü.

Soğuktu.

El, Yenibosna metrobüs durağında inip merdivenleri çıkışınca sağa dönmüştü. Üst geçidin bitiminde bir taksi durağı vardı. Turunç mu turuncu mu ne... İşte o durağa on adım kala, sımit arabasının önüne fırlativermişti kırılan şemsiyesini.

Şemsiye ise yağmurun altında sırtüstü uzanmış yatıyordu. Düşüşün etkisiyle kaburgaları acımısti. Sırtına sivri bir ağrı saplanmış, bir kaç saniye gözü kararmıştı.

-Ah! Diye bilmış, nefesi kesilmişti.

Kumaşı germek üzere yapılmış ince telleri kırılmıştı. Rüzgâr estikçe dışarı doğru bükülüyordu teller. Kumaş da yerli yersiz açılıyor, açılan yerlerden metal gövdesine düşen damlalar üzütüyordu onu.

İçi boşalmış gibi hissediyordu. Öylesine acıyordu ki bedeni; telleri, tellerindeki minik vidalar siziliyordu. "Neden?" diye soruyor ama sorusunun anlamsızlığına da acı acı gülüyordu içinden.

Sonra üzülüyordu, çok üzülüyordu, üzülmekten düşünemez hale gelirdi.

Ne yerde yatmak ne de üzerine yağan yağmur yandaki çukurdan üzerine sıçrayan kanalizasyonla karışık su kadar sınırlını bozmuyordu. Ne pis bir şeydi şu birikinti. Damlalar bile kahverengi suya deince zıplayıp sağa sola kaçmaya çalışıiyorlardı. Kaçamayıp geri düştüklerinde de fokur fokur kaynıyordu pis çukur.

Çukurun yan gözle kendisine baktığını gördü. Rüzgârda anlamsızca sallanan mutsuz ve çaresiz hali eğlendirmişti onu belli ki.

-Şşş, şş, bana bak! dedi çukur. İğrenerek yüzünü buruşturmuştu ki çukur suratına boklu su tükürdü.

-Pislik, dedi tıslayarak.

Hızla kafasını çevirdi. Sinirden kulaklarına kadar kızarmıştı. Her şey bu noktaya nasıl gelmiş?

Yoldan geçen biri çukura yarısı içilmiş bir sigara fırlattı. Ateşin suya değdiği anda çıkıştıgı tıslama sesini duydı şemsiye.

Ufak bir duman yükseldi ve sigara söndü. Tütün kokusu burnuna gelince, burnuyla gözleri arasında bir yer yandı. Aciyla, gözlerine yaş doldu. Ahşap sapını kavrayan elin parmaklarında ne sık duyarlı bu kokuyu.

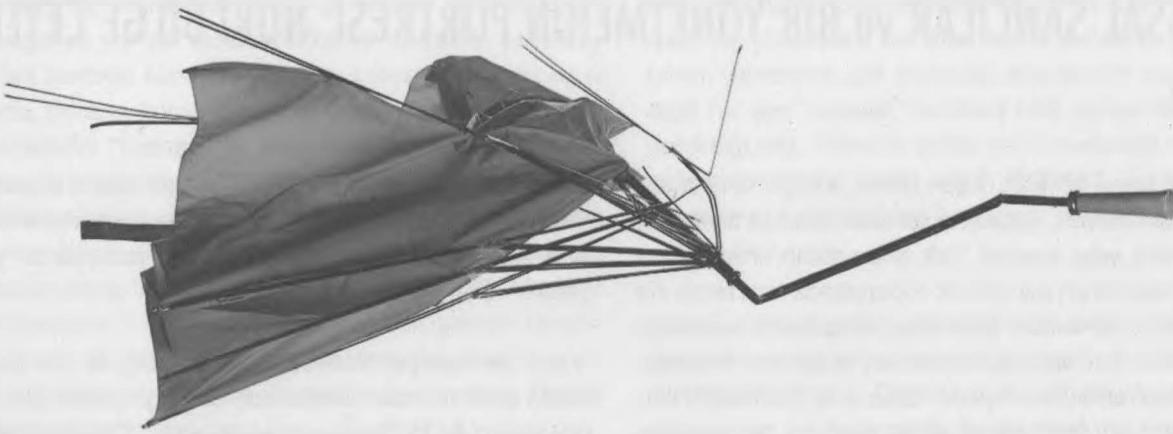
Bir gün, yine çok yağmur vardı, El de sırlısklam olmuştu ama banka oturmuş, bir sigara yakmıştı. Sigaranın dumanı yuvarlana yuvarlana yükseliyor, kumasını dokuyan ipliklerin içine işliyordu. Sigara tüttükçe derin derin içine çekiyordu kendisi de. Sigarası sönmesin, yağmur dinmesin, El kendisini bırakmasın istiyordu.

Eski anıları bunlar. Şu an bir anlamı olmayan... Hakikaten, eski hatırlar insanı hüzünlendirmekten başka işe yaramıyorlardı. Bu anılar bir köşeye saklanmış, akla gelip insanı kahredecekleri anı sinsi sinsi bekliyorlardı. Bir koku, bir bakış, bir gülüş geliyor; insanın aklını başından alıyordu. Gerilere, çok gerilere, eskilere, bugün hatırlanınca hiçbir faydası olmayan hikâyelere götürüyor, insanın genzini yakıyordu.

Bir anı bir kişiyi böylesine kahredebilir miydi? Bir el, bir canı böylesine yakabilir miydi?

"Peki, en azından çöp tenekesine atamaz mıydı?" diye düşündü. Sanki biraz daha değerli hissedeecekti kendisini. Hakikaten çöpmü olmuştu? Yaşadığı yaşayacağı bu muydu? Her şey farklı olsaydı, ah o ince teller! Hep kendi acılığını gelmişti bunlar başına. Ama çok dayanmıştı, çok direnmişti sert rüzgâra. Daha fazlasını yapabilirdi miydi ki, kumasına açılmamasını emredebilir, tellerini kırmamaya ikna edebilir miydi? Burada, işte az öncesine kadar, tüm iradesini kullanmış, dişlerini sıkmişti. Gerçekten denemişti. Direnme gücü kalmadığı anda böyle sokak ortasına atılmak zorunda mıydı onca yaşınanandan sonra?

Bunca yağmur, bunca mevsim geçirmişlerdi beraber. Bazen fırtınaya yakalanmışlardı. Güneşli günler gördükleri bile olmuştu. Hiçbir bekłentisi de olmamıştı. Sabırı El'i beklemiştir aylar boyunca. Asılı olduğu ayakkabılıktan hasretle pencereye bakar, gri bulutları gözlerdi sükünetle. Onunla beraber olabilmek, güzel

başının etrafında açılmak, omuzlarını çevreleyebilmek için.

Bulutlar gökyüzünü kapladığında da heyecandan dili tutulur, gülmemesine engel olamazdı. El gelecek, sapını kavrayacak, kılıfı çıkarıp çit çiti açacak... Kaç gün, kaç ay hayal etmişti bu sahneyi. Aynı anı, en başından, tekrar tekrar... Ne büyük mutluluktu ona biraz yakın olabilmek. Kumasına degen elin sıcaklığını, altında telefonla konuşan sesin tokluğunu bir an unutması mümkün değildi.

O kendisinden ne beklediyse yapmıştı. Ne istediyse yerine getirmişti. Ve sadece o ne zaman istediyse onunla olmuştu. Kaç kere aniden yağmura yakalandım diye başkalarının elinden tumuş eve getirmişti... Sitem etmeye bile korkmuştı. Gitmesinden, terk etmesinden korkmuştı. Hatta bazen kendisinde o hakkı görmemişti bile. O El, kendisinin sahip olduğu bir şey miydi ki, diye düşünürdü hep. Ve olmadığına karar verirdi. Kendisine ait olmayan ama kendisini ait hissettiği biriymişti El.

Çok yağmur yağıyordu.

Hiç değilse merhamet edemez miydi?

"Hayır, benim suçum değil!" dedi kendi kendine. Bu, bir suç muydu, ondan bile emin değildi. Onun suçu olsa bile zamanda geri gidebilir miydi ki... Sanki yağmur gürültüsünün arkasında El'in sesini duyuyor ama ne söylediğini anlamıyordu. Çıldıracak gibi oluyordu. Ah! Ne yalnızlık bu, şu art niyetli çamur birikintisi bir şey deseydi, şu simit arabasının pisirk tekerleri teselli etseydi onu ne olurdu!

O bunları düşünürken aceleyle koşuştururan bir adam kırık tellerden birinin sivri ucuna çarptı dizini. Açıyla bir tekme savurdu.

Tekmenin gücüyle bir miktar havalandı ve simitçinin arabasına çarptı.

Başını çarpmıştı şemsiye. "Daha ne kadar yakabilirler ki canımı?" diyordu içinden.

Simitçi tekmevi bağırdı. Tekmevi de el kol yaptı ama mevzu büyümeli. Kimsenin kırık bir şemsiye için ıslanacak kadar kavgaya etmeye niyeti yoktu.

Simitçi, brandasının atından çakarak arabanın önüne yuvarlanan şemsiyeyi aldı. Önce kumaşı çekti, telleri düzeltti. Evirdi çevirdi, bir oradan bir buradan, döndürdü, düzeltmeye uğraştı. Şemsiyeye hirpalanmanın etkisiyle nefese kalmıştı. "Yavaş yahu!" dedikçe simitçi daha sert çekti. Sonuçta simitçi başarımadı. Olmadı.

Şemsiyeyi kapatıp arkasındaki duvara yasladı.

"Hiç değilse biri biraz saygı gösterdi!" diye geçirdi aklından. "Belki bu köşede biri kıymet verir, özen gösterir."

Simitçi geri çekildi ve olanca gücüyle şemsiyenin orta yerine ayağının tabanıyla bir tekme indirdi. Şemsiyenin cılız bedeni ortadan ikiye ayrıldı. İnce demirden kuvetsiz gövde birbirinden tamamen ayrılmasa da nefes almasını sağlayan bağları kopardı. Bir inilti duyuldu, ses toparlanıp harf olamadı, harf vücut bulup acayı dile getiremedi.

Şemsiye son kez olduğunu bilmeden gözlerini gökyüzüne kaldırıldı. Koşuştururan bir iki kişinin ayak sesleri çalındı kulağına.

Gözleri yaşarmıştı acıdan. Bu acı neresinde sizliyordu; kalbinde mi, kırılan tellerde mi, bilemedi. Kısa ama sonsuz bir hüznuydu.

Gökyüzüne takılı kalmıştı gözleri. Sonra gözleri mi kapandı, gün mü karardı, anlamadı ama etrafı simsiyah oldu. İslak ve yalnız, iki büklüm, yana devrildi.

VAROLUŞSAL SANCILAR ve BİR YÖNETMENİN PORTRESİ: NURİ BİLGE CEYLAN

ENGİN POYRAZ

Sinemayı kendi adına "denize düşen birinin kütüğe sarılma aktivitesi" olarak tanımlayan, varoluşsal sancıları oldukça derin Nuri Bilge Ceylan, 90'lı yıllar sonrası Türk sinemasının önemli isimlerinden biri. Onun sineması, birçok röportajında kendisinin de "sıkılgan" mimikleri ile üstüne basa basa vurguladığı "klasikleşmiş sinema" tanımının dışında. Yönetmen, sinemayı, 'hikayeye görsellik giydirmeye' amacının dışında, daha çok, 'görselliği hikayeye dönüştürme aktivitesi' olarak görür. Kısacası, bir hikayenin görselleştirilmesinden çok, Ceylan, görselliklerle bir hikaye elde etmeyi amaçlamış biri.

Üniversite yıllarda mühendislik hayalleri ile başladığı serüvenin son yıllarına kadar amatör fotoğrafçılık ile uğraşan Ceylan, eğitiminin son yılında, mühendislik mesleğini yapamayacağını anlayınca fotoğrafçılıktan para kazanmaya başlar. Bunu sürekli bir gelir kapısı olarak göremez, daha çok iç dünyası buna izin vermez. Üniversite bitince yurt dışına gider ve özellikle Londra'da çalıştığı dönemde iki, hatta kimi zaman üç film izlemeye başlar. Aklında sinema vardır. İçten içe ve iç dünyası ile bağıdaşık bir etki ile büyuyen bir fikirdir bu. Bu, yönetmenin varoluş sancılarını dışa vurum arzusu ile doğrudan alakalıdır.

Siyah – beyaz fotoğrafçılık, hüznülü ve kimi zaman gotik portreler; iç dünyasının yalnız ve varoluş sorgulamalarıyla dolu olduğunu göstermektedir. Fotoğrafta iç dünyasını anlık görüntülere aktarabilse de bu alan, Ceylan'ın varoluş sancılarını tamamı ile dışa vurabileceği bir alan olmamıştır.

Nitekim, sinema üzerinde dönüp duran düşünceleri, bu söylemimize paralel bir şekilde gelişir. Yönetmen, 'kendini yapılandırmaya girişimi' adını verebileceğimiz 'her şeyden uzaklaşma süreci' sona erdiğinde, nihayet, kafasında fikirleri şekillenmiş bir halde ülkesine döner. Askerlik süreci sonunda fikirleri artık sabittir ve Mimar Sinan Üniversitesinde sinema eğitimine başlar. Ancak, öğrenciminin ikinci yılında, artık hayatı bir yerden başlamayı bekleyeceğin kadar genç olmadığı düşüncesi ile üniversitedi terk eder ve daha fazla beklemeden sinema deneyimine atılır. Ceylan'ın bu kararının nedenini görünürde ve gerçekte iki noktaya bağlayabilirim: Görünürde, Ceylan, bu kararını yaş noktasına bağlamıştır; ancak ilk kısa filmi bende gerçeğin bundan fazlası olduğu hissini uyandırılmıştır: "Koza", varoluş sancılarının ne denli yüksek olduğunu ve bu durumun bir an önce hikayelendirilmeyi beklediğini göstermiştir.

Nuri Bilge Ceylan sinemasını iki döneme ayırmak gereklidir. Ben,

bu dönemleri 'ustalık-kalfalık-çıraklık' gibi kalıba dayalı klişe ayırmaların ziyade, 'hikayeleme öncesi' ve 'hikayeleme sonrası' olarak ikiye ayıracığım. "İklimler", bu ikisi arasında bir geçiş filmidir.

"Koza" ile başlayıp "Uzak'a kadar çıkardığı ilk dört film, yönetmenin görüntülerden hikaye elde etme girişimidir. Evet, her film gibi onların da bir senaryosu vardır ancak Ceylan'ın açıklamalarında da vurguladığı gibi, senaryo bittiğinde başta arzuladığı şeyin dışında da bir şey oluşabilmektedir. Öyle ki senaryo, Ceylan için yapılması sıkıcı bir iştır. Diğer yandan Ceylan, konuya da ilk dönem filmlerinde çok önem vermemektedir. Bunu kendisi de özellikle söyler. "İklimler" geçişinin ardından hikayeleme tekniğini ön plana çıkarır, profesyonel oyuncu kadrosunu kullanmayı tercih etmeye başladığı "Üç Maymun" ile olur. Daha sonraki iki filmi olan "Bir Zamanlar Anadolu'da" ve "Kış Uykusu"nda da hikaye anlatma girişimini bir adım ileriye taşıır.

Ceylan'ın sinemasını toplukun birbirinden ayrılmaz kılan ana nokta ise "varoluş" konusundaki temellendirmeleridir. İlk dönemindeki görsel anlatısında yahut son dönemindeki hikayelerde yaptığı vurgularda; kasvetli, sıkılgan varoluş sorgulamalarına devam eder. Bu, onun için hiç noktalanmayacak bir süreçtir. İlk döneminde bu anlatımını kamera açıları ile sürdürmüş olan Ceylan, sonraki döneminde, hikaye üzerinden yarattığı farklı karakterlerle, anlatımını daha yoğun ve çok yönlü bir şekilde izleyiciye iletibilmisti. Özellikle "Bir Zamanlar Anadolu'da" filminde polis memuru, savcı ve doktor karakterlerinin hayat hikayeleri, izleyicilerin tümünde yönetmenin temel derdi olan varoluş sorgulamalarını uyandıracak kadar etkili işlenmiştir. Varoluşsal sancıların dışa vurumu yönünden "Koza"daki etkin görsel anlatı, "Bir Zamanlar Anadolu'da" filmi ile karşımıza kelimele bürünenmiş halde ortaya çıkar.

"Bir Zamanlar Anadolu'da" ve onu takip eden "Kış Uykusu" filminde yönetmenin hikayeleme konusunda ciddi bir destek aldığı da görürüz. "Bir Zamanlar Anadolu'da" filminde Ercan Kesal'in ve "Kış Uykusu"nda Ebru Ceylan'ın hikaye anlatımı konusundaki katkısı, göz ardi edilemez.

İlk dönem filmleri olarak adlandırdığımız "Koza"ındaki "Taşra Üçlemesi", yönetmenin kabuğundan çıkma girişimidir. Ceylan, "Kasaba" filminde 'taşra gerçekliği' diyeboleceğimiz durağanlık, kısır döngü gibi çıkmazlar ile yalnızlık, samimiyet gibi olguları çatıştırmayı amaç edinmese dahi bir çalışma düzlemi

yaratabilmiştir. Bir sinema filminde klasik beklenen “çatışma”, böylece, aşırı ve yer yer rahatsız edici bir doğallılık yaratılmış olur. Görsel noktada hissettirebildiği bu çatışma, filmdeki uzun diyaloglarla, taşranın kuşak çatışması olarak da karşımıza çıkar. Taşra gerçekliğini “Kasaba” ile izleyicisine verebilmeyi başaran yönetmen, Tarkovski sineması etkilerinin daha açık görüldüğü “Mayıs Sıkıntısı”nda taşra sorunlarına ve adaptasyon - aidiyet çelişkilerine eğiliyor. Kanımca Ceylan, bu sorunları akında bu denli temellendirmiş olmasa da kendi hayatını anlattığı Muzaffer karakteri üzerinden bir çizgi tutturma zorunluluğundan kendini alamıyor, buna dair bir arzu duymuyor ama bir teknik (bir sinematik dil) yakalamak zorunda olduğunun da bilincinde. Öyle ki bu üçlemenin son halkası olan Uzak, Muzaffer'in Mayıs Sıkıntısı'ndaki taşra adaptasyonunun metropolde de Mahmut karakteri üzerinden aynı olması ile nihayetlendiriliyor. Böylece, kendini anlatan yönetmen, var oluşsal sıkıntılarını üçlemenin son halkasında izleyiciye başarılı bir şekilde aktarabiliyor: “Ne taşraya aif olabilirim ben ne de bu metropole. Hep yalnızdım ve bir o kadar da yabancı her şeye...” Görsel bir şölen olan üçlemenin sonunda, bu ana fikir ile Ceylan, yönetmen olarak kabuğundan çıkmıştır ancak hiç aşılmayacak, geçmeyecek ve azalmayacak olan varoluşsal sıkıntılar, diğer filmlerde de görüleceği üzere süregitmektedir.

“İklimler” filmi, taşra üçlemesindeki derinlik dolu görsel anlatının biraz daha dışındadır. Ceylan, bu kez bize ön planda daha bariz bir hikaye sunmaktadır. Bir çiftin pek de tatlı olmayan yaşamını görselleştirdiği filmde eksik olmayan tek şey, yine o varoluşsal sıkıntılardır. Yönetmen, Muzaffer ve Mahmut karakteri üzerinden yürüttüğü kasvetli hayat anlatısını evlilik kurumundaki yalnızlık ile ilişkilendirmiştir.

Gerçekten de Ceylan'ın filmlerini Ceylan'dan ayrı düşünemeyiz. Yeni bir filmin oluşumu konusunda yönetmen, “Ben imgelerin altında dolaşırken dünyada bir şeyler yavaş yavaş egemenliği altına alıyor bünyemi ve orda yavaş yavaş bir şey oluşmaya başlıyor kendiliğinden.” diyerek, filmlerinin ne kadar ‘kendinden’ olduğunu anlatmıştır.

Tsrkovski ve Bergman sinemasına benzerliği ile anılan Ceylan sineması, bunun dışında, doğrudan Ceylan'ın göz bebeği olma halinde. Her şeyden film yapılacağına inanan bir yönetmenin yirmi yıllık filmografisinde tamamı ile kendisini ve içinde yaşadığı yalnızlığı anlatmış olacağını düşünmek, çok da abesle iştigal olmasa gerek. İşte bu verilerle bahsi edilen argümanlar, “İklimler” filminde düşüncelerde daha destekli yer ediniyor. “İklimler” filmini izleyip de başrolü oynayan adamın yönetmenden ayrı olduğunu düşününebilmek, neredeyse imkansız. Derinlik olgusu ile eleştirilen film, kanımca tüm bu eleştirilerin aksine evliliğindeki yalnızlığında adaptasyon sorunu yaşayan yeni bir Muzaffer-Mahmut

portresi. Taşra üçlemesinde Muzaffer-Mahmut karakterini kullanan yönetmen, bu kez, kamera önüne “Boyle derindir benim yalnızlığım, salt taşradaki adaptasyon sorunundan ibaret değil her şey.” diyerek, kendisini bilfiil ortaya koymuştur. Onun da dediği gibi, “Sinema sanatı samimiyetsizliği ve yalanı en zor gizleyebileceğimiz sanat dalı.” “İklimler”, bu yönü ile kendi dünyasındaki yalnızlığında kendisine dahi adapte olamayan bir adamın hikayesidir.

“Uzak” sonrası yaptığı açıklamalarda bahsini ettiği “hikayeden çok atmosfer ağırlıklı sinema yapma arzusu”, “İklimler”den sonra değişime uğrar ve Ceylan, sinemasını hikaye anlatım tekniğine daha uygun bir hale getirir. Fotoğrafçılık ile sinema sanatı son dönem filmlerinde daha belirgin hatlarla birbirinden ayrılmasına başlamıştır.

Senaryo konusunda da en az varoluş sancıları kadar etkili sancılar çeken yönetmen, eşi Ebru Ceylan'ın senaryo konusundaki katkıları ile sinematik dilini artık oturtmaya başlar. Sartrevâri bir reddiyeye girişmeyen yönetmen, sinema konusundaki bakış açısını hayat odağı haline getirmeyi başarabilmiştir. İlk dönem filmlerindeki açıklamalarında da belirttiği üzere, melankolik yapısına en uygun aktivite olan sinema, son dönemde filmlerinde apaçık bir tutkuya, bir bütünleşme sürecinin ana olgusuna dönüştür. Sinemayı aktivite olarak gördüğü dönemde klasik sinemanın rehavetle bütünleşmiş kurallarından uzak kalan yönetmen, amatör oyuncu tercihinden profesyonel oyuncu seçimi; mekan konusundaki tercih umarsızlığından ‘ince eleyip sık dokuma’ tekniği ile en uygun mekan arayışına eğilmiştir. Ancak bunları yine de onun kurallara uygunluk ölçüsü ve amacı olarak değil, Ceylan'ın senaryo ve hikayeye verdiği için anlatıyi görsel zenginlikle birleştirmeye çabası olarak görmek gereklidir.

Filmlerinde görünür çatışmalardan olabildiğince kaçınan yönetmen, tüm çatışmalarını ya karakterini kendi içindeki dipsiz kuyusuna sarkıtarak kendisiyle ya da yaşadığı çevre ve bilinen toplumsal yargıları akla getirerek izleyicinin zihniyle yaptırıyor. Son filmi “Kış Uykusu” ise tamamıyla ikili çatışmalardan oluşan bir yelpazede ilerliyor. Yönetmen, tüm varoluşsal sıkıntılarını, kendinden onlarca karakter yaratarak bir film içerisinde serpiştiriyor. Kendisi ile çatışıp duruyor. Sadece Aydin, Necla gibi film karakterleri değişiyor; ama aslolan karakter aslında aynı: Bilge. Bu da onun bitmeyecek var oluşsal sıkıntılarını dile getirmek adına denediği yeni bir yöntem.

Sinema hayatındaki her filmi bilinen, birçok saygın festivalden ödülle dönen, Altın Palmiyeli yönetmen için ne bu varoluş sancıları dinecek ne de biz onu izleme zevkinden vazgeçebileceğiz. Bunca başarılı film, böyle anlamlı sancılar olmadan var edilebilir miydi?

Sır

SELCAN AYDIN

... Gidiyordum, gidiyordum ama arkamdan gelmesi için de dua ediyordum. Gelmezse bir daha olmazdı, bir daha sarılamazdık eskisi gibi, bir daha sevemezdim, içimde bir şeyler parçalıca olurdu. Cam kırıkları gibi batardı sonra... Gidiyordum, ayak seslerini duymayı umarak.

Hıckiramıyordum bile korkudan. Ben gidiyordum, arkamı dönmeden...

Gelmedi.

Bir daha da gelmedi. Ben de gitmedim.

Yalnızlığa terk edildik.

O zamana kadar yalnızlık ne korkunç, ne tedüze, ne batak, ne çamurdu. Bilmiyordum, korkuyordum bilmediğim şeyden. Çok ağladım, çok yoruldum, çok diplerde yürüdüm, çok karanlık gördüm.

Durulunca anladım, sakinleyince öğrendim. Yalnızlık benim en kıymetli, en vefakar dostummuş meğer.

Herkes gitti, bi o gitmedi.

Herkes geldi, o hiç gitmedi.

Ne güldüm, arşı gördüm, ne yürüdüm, ne sevdalandım.

O hiç gitmedi.

Orada koca bir sıra. Aynanın ardından sıra gibi durdu. Kendime her baktığında onu gördüm, gözlerim doldu. Gerçekten doldu, yalandan boşaldı gözümün yaşı. Sonra çok sordum, çok cevap aradım ama çağrı öksüz kaldı.

Gerçekti işte. En gerçek. Kimse sevmedi onu bu sebepten. Yalancıları sevdiler, kalabalıkları sevdiler, sahtelere çanak açtılar, vicdanını evde bırakılanlar uykularını bölüp paylaştılar. Gerçeği bilmek istemeyenlerin nefreti oldu yalnızlık.

Ah yalnızlık.

Tek dost,

Tek gerçek.

Dolu dolu ama süßüz akranım.

En az senin kadar yalnızım.

Sana süslü cümleler yazmadım.

Çünkü sen son nefesime kadar yanım dasın.

Beni biliyorsun.

Seni seviyorum.

Basınç

MERVE ÖZDOLAP

Bir ismi yoktu onun. Ellerinde kesiklerle oturuyordu. Az önce, tüm gücüyle sıkarak kırdığı bardak, sandalyesinin etrafına saçılımıştı. Basınç, diye düşündü, tıpkı ciğerlerindeki gibi. Bir ismi yoktu, ismi önemli değildi. Hiçbir şeyin ismi önemli değildir. Basınç, tıpkı beynde hissettiği gibi. Kesiklerden sızan kanı izlerken, nefes almasına, hareket etmesine – neredeyse – engel olan ağırlık da azalıyordu sanki. Kan rengiydi günleri, mide bulandırıcı... Zaten ellerinden de tihsinirdi. Mutlu olmayı, mutlu etmeyi bilmez, tüm tatminsizliklerinin sebebinin müthiş zekası olduğuna inanındı. Altını pisletmeden duramayan bebekler gibidir dram sevenler; pisliğe gömülrken mutlu, hazzıtince bok içinde ağlayan, o da onlardan biriydi. Bir şeyin değerli olduğunu anlayabilmesi için önce kaybetmesi gereklidi ve kanına karışmış kibrinin zehrinden, tüm suçu yalnızca yitirdiklerine yüklerdi.

Bir "dramsevici"nin en büyük tutkusu kaybetmek, en yakın dostu öz kıygınlığıdır. Öyle inanır ki haklılığını, günah keçileri kendi kendilerini yaratır ve kuru otları yer gibi yerler onu da iştahla. Sever çiğnenip, çiğnenip tükürülmemeyi.

Kalktı şimdi yerinden, banyoya gidip kanı durdurabileceği herhangi bir şey ararken sövüyordu içinden yine eskisine. Sevdığını söyledişi adamı defalarca yarı yolda bıraktığını içten içe o da biliyordu ama suçluyordu onu. Kendi kafasına hapsolu muşluğyla en yakını bile aslında tanımiyordu. Hayalindeki oyuna bir başrol kondurmaya çalışırken zordur tanımak elbette en sevdığını bile. Onun tek isteği bir hikayeydi, ya da belki birkaç hikaye kahramanının kendi olduğu. Bu hikayeleri yaratırken verdiği zararları görmez, elliyle yarattığı hüzünlerine tutunurdu. Bu bencillik değil de neydi? Ve o basınç değil, öfkeydi.

Böyledir insan, en öfkeleri en benciller arasından beslenip gelir. Kardeşit öfke ve bencillik. Bencillik öfkeye omuz verir, güç verir, en önemli hak verir ve böylece mağduriyet battaniyesi altında bütün güzellikleri yıkıp, yok ederler. Gizli kapaklı ve sıcaktır her hamleleri.

Başını çıkarıp baktığında gördüğü harabenin sorumlusu değildi yani bizimki de. Sandalyesine döndü, yavaşça oturdu, sımsıkı sardı elini. Cam parçalarının elliine gelişigüzel bir biçimde saplanması sebep olan basınç, kanı durdurmayaya yarıyordu şimdidi. Meydana getirdiği iki farklı sonla "basınç", adeta eşsesli bir kelime haline gelmişti. Kullanım şekli ve yerine göre her şey bu denli değişik sonuçlar yaratabilir kuşku-

Estefanía

suz. "Sevmek" de her dudakta aynı ifadeyi yaratabilir ama her ruhta aynı izi bırakmaz. İçindeki koca boşluğu bir başka kişinin doldurmasını beklemek olunca anlamı, "sevmek" yalnızca, eşlenir ve seslenir, anlamı evrilir, alelade kesikler bırakır sonunda avuçlarında. Bir ismi yoktur yanı sevmenin de, hiçbir şey gibi.

Bizimki için de önemli değildi isim; kaybettiği her şeye mahkum, elinde olmayanlara hayrandı. Bakmadıkça ve görmedikçe her şey aynı kalacak, bütün acılar kendini tekrarlayacaktı. Tüm arzusu da buydu aslında. Bir "dramsevici" idi o ama isim hiçbir zaman önemli değildir. Öfkesi çekilmiş, çaresizliği vurmuştu şimdiki kızgın kıyılara. Sandalyesinde sallanmaya başladı, öne – arkaya, öne – arkaya... Ve kaderini tekrarladı; "Hiçbir şey değişimeyecek, hiçbir şey değişimeyecek, hiçbir şey değişimeyecek..."

Dea'ya Mektup

NUR NEŞE ŞAHİN

Dea,

Zamanın tüm acıların üzerini her şeyi görünmez yapan bir pelerin gibi örtüyü varsayılar. Üstümde üç kat pelerin varken dahi ellişim açıkta kalıyor. Bir de gözlerim...

Perdesiz görüyorum yani. En ince notasına çıkıp atlar gibi gamın ortasına...

Ellerimle, dokunduğum her şeyin atomunu sayıyorum. Seninle geçirdiğimiz günleri sayıyorum. Gece su içmeye kalktıktan sonra, koşarak odasına döndüğünde, bir canavar tarafından yenmemiş olduğuna şükreden her çocuk gibi.. Korkum hafiflesin diye sayıyorum bana aldığı tüm hediyeleri. Bana yazdığın şeyler okuyorum. Fotoğraflarda gözlerime nasıl baktığını dikkat ediyor, mimiklerini eşleştiriyorum ürpertiyle.

Hepsi sendin.

Zihnimin bir kısmını sigarayla, bir kısmını alkolle ve bir kısmını da şiirle boğduğum kadariyla, eminim.

Sana dair şeyleri akımdan geçirdikçe uyumaktan korkmuyorum. Aslında uyanmaktan da korkmuyorum artık. Günün güzel başlamaması için bir sebep yok; çünkü sen, o pelerinin altından sıyrılan ellişimi tuttun. Ve sen, o pelerinin altından sana diktigim gözlerimi gördün.

Akılmın bir kısmını peynir ekmekle yediğim, bir kısmını nükleer bombalar, savaşlar, ihanetler ve siyasetle, bir kısmını da kedilerin karakterlerinin inceliğiyle yorduğum kadariyla eminim.

Sen, ben odama koştugumda arkamda kalan eşyaların kımıldamamasını, uğuldamamasını, ışıkların sönüp yanmamasını sağlayan şeydin. Yani, akımdaki endişe butonunun kırmızı kablosunu kesen pense...

Başka şeyler de kesmişsindir elbette. Mesela, beni sütten kestin. Nasıl bir benzetme olduğu hakkında pek fikrim yok ama sanırım deyim tam olarak bu.

Saatini takmadan sokağa çıktığında, bir gangster çetesine tarafından, boğazına -üzerinde korkusuz ve birçok farklı kan grubundan, kokuşmuş kalıntılar taşıyan- bıçak dayanıp kaçırılacağını ve

sonsuz zaman boşluğunda yitip gideceğini düşünen bir adam gibiydim belki. Bunu düşünmekten de korkan bir adam gibi...

Saatini koluna taktığında; eti, damarı, kani eritip genetiğe bulasın ve beş jenerasyon sonrası lekeleyen mucize virüsü taşıyan bir adam... Bir vakit hastası... Zamanı tekliyor ikide bir. Mucize diyorum buna, yanlış anlama. En azından bir jenerasyon daha üremeyi isterdim seninle çünkü. Senin genetğini küçük noktalama işaretleriyle parçalayıp dağıtarak milyonlarca beyin içerisinde milyonlarca nahif karakter isleyebilirdim.

Seninleyken ben, saatini çıkartan bir adam gibiyim. Beni 'saatten' kestin. Jenerasyonlar konusunda bir faydam yok ama bunu farklı şekillerde çoğaltabilirim. Mesela, seni her öptüğümde veya senin bana bakarken gülümsemişin her anda, kendimi kendi içimde değiştiryorum. Olasılık hesabına parmaklarım yetmiyor. Zaten hiç işime yaramadı aslina bakarsan ihtimallerin eskizi.

Zamandan kopup evrenin elastik kumaşına yuvarlanan ve yaratığı çukurda birçok gezegeni ve uzay çöpünü hulahop gibi belinde çeviren ufak bir oğlan çocuğum ben. Bir kadın gömleğinde kravat iğnesi yahut bir beylik tabancasında nahif papatyá işlemesi...

Benim çelişkim bana yetmiyor Dea. Benim olasılıksız ihtimal hesabım, parmaklarımı kanatıyor. Gel çelişelim seninle bir mutfağın masasında. Bana 'kan' mesela.

Benim zamanımda akrep ve yelkovana yol soramazsin. Benim zamanımda buralar hepten karanlıktı. Sonra ağızından hidrojen çektim ve cigerlerimde patlayarak yandı hava. Yıldız saçıyorum geceleri göge doğru. Bir ara sana Büyük ve Küçük Ay'ı göstereyim. Aslina bakarsan, tam olarak hangisi büyüktü, emin değilim. Ama ne olursa olsun, her şekilde, en büyük cimbom! Ve bir de sen Dea...

Senin aşığının 90 dakikası gösterimdeyken mesela, kırmızı kartlı bir video yayını gibi öteki odaya kilitliyorum tüm dünyevi işleri. Atılan tüm gollerde, kaldırıp öpüyorum seni belinden. Kendi atmadığım golün haklı gururuyla kahkaha atıyorum. Yani, sen tüm bu saçmalıklar içinde gülebildiğim her şey olarak adlandırılabilirsin.

Seni adlandırıbmek... Ne büyük bir önerme oldu bu... Kusura bakma, çünkü bugün ben, tatilden dönüşte tüm oyuncaklarını

salonun orta yerine döküp hangisiyle oynayacağını şaşırın ve Batman'ı Marge Simpson'la evlendiren bir çocuk gibiyim.

Dea, sesim titriyor seni özlerken.

Pelerini ayakkabılığa astım. Saat yerine, ısıriyorum bileklerimi, öyle düşün.

Çıplak ayakla kuma basmak gibisin. Ve denize düşme süsü ve rilen gece yüzmeleri... Ve anason kokuyor küpelerin. Kulağıma küpe olsun Dea, bensiz yaşanmanın olasılığı var olmuş ve olacak tüm saniyelerin.

Sağır olayım. Belki bir Beethoven etmez benim deham ve belki dilimi kessem ancak Van Gogh'un tek kulağına benzeyebilirim. Ama yine de insan seninle olunca bir şeyler yapabileceğine inanıyor. Mesela, benzetecek olsam; mandallarla yaptığım ilk robot-sun sen! Tüm bu Transformerslar filan hep sonradan sonradan...

Etmiyor hepsi, bir mandalın yayı kadar, inan.

Kendimi neler sanırdım eskiden. Şimdi bir 'sanrı' olup olmadığımdan şüpheliyim. Şüphe ne garip şey Dea... Senden uzağa geldikçe kalbimin atıp atmadığımından şüpheliyim.

Bir kalp pili takmışlar sanki bana, daha uzun ömürlü olsun diye kuvvetim. Eski bir Vosvos İskeletine asılı Ferrari modifiyesi gibi hepsinden ayrı hepsinden farklı kalbimdeki bobinden elektrik üretsek, evimiz aydınlanır belki. Ne ironi ama! İroni sana ne çok yakışıyor Dea.

Saçlarını tek omzuna doğru sarkittığında, parktan eve inatla sürüklendi bir çocuğa mı; denizden, gökten ve gözden geldiğinde farklı anımlara bürünən suya mı daha çok benziyorsun, karar veremiyorum.

Karar ne demek Dea ? Ömrümü saysam avucuna, tamı tamına yirmi beş sene; şuracıkta, kim önce doyar kan tadına? Ben doymam. Çünkü kanındaki hemoglobinin kırmızısı deli... Ve bir şair demişmiş ya: 'Atıp kırdığın tüm bardakları yerden toplayorum.' hani.

Anasona kan damlatıp içiyorsun. Ne tuhaf... Garip bir kesik gibi ruhumu düşüyorsun. Bir kesik, gözüm (r)akına damlatıyor kanını.

Sen; benim olması için yaratılmış, bir bumeranga benzeyen ömrünün ufak bir kısmını kimi kimselerle harcayıp sonunda beni bulandın. Kimi kimsesi yokmuş gibi aşkin, geldi göğsümü oydu bir bıçakla. Bıçağı hatırlıyorum, sen de tanırsın düşünsen. Üzerinde eski bir çağ'a ait bir efsun... Üzerinde kanı kessin diye bir oyuk... Üzerinde görünmeyecek birçok parmak izi... Nereden

Irmak Çelik

bulduğunu bilmiyorum o bıçağı hem de. Yani, hem vakitsiz hem tam vaktinde... Görünmeyen bir netlikle, kanına kesildim. Anlatabiliyor muyum?

Dea, lafı çok uzatıyorum, biliyorum. Çok biriktim. Çok sustum. Kelimeler üst üste biniyor, beni anla. Sana bir sonraki mektubumda bir seyahatten bahsetmek istiyorum. Astralden anlasam masrafsız olurdu elbet. Fakat yalnızca burçlar geliyor akıma, onları da pek bilmiyorum. Bir yol çağrıyor bizi, arkamızdan su döken olsun diye tüm mahalleyi selamlıyorum. Aslında gidip de dönmemek işime gelir ama kediler sensiz büyüsün istemiyorum.

Sevmek tuhaf şey sahiden. Cheesecake adında muhteşem bir tatlı olması gibi peynir ve frambuazın. Denge ne mühim şey... Laf arasında hoş duruyor yakama taksam; fakat düz yolda attığım adımların imlasına uyar mı, bilemiyorum. Bildiğim tek şey, sensin.

Zihnimin bir kısmını beni öfkeden koruyan dualarla, bir kısmını ağızında jilet çevirir gibi cesur ve aynı zamanda korkak filmlerle ve bir kısmını da eteğinden gocunmadan ağaçlara tırmanan kız çocuklarına yakışır tuhaf müziklerle yorduğum kadariyla eminim.

Seviyorum.

DİLARA ULU

Emre Karacan

Küçük bahislerle büyük hayatlar kazanmaya çalışan bir insanoğlu, selam eder. Koltuk arkalarına yapıştırılan benliğimizden geriye kalan ne varsa, gündelik hayatı onu harcamakla meşgulüz bu aralar.

İnsanlığımızdan ödün verme zamanımız geldi de geçiyor bile. Ah, bir vaktimiz olsa kendimiz olmaya, bütün zamanlara savaş açacağız! John yanılıyor. Dünya yaşlı olmasaydı, bu kadar yavaş dönmezdi. Bütün saatler aynı hızda ilerler. Sırtımızı dayayabileceğimiz bir ağaç anyoruz ömrü boyu, dört mevsim yeşil kalabilen ve kökleri en derine kadar inebilmiş bir ağaç. Kendimize bir ağaç bulabilmek için başka ağaçların dallarına çaputlar bağlayıp rüzgarla iş birliği yapıyoruz. Yetmiyor bazen, nefesimizi tutup içimizden beşe kadar saymak. Anlamamız için bizim de 'o'nu yaşamamız gerekiyor. Çevremizdeki bütün insanlar kendimize benzerken, hümanistliğimize ancak çevremizdekileri inandırabiliriz. Ekmek arası mucizeler satan bir dükkan açılması lazım.

Dokunduktan sonra hayatlara, dokunulduktan sonra hayatlarımıza; o dokunuştan sonra geriye kalan izlerle yaşamayı öğreniyoruz. Öğreniyoruz ama bu izleri doğru harca karıştırmazsa yıklacağımızı söylemiyorlar. Sonrası daha trajik: Artık o yıkılmış hayatımızın amacı, enkazlar arasındaki dokunuşları aramak oluyor bir anda. Bulduğumuz zaman ne yapacağımızı bilemediğimiz dokunuşları aramak... Fitratımızda var yeni dökülmüş betona bir iz bırakmak.

Cenazelerde ağlamayı, düğünlerde oynamayı öğreniyoruz. Duy-

uların renkleri belirlenmiş. Kırmızının şehvetine aldanıp siyahının hakkını yiyoruz. Ağlarken de oynarken de boyalı kalemlerinin içinde yokluğun fark etmediğimiz beyaza sarılıyoruz. Altın fosforlu kalemlerle çizebileceğimiz bir sıfata erişmek, farzı bugünün. Dahil olmak için bir yerlere ya da birilerine, düşüncelerimizi satıyoruz. 'Ben buradayım!' dememize gerek kalmayacak herhangi bir yere ihtiyacımız var, varlığımızı ispat edebilmemiz için de tanziklara. Mekan kavramı kendini çok beğenmiş. Duygularımızı fanatizmle harmanlayıp yarışlara sokuyoruz. Yarışmanın da kazanmak kadar önemsiz olduğu söylenenmedi bize. Elinde iskambil destesiyle hipodroma yetişmeye çalışan Tanrı kadar gülünç bu. Elmanın kilosu salı pazarında iki lira.

Nasıl insanları sevmemiz gerekiği söyleyin gizlice kulağıma. Nasıl seveceğimizi ise sözlüklerden öğreniyoruz. Sevginin alış-veriş olduğuna inandırdılar bizi. Vitrinimizi en güzel yalanlarla donatarak, satıyoruz ve satın alıyoruz. Gerçek değeri hakkında yalanlar söyleyerek zararına bırakıyoruz en güzel anılarını. Sa-dece Tanrı iade kabul etmiyor. Bakıyoruz. Gülüyorum. Bakıyoruz. Geçip gidiyoruz. Genellemelerden yakınıp haftalık burç yorumlarını okuyoruz. Merkür elimizden tutarsa eğer, dünyayı fethedeceğiz. Bütün insanları kendimize benzetip insanların hepinden nefret edeceğiz. Arkasına sığınmak lazım bazı şeylerin.

Bir yanım kuşları kanatlarından tutup gezdirmek isterken, bir yanım da ölü evinde yapılan helvanın içine tükürüyor.

Ve insan alamıyor kendini insanlığından.

*İngiliz teolog John Lightfoot'a (1602-1675) göre, Dünya, M.Ö 26 Ekim 4004 yılında, sabah 09:00'da yaratıldı.

Yazar Hevesi

ESRA UÇAR // Deneme

Nikita Gill

bana öyle şeyler anlat ki senden sıkılmam mümkün olmasın.
karşında galata da olsa dinleyebileyim seni.

demem o ki arnavut kaldırımlarda diğerlerinden farklı şarkılar

söylederek yürü.

bilmem farkında misin şu şehirde gitgide herkes aynı dili
konuşmaya başladı, korkuyorum geriye yalnızca bir iki sahaf
kalır diye.

şimdiden anlaşalım, sakin günlüğüne yazdıklarını anlatma
bana.

ben senin anlamdan yoksun hareketlerini takip etmek
istesem, bir kamerayla peşinde olurdum.

sen, iyisi mi ayrıntılarını ver bana.

nasıl uyandığını değil uyandığın anda ilk neyi gördüğünü,

saatlerini nasıl geçirdiğini değil uzaklara daldığın o birkaç
dakikada ne düşündüğünü,

kaçmanı değil gittiğin trenin vagonlarını,
pişmanlığını değil heyecanlığında parmaklarını sıkmanın,
yani demem o ki sevişmelerini bırak, kıvrımlarını dinlemek
istiyorum.

ben senden bir film değil, on filme siğamayacak bir replik
istiyorum.

bana vazgeçmenin nedenlerini sıralamana gerek yok, benim
için yaşayacağın evin renkleri yeterli.

hayır, lütfen bana tanıştığın insanlardan bahsetme,
bana tanıştığın insanların nasıl gülümseklerinden bahset
mesela onun diyorum,

sağa mı kıvırıldı dudakları?

kirpikleri değer miydi seninkine?

"kaç damla yeterdii saçlarını ıslatmaya?"

diyelim, bir tercih hakkın olsa yine İstanbul mu derdin?
siyah beyaz bir resim içinde yer alsan kimsesizliğini hisseder
miydin?

çekinme söyle, kaç kere aşık olduğun sahip olamayacağını
bildiğin kadınlara ?

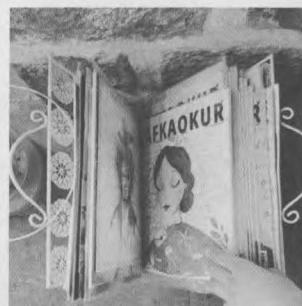
sırlarını anlat bana
kendininkini, bir diğerinininkini.
bana, yalvarırım, ayrıntılarını ver!
hadi eteğindeki taşların hepsini Beyoğlu'nun gizli
sokaklarına yavaşça dökelim.
başkalarının kuramayacağı büyük cümleleri kuralım.
beraber, keşfedilmemiş bir dili, yeni bir kita bulmuşcasına
korkarak ama bir o kadar da hevesli keşfedin.

sen anlat, ben yazıyorum.
başkalıyla konuştuğuma bakma,
seni elbette dinliyorum.
efendim, ne mirıldandın?
yıl 2008'di değil mi?
kaç şişe dururdu önünde, kaçtı bitmişti?
rüzgar poyraz mıydı?
neydi o kıyının ismi?

her insan yeni bir sayfa,
korkma seni de dinliyorum.
bana, yalvarırım, ayrıntılarını ver!
romanımın sonuna gittikçe yaklaşıyorum.

♥ @tubikaa

♥ @birkusbirpapatya

♥ @caglaarri

♥ @damlaozbk

♥ @eepaacckkk

♥ @elmayra

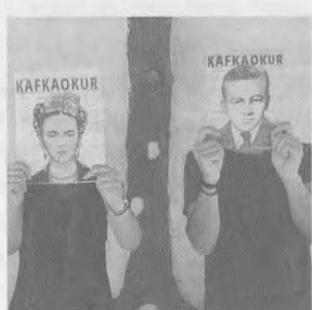
♥ @erasmustafa

♥ @fatmahyldz

♥ @kbrayanktepe

♥ @maria_ve_raifeffendi

♥ @morbadem

♥ @naz_karakoc

♥ @novy_

♥ @nxy_studio

♥ @ozge.akinci

♥ @mrshcgll

♥ @zehruj

Son Şeyler

Kafka Okur Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yazı Gönder

Yazlarınızı, çizimlerinizi, öneri ve görüşlerinizi editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

Abonelik

Bireysel	(Yıllık) 48TL
Kurumsal	(Yıllık) 96 TL
Yurtdışı	(Yıllık) 48 EUR

Akbank IBAN
TR82 0004 6007 8588 8000 0645 62

Sürçülsan Ettik Affola

5. Sayımızda yer alan, Olmaması gereken bazı hatalar ve düzeltmeleri.

13. Sayfa 'İçimizdeki Şeytan' sözleri - Gökhan Coşkun'a alt olmaliydi.

26. Sayfa Aşık Veysel değil Zamir Erkin Ağazade olmaliydi.

26. Sayfa Orhan Veli değil Okan Savcı olmaliydi.

26. Özdemir Asaf şırrinde 'Ben bekledim, o da gelmedi.' değil 'Ben beklemedim, o da gelmedi.' olmaliydi.

DÜNYANIN KİYISINDAN SARKAN YAZAR:

TEZER ÖZLÜ s.2

Tezer Özlü Tüm Kitapları

Hatice Meryem, Canlı, dişi, toynaklı bir yazar: Tezer Özlü, Varlık 2012

Yıldırım Türker, Tezer'e Mektup, Radikal 2008

Varoluşculuğun Türk Edebiyatına Girişü ve İlk Etkileri - Mustafa Kurt

Tezer Özlü, s. 11

Yaşamın Ucuna Yolculuk Sf. 45 - YKY

Tezer Özlü'nün Franz Kafka'nın

Mezarını Ziyareti s.12

Yaşamın Ucuna Yolculuk, Tezer Özlü, Sayfa 34 - YKY

Bizden Öte, Sizden Ziyade: Barış Manço

s. 21

Yıldızlara Doğru: Barış Manço Belgeseli Roll, Sayı 28, 1999, Barış Manço Söyleşisi Barış Manço, Diskografi

*Barış Manço'nun cenazesinde pankart açan İnanç isimli bir çocuğa aittir.

Sözler s. 26

BİRHAN KESKİN - Y'ol - Metis Yayınları 2006 (sf.21)

GÜLTEN AKIN - Deli Kızın Türküsü - YKY 2012 (sf.73)

BUKET UZUNER - Kumral Ada Mavi Tuna - Everest Yayınları 2014 (sf.215)

HALİDE EDİP ADIVAR - Türk'ün Ateşle İmtihanı - Can Yayınları 2014 (sf.152)

Kapak

TÜLAY PALAZ

Arka Kapak

ERHAN CİHANGIROĞLU

Poster

Tezer Özlü, Aşık Veysel, Orhan Veli - SONGÜL ÇOLAK

Katkıda Bulunanlar

Cansu Tok

Selnur Güneş

Oya Çınar

